

Н.Е. ПОГОДИНА, А.А. ХАДЕЕВА-БЫКОВА

LÄSEBOKEN
I SVENSKA
SPRÅKET

КНИГА ДЛЯ ЧТЕНИЯ
ПО ШВЕДСКОМУ
ЯЗЫКУ

Н. Е. ПОГОДИНА, А. А. ХАДЕЕВА-БЫКОВА

КНИГА ДЛЯ ЧТЕНИЯ
ПО
ШВЕДСКОМУ ЯЗЫКУ

ПРИЛОЖЕНИЕ
К «ПРАКТИЧЕСКОМУ КУРСУ
ШВЕДСКОГО ЯЗЫКА»

Издательство
ИНСТИТУТА МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ
Москва 1963

**Нина Евгеньевна Погодина,
Альвика Александровна Хадеева-Быкова**
КНИГА ДЛЯ ЧТЕНИЯ ПО ШВЕДСКОМУ ЯЗЫКУ

Редактор *Л. Л. Головин*

Издательский редактор *Н. П. Бычкова*

Художественный редактор *Л. М. Воронцова*

Корректоры *Л. К. Рудинская, Т. А. Стаф*

Оформление художника *Б. П. Кузнецова*

Технический редактор *Н. И. Романова*

Сдано в набор 7 июля 1962 г. Подписано в печать 23/1 1963 г.

Формат 84×108¹/₃₂. Физ. печ. л. 6,5. Усл. печ. л. 10,92.

Уч.-изд. л. 10,75. Тираж 8000 экз. Зак. 925.

Цена 45 коп.

Издательство Института международных отношений
Москва, И-90, 4-я Мещанская, 7.

Типография Издательства ИМО
Москва, Г-21, Метростроевская, 53.

ПРЕДИСЛОВИЕ

Настоящее учебное пособие является приложением к «Практическому курсу шведского языка» и рассчитано на старшие курсы языковых вузов, где шведский язык изучается в качестве основного или второго языка. Кроме того, пособие может быть использовано при самостоятельном изучении шведского языка.

При отборе материала учитывалась не только художественная ценность произведения, но и пригодность текста для работы в аудитории. Этим объясняется то обстоятельство, что предлагаемое пособие в основном состоит из коротких фабульных рассказов, пригодных для пересказа, беседы в классе, домашнего сочинения или внеклассного чтения.

Кроме того, при отборе текстов принималась во внимание лексическая ценность произведения. Учебный характер пособия оправдывает включение в него помимо чисто художественных произведений текстов страноведческого характера.

Авторы стремились отобрать материал, принадлежащий перу наиболее известных писателей, по творчеству которых можно судить о достоинствах национальной литературы в целом.

Само собой разумеется, что подобного рода учебное пособие ни в коей мере не может претендовать на то, чтобы дать полное представление о современной шведской литературе.

Все тексты, вошедшие в пособие, на русский язык не переводились, поэтому они могут представлять определенный познавательный интерес как для изучающего язык, так и для специалиста-филолога.

Материал располагается в порядке алфавитной последовательности фамилий авторов. Принцип градации текстов по степени трудности не представляется возможным в связи с неоднородностью подготовки возможной аудитории учащихся. Поэтому авторы пособия считают, что преподаватель должен сам решить вопрос, с чего начать и в какой последовательности затем подать материал.

Тем не менее для самостоятельно изучающих язык можно порекомендовать начать с произведений Дагермана, Эльгстрём и Лундквиста, как менее сложных, а затем перейти к «Путешествию по Упсале», к рассказу Моа Мартинсон, Ф. Фриделю, Фурускугу и Асклунду («Вечер на Центральном вокзале»), закончив проработкой рассказов Асклунда, Викстрёма, Стриндберга и Г. Юханссона. Однако следует подчеркнуть, что подобная последовательность материала является условной.

Все тексты печатаются с сокращениями, во-первых, потому, что авторы стремились познакомить учащихся с возможно большим количеством произведений шведских писателей, а во-вторых, потому, что слишком длинные отрывки затрудняют работу в аудитории. Сокращение текстов производилось в первую очередь за счет той их части, которая освещает детали, стоящие в стороне от основной нити повествования, содержащие узкоспециальную терминологию, лишь затрудняющую понимание содержания произведения и не представляющую большого интереса для обогащения лексического запаса учащихся.

О каждом писателе дается краткая биографическая справка, имеющая целью познакомить читателя в общих чертах с его литературным творчеством.

Принимая во внимание то обстоятельство, что шведский язык в нашей стране изучают также лица, знающие один из германских языков, авторы пособия пытались сделать все возможное, чтобы облегчить процесс освоения шведского языка этой группе учащихся.

С этой целью во всех текстах пособия комментированы наиболее сложные лексические и грамматические явления, а в отдельных случаях, кроме того, даются ссылки на соответствующие разделы грамматического приложения. После каждого текста даются два-три задания, рассчитанные на активизацию и закрепление наиболее важных конструкций и выражений.

В постраничный комментарий включены отклонения от литературной языковой нормы или выражения, представляющие трудность для понимания текста, а также дополнительные, часто ситуативные или контекстуальные, значения широко употребительных слов. Кроме того, комментируются различные исторические, географические, литературные, бытовые и другие реалии.

В грамматическое «Приложение» вошли лишь разделы, недостаточно освещенные в «Практическом курсе шведского языка». Примеры, иллюстрирующие грамматические правила, заимствованы, за редким исключением, непосредственно из текстов и представляют собой типичные модели.

Разумеется, нельзя считать, что все типичные модели языка охвачены «Приложением». Оно отражает только тот языковой материал, который дает данное пособие. Тем не менее конструкции с *det* и *man*, модальные глаголы с различными инфинитивами, причастные и инфинитивные обороты, косвенные наклонения, несомненно, охватывают очень важные, с точки зрения коммуникативных возможностей, типовые модели, частотность употребления которых чрезвычайно высока.

Представляется, что самостоятельную работу с пособием можно было бы разделить на три этапа:

1. Беглое ознакомление со всеми разделами грамматического «Приложения». Получив общее представление о грамматическом строе шведского языка из «Практического курса», учащийся должен быть подготовлен к тому, чтобы самостоятельно выделить те конструкции и модели, на которые следует обратить особое внимание при работе над текстами.

2. Более глубокое усвоение конструкций посредством изучения их различных вариантов на конкретном языковом материале и сопоставления с русским переводом.

3. Контроль усвоения. Детально изучив тот или иной раздел, следует выполнить предлагаемые упражнения. Так как упражнения составлены на материале пособия, можно проверить себя, отыскав соответствующее предложение в тексте. Затем рекомендуется выполнить упражнения на обратный перевод, используя для этой цели иллюстративный материал разделов (все примеры переведены на русский язык).

Последовательность ознакомления с материалами «Приложения» должна определяться частотностью употребления той или иной конструкции в изучаемом тексте. Так, например, для текста «Gänget» характерно широкое использование причастий и причастных оборотов. Совершенно естественно, что тему «Причастие» следует изучить более глубоко именно в связи с этим текстом.

Желательно, чтобы учащийся приучился самостоятельно выписывать примеры из изучаемых текстов на темы, указанные в «Приложении». Подобная работа будет способствовать более глубокому усвоению материала.

В целом предлагаемое учебное пособие для изучающих шведский язык не совсем обычно, а поэтому отзывы и пожелания будут приняты с особой благодарностью.

Составители выражают искреннюю благодарность Э. Х. Утас, которая просмотрела в рукописи часть работы и сделала ряд ценных замечаний.

Составители

ERIK ASKLUND

Erik Asklund föddes 1908 i Stockholm. Hans första böcker är *Baraen början*, *Frukt* och *Lilla land* m. m. Framgång kom med *Fanfar med fem trumpeter* (1934), vilken, enligt författarens mening, bör betraktas som ett tidsdokument och ett försök att skildra ett kollektiv från 30-talets Söder i Stockholm. Läsaren följer ett ungdomligt jazzbands öden. Författaren ger en bred krönika om dåtida söderungdom under en tid av ekonomisk kris, massarbetslöshet och allmän rotlöshet. Boken var avsedd som protest mot en alltför nedlåtande och oförstående syn på den uppväxande ungdomen. Romanens ärende — att ge rättvisa åt ungdomen — står kvar, och det är från den utgångspunkten Erik Asklunds roman fått fungera som en inspirationskälla till en rad senare skildringar av modern stadsungdom. Parallellt med beskrivningen av ungdomens förhållanden har Erik Asklund också gett ypperligt återgiven Stockholmsbakgrund. I denna genre fortsatte författaren att arbeta vidare t. ex. i *Stad i Norden* (1941), förstadsskildringen *Fattigkrans* (1943), *Se min stad* (1953).

Som Asklunds främsta verk måste emellertid nämnas den självbiografiska romansviten om söderpojken Manne, där han lyckligt balanserar lyrik och berättande, bakgrund och handling. Den består av *Manne* (1949), *Röd skjorta* (1951), *Mormon boy* (1951), *Yngling i spegel* (1955) och *Kvarteret Venus* (1957). Asklund har också framträtt som recensent, som författare av talrika Stockholmskåserier i pressen och som expert på boksamlade.

Här återges några avsnitt ur Asklunds bok *Se min stad* — en beskrivning av Stockholms gator och torg, historiska platser och väl- och mindre kända byggnader. Författaren ger ypperliga bilder av människorna som bor

i denna stad. Läsaren blir starkt imponerad av författarens kärlek till sin stad och stolthet över den.

Det andra avsnittet är hämtat ur *Röd skjorta*. Här återkommer författaren på nytt till berättelsen om storstadsungdom — hur den har det, dess intressen och bekymmer.

Trots att avsnitten ur *Se min stad* och berättelsen *Gänget* är alldeles olika vad innehållet och kompositionen beträffar har de mycket gemensamt. I båda fall intresserar Asklund sig för folkets liv. För honom, som älskar sin egen stad, är Stockholm en plats där de arbetande masorna bor. Det är de, som skyndar till arbetet genom en grå vårdimma. Som en verklig realist går Asklund inte förbi livets fula sidor. Det är superi, som är ett försök att komma ifrån livets bördor, och finkan, som är den enda tillflykten för fattiga människor. Och jämsides med detta frodas Frälsningsarméns s. k. välgörenhet. Detta faktum att författaren placerar Frälsningsarméns lokaler och finkan bredvid varandra är mycket symboliskt.

SKUGGOR ÖVER RIDDARFJÄRDEN¹

Stadens morgon är grå, disig, svept i rök och dimma. Decemberregnet hänger i tunga skyar över Riddarfjärden. Rymd och vatten har förenat sig till en tät, grå massa, och mellan dem tecknar sig husens konturer i suddiga linjer. Då och då glider en skuta förbi. Den går väl inom Mälaren² för vidare färd mot Södertälje³ ut genom skärgården, kryper långsamt innanför territorialgränsen, kanske sticker den in i de inre farvatten mot Göta kanal⁴ för att gå säker för minor och prejningar⁵.

---

¹ Riddarfjärden — пролив, соединяющий о. Меларен с Балтийским морем.

² Mälaren — Меларен — третье по величине озеро в Швеции.

³ Södertälje — Сёдертелье — город в районе Стокгольмских шхер.

⁴ Göta kanal — Гета-канал — построен в 1810—32 гг. Соединяет озера Венерн и Веттерн и выходит в залив Балтийского моря.

⁵ för att gå säker för minor och prejningar — чтобы избежать столкновения с минами и полями заграждения (см. Инфинитив).

Detta skuggspel av kommande och bortdragande båtar ger hela dagen dess rytm medan jag sitter här vid mitt skrivbord och stirrar ut mot Riddarfjärdens grå vattenspegel. Ställer jag mig vid fönstret, så ser jag den lilla parken nere vid Söder Mälarstrand¹, vars nakna träd skymtar suddigt genom diset. En rönn brinner ännu med tunga klasar av röda bär. En gammal grånad pil slokar med kvistarnas pärlrader av droppar självlysande i det grå ljuset. En klunga vita björkar spökar i gryningen som ett slags vålnader med melankoliskt risigt grenverk och ödsligt tomma kronor. Och från bergssidorna i det gamla stenbrottet, där i gamla tider livstidsfångar och återfallsförbrytare från det närbelägna Långholmen² under dova svordomar och onda sidoblickar mot sina vaktare knackade makadam och kärrade sten, rinner decemberregnets rännilar i blanka slingor³.

Nu är det gamla stenbrottet en park med cirkelrund sandplan och soffor för älskande par i skymningen. Nu har bergets sidor blanka kanor efter barnens rutschbanor⁴, och högfärdiga idegranar paraderar kring barnjungfrurnas soltimmar⁵ under de varma dagarna. Hundarna stryker förbi, ett skatpar fladdrar upp i vinden, och då och då kommer en ensam mås singlarde⁶ in ifrån Riddarfjärden och gör en lov över husen⁷.

Riddarfjärden är en bricka av tenn, en sköld av grånat stål, en spegel av mörknat glas där vindilarna belägger ytan som tjockt damm⁸. Och ständigt nya skutor som kommer och går. Deras antal har ökat under det första krigsåret. Det är gamla, vackert teckande skutor, vilkas linjer och konturer, tackel och master står som etsade med en fin nål mot den grå vattenytan. De ger en obe-

¹ Söder Mälarstrand — улица вдоль набережной в Стокгольме.

² Långholmen — остров на озере Меларен; входит в район Стокгольма. На этом острове находится самая крупная тюрьма в Швеции.

³ rinner decemberregnets rännilar i blanka slingor — декабрьский дождь сбегает ручейками, сверкая и извиваясь

⁴ rutschbanor — ледяные дорожки для катания на санках

⁵ högfärdiga idegranar paraderar kring barnjungfrurnas soltimmar — величавые тиссы сторожат покой нянь и детей в жаркие часы

⁶ kommer singlarde — прилетает (см. «Причастие II»)

⁷ gör en lov över husen — делает круг над домами

⁸ där vindilarna belägger ytan som tjockt damm — над поверхностью которого постоянно веет легкий ветерок

skrivlig stämning av frid¹, av något tidlöst, evigt, oföränderligt. Som tavla. Som syn. Och ändå vet jag att deras stilla skuggspel utanför mitt fönster har sina särskilda orsaker, vilkas innersta grund inte borde ge upphov till några lyriska fantasier². Det är vålnader jag ser³, ja, sannerligen ett melankoliskt-tragiskt skuggspel från något förflutet, avlägset — den tid som var fredens och fridens.

För länge sedan var Mälarens och Riddarfjärdens vatten fyllda av dessa farkoster, som med grå lappade segel styrde in mot kajernas upplag och lösningsplatser. För länge sedan var Söder Mälarstrand en brokig och larmande lång kaj, där stuveriarbetarna under sånger och hesa rop lossade tegel och kol, och mötte de nerlastade målARBÅTARNAS vita skrov, vilka med en bölande kreaturflock på fördäcket svängde in vid Uppfartsvägen och kastade trossarna till dessa breda och satta gestalter, som tryggt väntade på att få börja sitt jobb. För länge sedan var man själv en barfotalasse⁴, som under långa och varma somrardagar blandade sig med kajernas och skutornas folk och lyssnade på deras historier under matrasterna. Man stod i smyg bakom balar och upplag och såg kolbärarna springa⁵ över de sviktande landgångarna med sina bördor. Man skymtade de rödblå, kraftiga tegelhajarna⁶, pudrade av rött tegelstoff, som i skyar av damm travade tegel och handskades med de skarpa kuberna lika vant och lätt som en bagare travar bröd på sin disk. Eller man satt högst uppe i sandhög med sina bara ben nerborrade i den varma sanden och tittade på skutorna, där singel och grus skyflades ur lastrummen, och hörde det dova morrandet från lyftkranarnas motorer när den glupande gripskopan slukade en gruspråms innehåll lika fort som man själv fyllde en hink med sand. Man smög ombord på dessa skutor, sprang runt på däcken, balanserade på relin-

---

¹ de ger en obeskrivlig stämning av frid — от них веет необыкновенным спокойствием

² vilkas innersta grund inte borde ge upphov till några lyriska fantasier — которые сами по себе вряд ли могут навести на лирические размышления

³ det är vålnader jag ser — я вижу призраки (см. «Местоимение *det*»)

⁴ en barfotalasse — босоногий мальчишка

⁵ såg kolbärarna springa — видел, как снуют носильщики с улем (см. «Дополнение с инфинитивом»)

⁶ tegelhajarna — очень искусные грузчики кирпича

garna eller satt uppe på det varma, tjäriga kajuttaket och såg de grå segeln fyllas¹ av vinden ute från Riddarfjärden.

Andra har längtat till främmande städer och fjärran hamnar och hav — jag längtade från stadens kvalm och hetta ut till de blommande öarna i Mälarens vattenvärld. Andra har som barn lekt vid stora hamnstäders kajer och drömt om att som obefarna jungmän få mönstra på drömmens vita brigg², bound for Melbourne³, Australia — jag drömde bara om att få smyga ombord och gömma mig i det tomma lastrummet på en tegelpråm och vakna vid någon av Mälardalens tegelugnar en het julidag då staden var en brinnande vulkan av hetta och damm. Andra följde med längtan i ögonen de rökspyende tiotusentonnarnas skrov förbi hamninloppen på väg till smutsiga engelska kolhamnar och franska sjöstäders glädjekvarter — jag såg med avund skutskepparens pojke stå vid roderstocken och styra ut de tomma pråmarna mot Björkfjärdens lockande och avlägsna blå vidd, där sunden öppnade sig som portar till Äventyret och Friheten, det okända och lockande . . .

KVÄLL PÅ CENTRALEN⁴

Det är en vanlig vardagskväll på Stockholms Centralstation. Jag sitter på terrassen och dricker en kopp kaffe medan jag väntar på att mitt tåg skall gå. Jag har en fin plats alldeles vid stenbarriären intill trappan, och då och då lyfter jag ögonen från tidningen och ser ut över vimlet nedanför mig.

Hela den stora hallen är full av folk. Kring den lilla jordglobsfontänen står en ring av törstiga människor, som väntar i tur på att få dricka. En del har bråttom, de griper hastigt glaset, sköljer häftigt ur det, dricker och rusar i

---

¹ såg de grå segeln fyllas — видел, как серые паруса наполняются ветром (см. «Дополнение с инфинитивом»)

² att som obefarna jungmän få mönstra på drömmens vita brigg — наняться неопытным юнгой на белый бриг своей мечты (см. «Расщепленный инфинитив»)

³ bound for Melbourne (англ.) — направляющийся в Мельбурн

⁴ Centralen — Центральный железнодорожный вокзал в Стокгольме.

väg¹. Andra tar det mera omständligt², de står där och låter den smala strålen spola över glasets kanter, omsorgsfullt sköljer de glasets ytter- och innersidor, låter det fyllas med vatten till hälften, varpå de tömmer ur det och fyller det på nytt. Till slut dricker de under välbehag³, ställer ner glaset och går långsamt bort. De försvinner i vimlet, rundar ett hörn och är borta. Några går rakt fram till någon av sofforna och slår sig ner där, de sträcker ut benen, makar sig till rätta⁴, lutar sig bakåt, sluter ögonen och verkar som om de skulle bli sittande där i timtal⁵. En del vecklar upp tidningar och gömmer sig bakom dem. En sitter och söker lösa ett korsord. Och andra sitter framåtlutade som till språng på yttersta kanten av sofforna och ser då och då nervöst på klockan medan de väntar på att få slippa in genom spärrarna till sina respektive fåg.

Mitt i hallen, mitt i vimlet står en man och skalar en banan. Han verkar som den lugna, fasta mittpunkten i allt detta brådsakande liv, denna surrande karusell, som rör sig runt omkring honom. Långsamt skiljer han skalet från den gula frukten, långsamt äter han den och sedan blir han plötsligt stående med skalet i handen. Han vågar inte slänga det på stengolvet, han står mitt bland de snurrande och stillastående människorna, och nu verkar det plötsligt⁶ som om han får allas blickar riktade på sig. Det ser litet löjligt ut. Han står där med sitt bananskal i handen och vet inte var han ska göra av det. Så tycks han fatta sitt beslut⁷, samlar sig och går med skalet i handen sökande utefter sofforna. Folk ser upp från sina tidningar, frågande, undrande. Vad letar han efter? Vad håller han i handen? Korsordsmannen sätter upp en vresig min⁸ som om han blivit störd i en viktig förrättning. En

¹ gusar i väg — бросаются бежать со всех ног

² andra tar det mera omständligt — другие делают это более обстоятельно

³ dricker... under välbehag — пьют с наслаждением

⁴ makar sig till rätta — устраиваются поудобнее

⁵ verkar som om de skulle bli sittande där i timtal — словно собираются сидеть здесь часами (см. «Предположительное наклонение»)

⁶ verkar det plötsligt — и вдруг кажется

⁷ så tycks han fatta sitt beslut — и кажется, что он принял решение (см. «Подлежащее с инфинитивом»)

⁸ korsordsmannen sätter upp en vresig min — на лице у человека, разгадывающего кроссворд, появляется неприязненная гримаса

kvinnas ansikte antar ett inbjudande uttryck, hon ser lite skälmskt på honom och hoppas kanske att det är henne han söker¹. Men han hittar till slut stället där han kan befria sig från detta löjliga bananskal, och sedan passar han på att hastigt försvinna². Det är som om han spelat en liten komisk roll³ och nu inte längre tillåtes att bli kvar på scenen.

Ett gammalt par kommer gående⁴, stannar, ser undrande om. De verkar trötta och utschasade efter en hel dags vandring på de hårda gatorna. Mannen hasar fram och börjar läsa av skyltarna ovanför spärrvakternas bajor. Han vill inte fråga, han kisar närsynt på skyltarna, och när han plötsligt funnit den rätta, vänder han sig om och vinkar till sin gumma, som samlat ihop sina knyten och stultar fram. Men vid spärren blir de avvisade, det är ännu för tidigt för dem att komma in till tåget. De hasar sig tillbaka över den väldiga hallens golv och hittar ett par lediga platser på en soffa. Där blir de sittande⁵ alldeles orörliga, lite förskrämda, tysta och väntande.

Vid en av spärrarna har bildats en liten kö. Man har radat upp resväskor och annat bagage på ömse sidor om den lilla kön, och ve den som⁶ vågar bryta igenom denna linje! Den är orubblig, den håller stånd för de största påfrestningar⁷ och det finns ingen som slipper igenom den.

Ett tåg går, man hör smällarna från det elektriska loket och rasslet av vagnar som glider ut. Och ovanför en av spärrarna häktas skylten av och en ny sättes upp. Efter en stund rinner en liten tunn ström av människor ut genom spärren. Det är de som följt sina bekanta och vänner och släktingar till tåget, de som tagit avsked, kanske för alltid, kanske bara för en kort tid. En grupp pratar och

---

¹ det är henne han söker — он ищет именно ее (см. «Местоимение *det*», пункт 3)

² passar på att hastigt försvinna — пользуется случаем, чтобы быстро исчезнуть (см. «Инфинитив»)

³ det är som om han spelat en liten komisk roll — будто он сыграл небольшую комическую роль (см. «Местоимение *det*», пункт 2)

⁴ ett gammalt par kommer gående — идет пожилая пара

⁵ där blir de sittande — и там они сидят

⁶ ve den som — горе тому, кто

⁷ den håller stånd för de största påfrestningar — она (очередь) выдерживает любой напор

skrattar, andra går tysta och allvarliga. En ung kvinna har ännu tårarna i ögonen, hon sätter näsduken för ansiktet och skyndar hastigt genom vimlet för att slippa åsynen av alla dessa främmande människor och bli ensam med sin sorg där ingen kan se henne.

Stadsbud kommer knogande med tunga väskor, hotellvaktmästare står bugande framför de resande, som de följt till tåget. Och från sofforna kommer då och då en och annan grupp, som tåligt väntat på sin tur, och nu i god tid går ut på plattformen för att försäkra sig om bra platser på sitt tåg.

Det är en blandad stämning av lugn och oro, väntan och nervositet på Stockholms Central, en röra av frid och brådskas, stillhet och jäkt. Ingen annanstans får man en sådan stark känsla av att Stockholm verkligen blivit en storstad, med en doft av nöd och nöjen, ångest och resignation, vild yra och slö stillhet. Denna hall rymmer en oändlig mängd av människooöden, som nu skiljs ut och sorteras, blandas med mängden, delar upp sig i grupper, avreser var och en till sin bestämmelseort, tar avsked, lämnar ett liv för att börja ett annat, besegrade eller segerande, fyllda av förtvivlan eller hopp, av belåtenhet eller missräkning.

Där kommer de älskande som skall skiljas, men ännu håller varandra om livet och går ut genom spärren med en krampaktig känsla att deras lyckodrom är slut. Där kommer den belåtna affärsmannen, som förnöjd köper sin kvällstidning, tändar sin cigarr och går ut med minen hos en som verkligen lyckats och inte är rädd för att återkomma. Där kommer den sjuke, som fått sin dom av läkarna och nu reser hem för att dö. Och den ensamme ynglingen, som försökt sin lycka i storstaden och nu inte har pengar till hemresan utan driver runt i hallen, från soffor till soffor, beredd att gå brandvakt tills någon kommer och hämtar honom från hans hem på landet. Kanske han råkar ihop med ett gäng skumma individer, som lockar honom med på en stöld eller ett inbrott — och så ändas hans resa vid polisdomstolen eller i ungdomsfängelset.

Mot midnatt blir det en smula livligare. Strömmen av flanerande genom den stora hallen tätnar. Flottister på permission blandar sig med hembiträderna från Östermalm¹ och flickor med grått målade läppar och en lysten

¹ Östermalm — аристократический район Стокгольма.

glans i ögonen. Enstaka skumma, förfallna individer dyker upp, bondfångare och sutenörer, arbetslösa sjömän och darrande kafékunder, som söker sällskap och sympati. Poliserna gör sin rond. Några har somnat. De liknar döda. De hemlösa som vilat ut några timmar på sofforna vaknat upp och hasar ut för att söka sig en liggplats på nattlogi eller krypa in under presenningarna på Klara strand¹. Storstadens natt börjar.

Och utanför står majnatten blå och ljum med svagt blinkande stjärnor och matta ljusreklamer. Snart ligger Centralens jättehäll tom och öde². De sista tågen har gått. Portarna stängs och ivriga händer plånar ut spåren efter den långa dagens oro och jäkt.

JULGATAN

Julens gata var lång. Den började vid Skanstull³ och slutade uppe vid Observatoriet, ja, kanske den fortsatte vidare ända ner till nästa tull, fast jag tycker inte att Nörrtullsgatan blivit den riktiga julgatan ännu idag.

Det är barndomens julgata jag tänker på, och den är sig lik⁴, kanske för sista gången i år, ty till nästa jul har väl Götgatans trånga ränna mellan Medborgarplatsen och Södermalmstorg blivit förvandlad till en stilla avkrok, där man kan vika av från den larmande trafiken och gå och titta i butikerna — precis som på Västerlånggatan. Den nya Södergatan med viadukter och hela härligheten kommer att ytterligare ge denna del av Söder en mera kontinental prägel, något som man nu bara skönjer här och var: bredden, de färska husen, tunnelbanan, det stora varuhuset och den täta trafiken.

Julgatan började — och den börjar fortfarande — nere vid Skanstull. Där kom bönderna från Sorunda och Södertörn⁵ med sina vagnar som doftade skog: de vaggande höga lassen med darrande grantoppar som viftade åt smågrab-

---

¹ Klara strand — улица вдоль набережной в Стокгольме.

² Snart ligger Centralens jättehäll tom och öde. — Вскоре громадный зал Центрального вокзала совершенно пустеет.

³ Skanstull — улица в Стокгольме.

⁴ den är sig lik — она (улица) не изменилась

⁵ Sorunda och Södertörn — небольшие населенные пункты под Стокгольмом.

barna i kvarteren: Nu kommer julen! Nu är julen här! Men julen var ingen tomte i skägg och luva. Det var en senig och sävlig sorundabonde, som med strama tömmar hejdade sina svettiga kampar vid Södra Bantorget, svängde in bland marknadsstånden och började lossa lasten av doftande granar i alla storlekar. Bakom granarna, längst bak i lasset, kröp det fram en hel flock med snoriga ungar, som följt med ända från Skanskvärn¹. Deras ögon lyste troskyldigt och tjänstvilligt mot bonden, den underliga, främmande karlen, som luktade snus och gödsel och talade så konstigt. Pojkarna var pigga och vaksamma och ständigt till hands²: drog i ett rep, hjälpte till med havretornistrarna, klappade försiktigt hästarna på de sammetslena nosarna, sopade upp spillningen, allt medan de inställsamt och ivrigt glodde mot bonden, som i betänksamma kliv gick runt och synade sitt lass och gjorde små överslag för sig själv, om han skulle sälja per styck eller i parti³. Han togs om hand⁴ av ett par självsäkra män i skinnväster och stövlar, som släpade honom till närmaste ölkafé medan vi smågrabbar kivades om att hålla ett öga på granar och hästar⁵ och inte kunde svara på alla frågor från hugade spekulanter.

Efter en stund kom bonden tillbaka, lite röd i ansiktet, blank i blicken och med mustascherna morskt uppstrukna. Bakom honom gick de självsäkra karlarna och liksom stöttade under hans vacklande tvekan med uppmuntrande svordomar. — Det var ett gott pris, bonnjävel⁶, sa de skämtsamt och slog honom i ryggen, så att han knäade till. Och bonden tryckte med armbågen mot överrocken och kände den stinna plånboken mot sitt bultande hjärta, gav oss pojkar var sin tioöring⁷ (om vi inte var för många omkring honom; då blev det bara fem örel) och körde häs-

---

¹ Skanskvärn — пригород Стокгольма.

² ständigt till hands — постоянно под рукой (всегда готовые к услугам)

³ om han skulle sälja per styck eller i parti — продавать ли ему оптом или в розницу (см. «Предположительное наклонение»)

⁴ togs om hand — попадал в руки

⁵ att hålla ett öga på granar och hästar — присматривать за елками и лошадьми

⁶ bonnjävel (жарг.) — чертов крестьянин

⁷ var sin tioöring — каждому по гривеннику (эре — разменная монета, одна сотая кроны)

tarna raka vägen till Ebba Brahes palats¹ på Götgatan, in på kullerstensgården² med gnäggande hästar, glämtigt sken från gula lyktor och doften av hö, vagnssmörja och rykande färsk spillning. Så klev han ut på shan³, försvann i de alltmer tätande folkströmmarna för att se på all härligheten, göra en del försiktigå små uppköp och avsluta det hela med en sup och en bit på källaren Drufvan.

I skymningen samma kväll, när gaslyktorna brann som en vintergata⁴ över snömoddens bruna sörja, skallrade den tomma flakvagnen nerför Götgatan med julpaketen hopande mellan tornistrarna och så försvann ekipaget ut på de mörka vintervägarna, där det var långt mellan lyktorerna⁵ och utkantsligorna lurade i buskarna⁶.

Vi smågrabbar stod troget väntande⁷ vid granarna på Södra Bantorget. Karlarna i skinnvästar och stövlar ackorderade om priset med fruar och myndiga stadsherrar, och när ett köp äntligen var avslutat, var en av oss framme och bar granen eiter den nye ägaren till ett hus långt borta på en mörk gata, till ett hem som doftade lack och glögg och där väntande smålickor hälsade vår ankomst med förtjusta rop. Grabben fick en slant, ett äpple, en pepparkaka och rusade tillbaka. Ibland hände det att en jäktad husmoder tog med sig grabben på sin sista rond till butikerna, från den ena till den andra utefter hela Götgatan, där folk trängdes och stod i kö, medan grabben otåligt stamplade sig varm⁸ i snömodden utanför för att slutligen följa henne med granen hem.

Julgatan blev längre och längre. Hann man över Slussen⁹, så tog den aldrig slut. De sista dagarna före julaf-

---

¹ Ebba Brahes palats — дворец фаворитки короля Густава II Адольфа.

² kullerstensgården — заезжий двор

³ så klev han ut på stan — затем отправлялся в город

⁴ en vintergata — Vintergatan — Млечный путь — как правило, употребляется с определенным артиклем (см. «Практический курс шведского языка», стр. 122). Иногда, однако, употребляется с неопределенным артиклем — чаще всего при сравнении, чтобы подчеркнуть, что сравниваемый предмет не является единственным в своем роде, а лишь похож на него.

⁵ där det var långt mellan lyktorerna — где фонари находились на большом расстоянии друг от друга

⁶ utkantsligorna lurade i buskarna — шайки бандитов затаились в кустах

⁷ stod troget väntande — стояли и терпеливо ждали

⁸ stamplade sig varm — топал ногами, чтобы согреться

⁹ Slussen — шлюз в южной части Стокгольма.

ton slet man sig loss från springet med granar och gick med de hoptjanta slantarna i nypan¹ till Stortorget's julmarknad för att se på lapparna, våfflestånden, allmogekramset²—all denna härlighet som doftade och lockade och gjorde en alldeles yr³.

Den smala Västerlånggatan var fylld av stillastående grupper utanför skyltfönsterna, svajande fram och tillbaka för trycket från den smala rännil som sög sig förbi mellan alla dessa hopar. Vi smågrabbar kilade oss emellan⁴, såg en skymt av stelt gloende vaxdockor, höljda i kappor och klänningstyg i olika former och färger (Västerlånggatan är kappornas gata framför alla andra!⁵ och hamnade med nosarna intill ett frostigt butiksfönster⁶, där gaslågorna vajade som bleka blommor på sin rörstängel. Innanför dem låg leksakerna: tåget som gick runt dockskåpet, tennsoldaterna på parad, bollarna, snurrorna, allt det övriga⁷. Butiken var till trängsel fylld av fruar och mödrar som pratade i mun på varandra⁸ och höjde rösterna mot det bleka hembiträdet, som hade mörka ringar under ögonen och såg på dem med stelt ansikte, jäktad och sliten åt olika håll av rösternas hugg över hennes värkande huvud⁹.

Genom det mörka valvet mellan Riksbanken¹⁰ och Riksdagshuset¹¹ lyste Drottninggatans ljusgirlander som ett skimrande feeri. Så långt bort vågade sig ingen ensam södergrabb, som redan upplevat så mycket av underliga syner, av jäkt och brådska, och sett julens springande tomte med skräpuken för sitt härjade ansikte¹² och den trasiga påsen med stulna gåvor på ryggen.

---

¹ med de hoptjanta slantarna i nypan — зажав в кулак накопленные деньги (см. «Предлог *med*»)

² allmogekramset — толпа крестьян

³ gjorde en yr — вызывало головокружение

⁴ kilade oss emellan — сновали среди толпы

⁵ framför alla andra — *зд.* прежде всего

⁶ hamnade med nosarna intill ett frostigt butiksfönster — прижились носом к замерзшим стеклам витрин

⁷ allt det övriga — и многое другое

⁸ pratade i mun på varandra — болтали, перебивая друг друга

⁹ sliten åt olika håll av rösternas hugg över hennes värkande huvud — голова которой раскалывалась от шума и крика.

¹⁰ Riksbanken — государственный банк Швеции.

¹¹ Riksdagshuset — риксдаг (парламент) Швеции.

¹² med skräpuken för sitt härjade ansikte — измученное лицо которого было прикрыто шутовской маской (см. «Предлог *med*»)

När jag nu flyter med strömmen hela den långa vägen mellan Skans- och Norrtull hör jag det förflutnas ekon i samma röster, samma dialoger-och ser de glömda årens gång i ansikten¹ på lekkamrater som blivit män i staten², mödrar med ivrigt pekande barn, ensamma skuggor i hörnen . . .

Arbetsuppgifter

I. Svara på följande frågor:

1. Vilket av avsnitten ur »Se min stad» tyckte Ni mest om?
2. Vilken grammatisk tidsform använder författaren i denna berättelse? Varför?
3. Vad menar vi med skumma individer?

II. Avsluta följande satser. Ge flera varianter:

1. Jag har drömt om att . . .
2. Det ser ut som om . . .
3. Jag vet inte vad jag ska . . .
4. Hon hoppas att det är honom . . .
5. De verkar trötta och utschasade efter . . .
6. Det är de som . . .
7. Ingen annanstans får man en sådan stark känsla av att . . .
8. Det är som att . . .
9. Det är som om . . .
10. Det var länge sedan man . . .
11. Det som man mest av allt fruktar är att . . .
12. Men det kan inte hjälpas, att . . .
13. Ibland hände det att . . .

III. I vilka situationer kan Ni använda följande uttryck:

1. Att ha sina särskilda orsaker till
2. Att ge upphov till
3. Att följa med längtan i ögonen
4. Att vänta i tur på
5. Att ta något mera omständigt
6. Att maka sig till rätta
7. Att anta ett uttryck

Примечание: Кроме предложенных упражнений рекомендуется познакомиться с разделом «Инфинитив».

¹ ser de glömda årens gång i ansikten — вижу отпечаток давно минувших лет на лицах

² män i staten — люди с положением в обществе

Pojkarna brukade träffas vid Jakobsdal, det gamla kråkslottet vid Hornstull, numera borta¹, alldeles intill den gamla Liljeholmsbron vid dess norra ände i slutet av Hornsgatan. Där hade en skrothandlare sin lilla butik i ett gammalt fallfärdigt skjul. Pojkarna samlades där om lördagseftermiddagarna för att avyttra veckans fångst och få pengar till sina biobiljetter på matinéerna om söndagarna.

Under den görflutna veckan hade de efter skolans slut strövat omkring utanför varvsområdena och de stora mekaniska verkstäderna i utkanterna och plockat skrot. En lördag hade de kommit släpande² med en gammal kamfris, som de bara fick femton öre för. Då hade skrothandlaren, en liten mager gubbe, som de kallade »Babianen» eller »Babban» på grund av hans apliknande ansikte och långa, hängande armar hållit ett långt föredrag för dem, varvid han noga inpräntade skillnaden på skrot och skrot. Han påpekade för dem, att den bästa av alla metaller var kopparn, sedan kom blyet, därefter mässingen . . . och allra sist nere på ranglistan, gjutgodset, som var skört, mestadels sprucket och av ringa värde. Och pojkarna lydde gubbens förmaningar och sorterade noga allt skrot i olika poster, innan de samfällt tågade till skjulet för att avyttra bytet. Summan för alltsammans delades lika mellan dem; blev det något över, sedan biobiljetterna var säkrade, gick det ofelbart till snask³, kulor och andra saker, som halvstora pojkar har intresse för.

Intill skrothandlarns skjul fanns ett litet grått envåningshus. I övre våningen hade en av Frälsningsarméns⁴ kårer sina lokaler och nedre våningen av huset upptog en polisfinka, den fruktade »Gröna buren», sedan decennier⁵

¹ numera borta — теперь не существующий

² kommit släpande — притащили (см. грам. приложение «Причастие I»)

³ blev det något över, gick det ofelbart till snask — если оставались лишние деньги, то они, конечно, тратились на сладости (см. грам. приложение «Местоимение det»).

⁴ Frälsningsarmé — Армия спасения. Реакционная религиозно-филантропическая организация. Основана в Лондоне в 1865 году. Имеет филиалы во многих капиталистических странах, в том числе и в Швеции.

⁵ sedan decennier — уже в течение многих десятилетий

känd som det sista (eller nästan sista) slutmålet för alla beryktade slagskämpar, som varit i delo med Hornstulls och södra förstädernas fyllbultar och ligister. Varje lördagskväll var platsen utanför det lilla oansenliga huset centrum för en cirkel med vild kalabalik, där poliserna hade ett blodigt och ansträngande, stundom onödigt brutalt arbete med att sortera ut de värsta slagskämparna och fösa in dem i sinkabirum.

Manne och hans gäng av unga skrotsamlare upplevde ibland om lördagskvällarna underliga och hemiska scener utanför detta hus. Då och då kunde det hända att två poliser, som patrullerade i de omgivande kvarteren, kom dragande med en berusad emellan sig, som snällt och fogligt följde med ända till finkans port. Men där blev det stopp. Han slet sig oförmodat lös, upphanns genast av poliserna och gjorde förtvivlat motstånd, slogs och sparkade vilt omkring sig men blev för det mesta övermannad och inburad. Innanför de smutsiga fönsterna på skrothandlarns skjul hörde de spánt lyssnande pojkarna hans ursinniga vrål och hotfulla eder, ibland dämpade av de batongslag poliserna gav honom, vilket alltsammans så småningom drunknade i kören av ljusa jungfrusopraner från frälsningssoldaterna i våningen ovanför. Ibland kunde poliserna få göra halt med en berusad, som slappt hängde mellan deras grova armar, medan en liten trupp frälsningssoldater med fana, gitarrer och fladdrande band från bahytterna tågade in genom porten och försvann uppför trapporna, omedelbart följda av poliserna. Utanför ingången stod då alltid en folksamling, som följt poliserna från anhållandet i något gathörn och bildade ett slags eftertrupp till den sorgliga processionen.

Skrothandlarn tog aldrig någon del i dessa pinsamma uppträden. Han satt hopkrupen bakom sin disk med huvudet dolt i händerna¹, vaggade fram och tillbaka med kroppen och mumlade:

— Såna mänsker, såna ryslia mänsker.²

Men pojkarna dröjde nyfiket utanför, ända till sent på kvällen, i hopp om att få uppleva någon ny spännande scen. Ofta kom det kvinnor till finkan, bleka arbetarhust-

---

¹ med huvudet dolt i händerna — опутив голову на руки (см. грам. приложение «Предлог *med*»)

² Såna mänsker, såna ryslia mänsker. (разг.) = Sådana mänskor, sådana rysliga människor.

rur från förstäderna och de omgivande kvarteren, som blyga och försagda, ibland resoluta och manhaftiga, gick in genom porten och bad att själva få föra¹ hem sina män eller bröder.

Manne fann alltsammans ohyggligt, han greps av medlidande med kvinnorna och föraktade dessa kräk till män², som måste omhändertas som barnungar av sina hustrur och föras hem i de höga Minervabilarna av chaufförer med mustascher. Mannes sympatier var till en början på polisernas sida (de hade pickelhuvor och blanka sablar!) men då han en gång framförde delar av denna hjältedyrkan för skrothandlarn, såg denne honom allvarligt i ögonen, skakade på huvudet och mumlade på sin sävliga östgötadialekt:

— Äjjjåjåj! Dä e fel, pojck lille. Du begriper't inte. Polisera e ryslia. Di slår dom. Di slår dom både gule å blåe. På nata!³ Har du hört så di tjuter!

Och Manne hörde verkligen ibland att de anhållna tjöt därinne i finkan, vrålade och stönade, svor och skrek medan batongslagen dunkade mjukt, hemskt över deras ryggar och huvuden. Lite tveksam var han ändå, som själv så många gånger fått stryk i skolan för att han trilskats. Men de ihållande tjuten, svordomarna och skriken berörde honom obehagligt, och han begav sig skyndsamt hem, liksom skyddad av gänget, som också kände skräck, ångest, förvirring.

En lördagskväll, när han och gänget avlämnade veckans skörd av skrot i butiken, fann han till sin förvåning skrothandlarn i färd med att göra i ordning en bädd av gamla säckar⁴ och diverse lump på golvet innanför disken. Bakom honom, lutad mot en gammal rostig kamin, satt en man och sov. Och bakom honom låg en annan på knä

---

¹ att själva få föra — отвести самим (так называемый распеленный инфинитив, см. грам. приложение «Инфинитив»)

² dessa kräk till män (бран.) — скоты в образе человека

³ Äjjjåjåj! Dä e fel, pojken lille. Du begriper't inte. Polisera e ryslia. Di slår dom. Di slår dom både gule å blåe. På nata! (разг.) = Äjjjåjåj! Det är fel, pojken lille. Du begriper det inte. Poliserna är rysliga. De slår dem. De slår dem både gula och blåa. På natten.

⁴ fann han till sin förvåning skrothandlarn i färd med att göra i ordning en bädd av gamla säckar — к своему удивлению, он увидел, что старьевщик был занят приготовлением постели из старых мешков (см. «Инфинитив»)

med ansiktet begravt i en lumpsäck¹ och armarna slappt hängande mot golvet.

— Va gör farbror?² frågade Manne.

— Äjjjåjjj! suckade skrothandlarn. Då e di ryslia polisera! Di slår dom om di får fatt på dom! Slår dom båe gule å blåe. Jag får si till att di klarer sej unnan . . .³

Han hade i hast inrättat ett slags filial till finkan, där han lät berusade, som han påträffade i det farliga grannskapet av »Gröna buren», sova ruset av sig⁴ inne i hans skrotaffär, som hade stora utrymmen och var fullt av mjukt material till bäddar. Det blev sedan en vana hos honom. på slutet en fullkomlig mani. Han kunde gå långa vägar⁵ runt kvarteren och leta efter någon stackare, som tagit sig för mycket till det bästa⁶, sökte hjälpa honom hem, och när det inte lyckades, släpade han honom med sig ner till lumpaffären, där han sedan troget, vakande som en gårdvar, halvsov sida vid sida med de mest fruktade slagskamparna. Tiils.de vaknade på söndagsmorgonen då han körde ut dem för att kanske redan samma kväll ha dem tillbaka, lika redlost berusade som förut.

Skrothandlarn drack inte. Han påstods i sin ungdom ha fört ett vilt och tygellöst leverne⁷, vilket slutade med en katastrof. En gång hade han under rusets inflytande slagit sin son sanslös, halvt fördärvad. Följden blev en höftskada, som gjorde sonen halt för all framtid. Den gamla satsen om fädernas missgärningar hade därvidlag fått

---

¹ med ansiktet begravt i en lumpsäck — уткнувшись лицом в мешок с тряпьем (см. «Предлог *med*»)

² Va gör farbror? — Что вы делаете, дядя? (обращение в третьем лице, см. «Практический курс шведского языка», стр. 284.)

³ Då e di ryslia polisera! Di slår dom om di får fatt på dom! Slår dom båe gule å blåe. Jag får si till att di klarer sej unnan. . . (*разг.*) = Det är de rysliga poliserna! De slår dem om de får fatt på dem! De slår dem både gula och blå. Jag får se till att de klarar sig undan. . .

⁴ han lät berusade sova ruset av sig — давал пьяным проспаться (см. «Инфинитив»)

⁶ han kunde gå långa vägar — он мог часами бродить

⁵ som tagit sig för mycket till det bästa — который выпил лишнего

⁷ han påstods i sin ungdom ha fört ett vilt och tygellöst leverne — утверждали, что он прожил буйную молодость (см. «Подлежащее с инфинитивом»)

en fruktansvärd tillämpning¹, ty sonen växte upp till en ökad slagskämpe och fyllbult, vilken med långa mellanrum brukade infinna sig hos fadern i det lilla mörka skjulet och avkräva honom pengar till sprit. (Modern var död.) Vid dylika tillfällen råkade skrothandlarn i raseri², körde ut sonen och, om han var berusad, tillkallades någon av poliserna från finkan vilken burade in honom.

Efteråt fruktade han alltid för följderna, ty sonen lovade varje gång att hämnas. »Babianen» flydde från sin skrotaffär, stängde den helt enkelt, och försvann från staden, tog sin tillflykt till bekanta³ i förstäderna eller gav sig ut på luffen⁴ — tills han fick veta att sonen givit sig av eller blivit anhållen för lösdriveri och sänd till Svartsjö⁵ på obestämd tid.

Efter sådana uppträden var han dyster och sluten, otillgänglig för alla, snäsigt och vresigt mot pojkar, som annars brukade muntra upp honom med att berätta lite om sina upplevelser under skrotsamlandet⁶. Upprepade gånger brukade han då fråga dem:

— Ni stjal väl inte, gossar? Ni har väl inte stulit det här? Super din far, Mannuel? Och din, Elof?

Och så vidare. Manne svarade undvikande, ty han såg sällan till sin far. Kanske var han död, kanske inte. Modern svarade säliant på hans frågor. Föräldrarna var inte gifta. Han var s. k. »oäkta». Betraktades med medlidande av de andra grabbarnas äldre systrar. Och när de stora angrepp honom med samma invektiv, greps han av raseri och slog vilt omkring sig⁷, rusade rätt på dem utan föregående varning och slog knogarna blodiga. Ibland blev han grundligt sönderslagen. Men så småningom lyckades han behärska sig och försvann på ensamma van-

---

¹ den gamla satsen om fädernas missgärningar hade därvidlag fått en fruktansvärd tillämpning — к тому же старая притча о том, что дети страдают за грехи своих родителей, получила свое страшное подтверждение

² råkade skrothandlarn i raseri — старьевщик впадал в ярость

³ tog sin tillflykt till bekanta — искал убежища у знакомых

⁴ gav sig ut på luffen — отправлялся бродяжничать

⁵ Svartsjö — остров на озере Меларен, где находится исправительный лагерь.

⁶ med att berätta lite om sina upplevelser under skrotsamlandet — рассказывая кое-что о своих приключениях во время сбора лома (см. «Инфинитив»)

⁷ slog vilt omkring sig — набрасывался на окружающих

dringar i utkanterna. Tills hans inre, hårt knutna hatkänslor upplöstes och han åter blev en i gänget, fri och glad och med på något nytt upptåg.

Skrothandlarn syntes ibland nöjd med sina skyddslingars svar och blev också han lite mildare stämd. Han reste sig från sin plats på någon av lumpsäckarna, rotade lite bland sitt lager och letade reda på¹ ett par gamla ljusstakar av ärgig mässing, någon kopparkittel eller ammoniakdoftande hästfilt, som han satte sig att putsa, bulta jämn eller laga² och borsta tills de blev som nva. Till slut tog han fram sitt lilla städ och en hammare och satte sig att räta ut de rostiga, krokiga spikarna. Hukad över sitt arbete med det lilla städet på knäna, vilket klingade glatt under hans slag från hammaren, återvann han så småningom sin sinnesjämvikt³ och blev åter sig själv. Hans djupbruna små ögon lyste av en mild melankoli, det långa, sorgsna babianansiktet fick ett drag av frid och eftersinnande⁴, de magra, ständigt smutsiga händerna, krökta av hårt arbete, sysslade kärleksfullt, nästan ömt med de rostiga och förvridna spikarna, vilka han återgav något av deras forna form med en omsorg och noggrannhet som om de varit betydligt värdefullare föremål.

* * *

Så gick dagarna, veckorna, månaderna. Hösten blev vinter och det led mot jul⁵. Ständigt, varje lördag, hade skrothandlarn några av dessa kvarterens notoriska alkoholister hos sig, vilka fick sova ruset av sig på lumpsäckarna och under milt motstånd föstes ut på morgonen och av vilka en del återvände efter någon timme för att bjuda gubben på en sup som tack för att han tagit hand om dem⁶. Men skrothandlarn skakade på huvudet och sa:

— Nä tack, jag nöttjar inte starkt⁷ . . .

---

¹ letade reda på — отыскивал

² bulta jämn eller laga — выровнять или починить

³ återvann han så småningom sin sinnesjämvikt — и душевное равновесие постепенно возвращалось к нему

⁴ ansiktet fick ett drag av frid och eftersinnande — на лице появилось выражение спокойствия и задумчивости

⁵ det led mot jul — дело шло к рождеству (см. «Местоимение *det*», пункт 6)

⁶ tagit hand om dem — позаботился о них

⁷ Nä tack, jag nöttjar inte starkt . . . (*разг.*) = Nej tack, jag nyttjar inte starkt. . .

Scenerna utanför »Gröna buren» upprepades på nytt, och mot julhelgen (frid på jorden!) kulminerade de i våldsamma uppträden, ty de notoriska alkoholisterna hade ju sitt eget sätt att fira julen. Frälsningsarméns kår i vånningen ovanför hade utökat sina möten, och blandningen av fyllskrän och unison sång kunde ibland ta sig groteska uttryck¹ för den tåligt väntande, evigt nyfikna folkmassan utanför vid varje nytt uppträde.

Manne och hans gäng infann sig hos skrothandlarn med en ny samling skrot, ty det hade varit barvinter och de hade företagit ett grundligt spaningsarbete runt utkanterna för att få ett rikligare utbyte till julen. Till sin förvåning fann de gubben sittande på sina lumpsäckar i ett hörn bakom disken, redlöst berusad. Stående framför honom sakta svajande fram och tillbaka som ett träd i blåst, syntes en lång, ung man med en egendomlig sned kroppställning. Vänstra höftpartiet sköt betydligt högre upp än det högra, vilket kom benet att hänga i luften och verka förkrympt².

Det var skrothandlarns son.

Vid pojkarnas inträde reste gubben mödosamt på huvudet och mumlade något; hans annars milda, klara ögon var nu grumlade av ruset, han nickade till och lallade något, som de inte kunde uppfatta.

Manne kände en våldsamt skräck. Hans varma, ivriga ansikte bleknade och han frös till och kände hur benen mjuknade under honom³. Ryggen och bröstet kylades av som från en isande vind.

Gubben föll plötsligt framstupa och blev liggande på golvet. Den unge mannen framför honom, sonen, också han berusad, flinade till, drog med en fumlig rörelse kepsen på sned över sitt färglösa, flottiga hår och böjde sig över fadern. Sonen hade kommit raka vägen från⁴ Svartsjö, och den slitna cheviotkostymen med blanka armbågar och blank bak gjorde ett egenartat elegant intryck, med nypressade byxslag och välborstade axlar som om han

---

¹ ta sig groteska uttryck —эд. производить странное впечатление

² vilket kom benet att hänga i luften och verka förkrympt — в результате чего нога висела в воздухе и казалась крошечной

³ benen mjuknade under honom — у него подкосились ноги

⁴ kommit raka vägen från —прибыл прямо из

blivit iförd en det fria livets uniform¹ — eller hämtat ut den från pantbanken.

— Opp mere farsan, mumlade han, opp mere bara!² Du har kunder.

Gängets medlemmar stod som förstenade. Hempa bara gapade och Perka kunde inte låta bli att flina till³. Lop-pans runda, uttryckslösa ögon hade ett nästan lillgammalt uttryck i hans släta pojkansikte. Fido såg ut som en våt hund⁴. Jojje gned förläget sin droppande, ömkylda näsa. Berra rynkade bistert ögonbrynen.

De begrep ingenting. De bara stirrade. Manne kände en obetvinglig ångest. Han ville fly, gömma sig. Men runt omkring sig hörde han de andras flämtande viskningar:

— Gubben e full!⁵ Babban super!

Manne vände sitt bleka ansikte mot dem, höjde sakt, varnande handen. Viskningarna tystnade omkring honom. Försiktigt ställde han ned den tunga skrotsäcken på sin vanliga plats i vrån, vände sig om och gick ut, följd av de andra. Resten av dagen tillbringade de i utkanterna, sakta samtalande om det egendomliga, som hänt med »Babi-anen».

Vad hade hänt?

Manne gissade sig så småningom till att sonen »benådats» och blivit utsläppt till julen, och gått till gubben med hot om våld som vanligt, varför denne, för att blidka honom, bjudit på sprit av de otaliga skvättar han hade stående efter sina inhysningar. För att kanske göra sonen till lags hade han till slut själv druckit, och så hade det gamla begäret, som varit sovande hos honom så många år, vaknat till liv igen. Med sin svaga kroppkonstitution och hög ålder hade han inte tålt starkvarorna utan blivit redlöst berusad.

Från den dagen var gänget upplöst och det blev aldrig riktigt samma sammanhållning som förut. Man höll sig

---

¹ en det fria livets uniform — одежда, которую носят на свободе (в противопоставление казенной одежде — больничной, тюремной и т. п.)

² Opp med er fadern, mumlade han, opp med er bara! (разг.) = Upp med er fadern, mumlade han. Upp med er bara!

³ kunde inte låta bli att flina till — не мог не хихикнуть

⁴ såg ut som en våt hund — был похож на мокрую курицу (бука. на мокрую собаку)

⁵ Gubben e full! (разг.) = Gubben är full!

inne om kvällarna. Skrotet hade förlorat sitt intresse för dem. De nöjde sig med att norpa plank i byggena¹ eller fiska kol vid Söder Mälarstrand². Eller i flock om tre, ensamma (Manne) eller parvis dra sig in mot det ljusare centrum av detta väldiga Söder, där det fanns snyggare klädda människor, som gick långsamt av och an på trottoarerna.

Men samma kväll upplevde den evigt nyfikna folkhoppen utanför finkan den egendomliga slutscenen i den metamorfos, som drabbat skrothandlarn³. Han kom sent på kvällen vacklande ut ur lumpaffären och gick med snubblande steg mot den stängda porten till »Gröna buren» och bultade på. Ovanför genom de låga fönstren, som stod halvt på glänt för värmen⁴ i den fullsatta lokalen, hördes tydligt körsången från frälsningssoldaterna.

Med darrande händer bultade gubben upprepade gånger på porten. Inifrån hördes dunkelt, otydligt numlande röster och en hes, rosslande röst från det stängda gallerförsedda fönstret skralade.

Så öppnades porten, de mest fruktade av Hornstulldistriktets konstaplar kom ut, bredbenta, barhuvade, med uppknäppta uniformsrockar och sablarna dinglande vid sidorna.

Skrothandlarn tog ett par snedsteg och började trevande och vacklande som en blind ta sig uppför trappan⁵, de sista stegen krypande på knäna. Poliserna blev häpna stående och bara stirrade efter honom. Gubben stannade, fortfarande på knä, framför 4:e kårens möteslokal, lirade upp ena dörrhalvan, bruset av kårens kvinnostämmor fyllde den mörka uppgången (Kom, o kom till Jesus!⁶), så hördes ett skrapande av tunga fötter och en dov duns. Därefter ropade en klar, lätt skälvande kvinnoröst på »polis!». De båda konstaplarna, som fortfarande stod

---

¹ de nöjde sig med att norpa plank i byggena — они довольствовались тем, что таскали доски в селениях (см. «Инфинитив»)

² Söder Mälarstrand — см. сноску на стр. 9.

³ metamorfos, som drabbat skrothandlarn — метаморфоза, которая произошла со старьевщиком

⁴ som stod halvt på glänt för värmen — которые были полуоткрыты из-за жары

⁵ ta sig uppför trappan — подниматься по лестнице

⁶ Kom, o kom till Jesus! (рел.) — Приди, о приди к Иисусу! — начальные слова одного из гимнов Армии спасения.

kvar¹ nere vid porten, ännu ur stånd att fatta vad som gripit skrothandlarn², denne annars så försynte, stillsamme man, som alltid uppträdde nykter och ordentlig, vände sig långsamt om.

Efter en stund skymtade gubben åter, nu mellan två frälsningssoldater, som sakta ledde honom mellan sig ner till de väntande poliserna, vilka nu äntligen började begripa vad det gällde³. De tog gubben varligt i armarna, öppnade dörren till finkan och nästan bar in honom för att han skulle få sova ruset av sig på en av de hårda träbänkarna.

Det blev plötsligt tyst, en egendomlig djup tystnad. Kören av ljusa jungfrusopraner hade tystnat, gitarrerna vilade, lätt stödda mot golvet kvistknölar och församlingen satt andlös. De nyfikna utanför drog sig skämsset, en smula diskret två steg tillbaka. Konstaplarna kom ut och stängde porten. Den drucknes entoniga, lallande sång trängde i avbrutna satser ut ur finkans inre.

Det var dagen före julafton.

Från finkan fördes skrothandlarn till Rosenlund, ålderdomshemmet vid Skånegatan. Skrotaffären tömdes och skjulet revs . . .

Arbetsuppgifter

I. Svara på följande frågor:

1. Vad är symboliskt i det faktum att Frälsningsarméns lokaler och finkan låg bredvid varandra?
2. Vad var den psykologiska tragedin för barnen?
3. Varför började skrothandlaren supa igen?

II. I vilka situationer kan Ni använda följande uttryck:

1. En del annat
2. Att vara centrum för
3. Med långa mellanrum
4. Att återvinna sin sinnesjämvikt

---

¹ stod kvar — все еще стояли

² ännu ur stånd att fatta vad som gripit skrothandlarn — все еще не в состоянии понять, что же случилось со старьевщиком

³ vad det gällde — в чем было дело

5. Att taga sig-uttryck
6. Att komma raka vägen från
7. Att göra någon till lags

III. Avsluta följande satser. Ge flera varianter:

1. Blev det något över, sedan ... var säkrade, gick det till . . .
2. Jag har hårt arbete med att . . .
3. Det slutade med att . . .
4. I hopp om . . .
5. Det visade sig vara . . .
6. Han greps av medlidande med . . .
7. Hans sympatier var på . . .
8. Han visade sig vara . . .
9. Han påstods i sin ungdom . . .
10. Följden blev . . .
11. Han tog sin tillflykt till . . .
12. Vi brukade att muntra upp henne med att . . .
13. Han hade ju sitt eget sätt att . . .
14. Han kunde inte låta bli att . . .
15. Han gissade sig till att . . .

Примечание: Кроме предложенных упражнений рекомендуется познакомиться с разделом «Причастие» из «Приложения».

STIG DAGERMAN

(1923—54)

Stig Dagerman debuterade år 1945 med *Ormen* och under fyra år skrev några romaner, en novellsamling, ett par pjäser. Efter den hektiska produktivitet som kulminerade 1949 inträdde en period då han fullbordade inget större arbete, men han började på flera verk, som förblev fragment. Av dessa utgavs början till en roman om C. J. L. Almquist¹ *Tusen år hos Gud*, efter hans död 1954 och ett urval efterlämnad vers och prosa *Vårt behov av tröst* (1955), ur vilken de två novellerna *Överraskningen* och *Mindre tragedi* är hämtade. Här beskriver författaren de vanliga enkla människorna — ett tema som är så typiskt för den svenska litteraturen. Den bittra sarkasmen i den första berättelsen utbytes mot en sorgsen ironi i den andra. De båda novellerna är fulla av medlidande med de enkla människornas öden.

ÖVERRASKNINGEN

Det finns människor som ingenting gör för att bli älskade men ändå blir det² och de som gör allt för att bli älskade men aldrig blir det. Riktigt fattiga människor, kan man märka, har ofta svårt att bli älskade³. När Åkes mor hade varit änka i fem år fyllde hans farfar sjutti. De blev bjudna dit i ett kort tvärt brev på åtta rader, där det stod

---

¹ C. J. L. Aymquist—К. И. Л. Альмквист (1793—1866)—шведский писатель, поэт и публицист, основоположник реализма в шведской литературе.

² ändå blir det = ändå blir älskade

³ har ofta svårt att bli älskade — с трудом добиваются любви

att »vill ni komma så får ni, men sängkläder får ni ta med själv för det är kallt i kammarn å¹ förresten får nog en del ligga i farstun för de² blir fler än ni som kommer, kamrern å handlar Jonsson har vi bjudi³ å får väl ligga i salen, kunde Du Elsa komma en da⁴ före å hjälpa till me⁵ städningen å borde⁶ å matlagningen vore bra. Hjärtligen Irma. Efteråt blir väl alltid nån⁷ rå me disk å ettsomannat⁸ å lite ve⁹ kan väl Åke hugga.»

Modern läste brevet högt en kväll under lampan. Hon var trött och höll sig fast i bordet med båda händerna¹⁰. Hela dagen hade hon tvättat tak i en stor våning på Östermalm¹¹ och hade huvudvärk av att ha hållit huvudet vänt mot himlen så länge¹². När hon läst brevet satt de bägge tysta utan att se på varann. Åke bladdrade i sin geografibok: Vattenfallen i Trollhättan¹³ äro natursköna . . . Holländarna äro ett renligt folk som dagligen skurar trottoarerna . . .

Modern stirrade rätt ut i rummet, hennes händer var alldeles ensamma¹⁴ och knycklade långsamt ihop brevet till en ojämn boll. När Åke sedan såg på händerna skämdes de och slätade till brevet, men det förblev ändå rynkigt som en gummas ansikte. De fattigas händer skäms alltid för vad de gör. På natten lyste lampan länge på skrivbordet och Åke somnade sent. Längre trodde han att modern somnat ifrån ljuset¹⁵ men när han försiktigt höjde sig på armbågen och såg åt hennes håll märkte han att

¹ å = och

² de = det

³ bjudi = bjudit

⁴ en da = en dag

⁵ me = med

⁶ borde = bordet

⁷ nån = någon

⁸ ettsomannat = ett och annat

⁹ ve = ved

¹⁰ höll sig fast i bordet med båda händerna — грузно опиралась обеими руками на стол

¹¹ Östermalm — см. сноску на стр. 14.

¹² hade huvudvärk av att ha hållit huvudet vänt mot himlen så länge — у нее болела голова от того, что ей слишком долго пришлось держать ее, запрокинув кверху (см. «Инфинитив»)

¹³ Trollhättan — Трольхеттан — город в северной Швеции.

¹⁴ hennes händer var alldeles ensamma — ее руки скучали без дела

¹⁵ somnat ifrån ljuset — спала при свете (букв. заснула, оставив горящим свет)

hon hade ögonen öppna och att händerna som låg ovanpå täcket knycklade ihop och slätade ut ett osynligt brev.

Nästa natt lyste lampan ännu längre. Fullt påklädd satt modern vid faderns gamla skrivbord och skrev. Det var ett brev som aldrig tycktes bli färdigt. Innan Åke somnade var bordskivan full av hopknycklade, nerbläckade brevpapper. Mitt i natten vaknade han. Det var kallt och modern satt på hans sängkant och höll handen på hans panna precis som om han hade feber. När han var riktigt vaken såg hon honom i ögonen och sa:

— Klockan är bara tolv. Hur stavas sekel? C eller S?

Väckarklockan var kvart över ett. S, viskade han. Han hörde henne tassa tillbaka till skrivbordet och börja raspa med pennan¹. Sedan somnade han och sov barnsligt djupt ända till morgonen.

Nästa dag stod hon utanför skolgrinden och väntade på honom. Som alla barn med fattiga mödrar skämdes han och låtsades först inte känna igen henne². Han gick över gatan, skildes från kamraterna och kom skyggt tillbaka. Modern märkte hans förvirring och tog honom inte i handen förrän de var alldeles ensamma på gatan. De tog spårvagnen neråt stan³. De satt mittemot varann och såg på varandras händer. När de stigit av tog hon honom återigen i handen och ledde honom genom halvfemviolet⁴ ut på Drottninggatan. De stannade utanför en stor fin affär med blinkande lampor i skylten. Modern blev stående en stund och låtsades läsa i fönstret. Man skyltade med engelska grammofoonskivor⁵ och hon läste utan att förstå och när de sedan gick in sköt hon Åke framför sig som en sköld.

I fina affärer är biträdena alltid fiender. När man talar med dem blir man röd och stammar. Vad får det lov att

---

¹ Han hörde henne tassa tillbaka till skrivbordet och börja raspa med pennan. — Он слышал, как она снова на цыпочках прокралась к письменному столу и начала скрипеть ручкой (см. «Дополнение с инфинитивом»).

² låtsades först inte känna igen henne — сначала сделал вид, что не узнал ее

³ neråt stan —зд. к центру города

⁴ halvfemviolet — суতোлка в часы пик (наступающая в половине пятого)

⁵ man skyltade med engelska grammofoonskivor — в витрине были выставлены английские пластинки

vara, säger de så fint som talade de ett utländskt språk¹, och automatiskt översätter man: Har ni verkligen råd?

Åkes mor hade sagt:

— Vi vill tala in en skiva². Se³, hans farfar fyller sjutti år å han har skrivit en vers å läsa opp.

De fick sitta och vänta en stund tills intalningshytten blev ledig. Det var stolar av rör och de satt misstänksamt längst ut på dem⁴ och viskade. Modern gav honom en lapp. Det var dikten hon skrivit natten förut. Han läste den men fattade ingenting. Hela tiden tyckte han att biträdena i sina fina vita rockar stod bakom disken och stirrade på honom och han blev röd av skam och nervositet. Modern såg sig omkring.

— Glöm inte rimmerna, viskade hon, å läs högt.

Han spände ögonen i lappen tills de tårades. Han stirrade på rymmen tills de ekade inom honom . . .

När de stod inne i den trånga heta hytten som luktade parfym efter en sångerska låste sig strupen på honom⁵. Han gapade men kunde inte få fram ett ljud⁶. Modern stod tätt bakom honom och höll honom om axlarna och han tyckte det kändes som om hon ville strypa honom. Svetten rann nerför ryggen i stora heta droppar. Men när allt var klart och apparaten började raspa kunde han ändå, orden lossnade och fyllde munnen, stora och högtidliga, och de första raderna läste han som en präst. När han slutat var det en bit kvar på skivan och modern böjde sig fram över honom och sjöng »Ja, må han leva»⁷ med sin milda Luciaröst⁸.

Hela kvällen satt hon och talade om hur han skött sig och vilken överraskning det skulle bli för farfadern och för alla bönderna i byn, för släktingarna från Uppsala⁹

---

¹ som talade de ett utländskt språk — будто они говорят на иностранном языке (см. «Сослагательное II»)

² Vi vill tala in en skiva. — Мы хотим записаться на пластинку.

³ se — видите ли

⁴ längst ut på dem — на самом краю

⁵ låste sig strupen på honom — у него встал комок в горле

⁶ kunde inte få fram ett ljud — не мог выдать из себя ни звука

⁷ Ja, må han leva — начальные слова песни, исполняющейся при поздравлении с днем рождения (пусть он здравствует!).

⁸ Luciaröst — голос Люции. Люция — святая, согласно преданию, погибла мученической смертью в Сиракузах примерно в 304 году. День Люции, 13 декабря, широко празднуется в Швеции и Норвегии.

⁹ Uppsala — Упсала — старейший университетский город в Швеции.

och Gävle¹ och för handlarn när hon vevade upp grammo-
fonen och satte på skivan². Hon såg på honom, hennes
ögon lyste och hon knäppte händerna under lampan och
satt tyst en lång stund innan hon började om.

En marsfredag klockan fyra steg de av tåget i byn. Det
luktade rök och snösmältning³. Ingen mötte dem men mo-
dern sa att det bara var naturligt så mycket som de hade
att göra nu till födelsedagen⁴. Det var halt på vägen och
långt att gå och Åke ville bära väskan, men han fick inte.
Till slut fick modern hjärtlappning och orkade inte läng-
re och han fick lov att bära, men mycket försiktigt. Längst
ner på botten låg grammofonskivan inlindad i tjocka tid-
ningar som en fattigs enda ägg.

Ingen stod på förstubron när de kom. Det hade de
alltid gjort på faderns tid⁵. De steg direkt in i köket. Far-
fadern satt vid bordet med en tidning utbredd framför sig.
Fastern stod vid spisen och rörde i en gryta. Farfadern
såg upp från tidningen, fastern släppte slev⁶.

— Nej, se änkan, sa farfadern, vad har ni i väskan?
Aldrig en present va?

Han fortsatte att läsa, precis som om han genast glömt
att de kommit. Fastern nickade åt dem och tog nytt tag i
slev⁷. De stod övergivna mitt på golvet och Åke såg mo-
derns blick irra bland kopparbunkarna⁸ och krukväxterna.
Det var femte året hon såg ut som en änka, svartkiädd och
ensam. Plötsligt såg hon ner på honom med en hemlighets-
glädje i blicken.

— Det är en överraskning, sa hon. Men bara Åke hörde
henne.

¹ Gävle — Евле — крупный порт в Норланде по вывозу дерева и железной руды.

² vilken överraskning det skulle bli... när hon vevade upp grammo-
fonen och satte på skivan — каким это будет сюрпризом, когда
она заведет граммофон и поставит пластинку [в условных и времен-
ных придаточных предложениях вместо будущего в прошедшем
(см. «Предположительное наклонение») употребляется прошедшее
(см. также «Практический курс», стр. 179)]

³ Det luktade rök och snösmältning. — В воздухе пахло тающим
снегом и дымом.

⁴ så mycket som de hade att göra nu till födelsedagen — поскольку
у них было много дел в связи с днем рождения

⁵ på faderns tid — зд. когда был жив отец

⁶ släppte slev⁶ — выпустила поварешку

⁷ tog nytt tag i slev⁷ — снова взялась за поварешку

⁸ kopparbunkarna — медные банки, в которые в Швеции обыч-
но сажают комнатные растения.

— Ta å skura av golvet i salen, sa fastern, å Åke han kan gå ut i vedbon¹.

Sent på kvällen kom hon ut till honom i vedbon, la handen på yxan, satte sig på huggkubben² och strök honom över håret. Hon sa ingenting. Hon var klädd till skurgumma³ och borstade av honom sågspånen. På natten sov de i samma soffa i kammarn. När de var ensamma sent på kvällen packade hon upp väskan och stod ett tag under lampan med grammofonskivan ömt i händerna.

Tidigt på morgon var de uppe och spände girlander över salen. Klockarn och några bönder var inne och överlämnade en spatserkäpp med silverkrycka. De satt i salen och drack kaffe och konjak och när de gått klockan tio fick de hjälpas åt⁴ att leda farfadern till soffan.

På kvällen kom släktingar i bilar från Uppsala och Gävle. De långväga bönderna kom farande i gula fjädervagnar⁵. Kamrern kom och huset fylldes av skratt, prat och matos. Åke stod i köket och skalade potatis och torkade glas. Modern sprang mellan salen och köket med mat och porclin.

Handlarn höll tal och lockade ut dem ur köket. De stod i dörröppningen och lyssnade och såg. Handlarn var redan lite full och rösten stockade sig i halsen på honom. Med lite besvär fick han upp en guldklocka ur fickan och överräckte den till sjuttioåringen. Farfadern grät i smyg och några små tårar rullade ner i brännvinsglaset. Arrendatorn talade och kamrern och släktingarna från Uppsala och Gävle. Modern petade Åke i sidan och såg menande på honom: snart skulle deras stund komma.

Handlarn hade haft med sig en grammofon. Den stod bredvid radion på en byrå och utan att någon märkt det⁶ hade Åke smugglat dit skivan. När de möttes i den tomma mörka farstun viskade modern till honom:

— Vänta till efter kaffe. Jag ska nicka åt dej.

Man drack kaffe med konjak-och stämningen var hög. När modern dukat av och Åke gick omkring i salen och

¹ vedbon = vedboden

² huggkubben — колода, на которой рубят дрова

³ hon var klädd till skurgumma — она была одета, как уборщица

⁴ fick de hjälpas åt — им нужно было помочь

⁵ De långväga bönderna kom farande i gula fjädervagnar. — Крестьяне, которые жили далеко, приезжали в желтых повозках на рессорах.

⁶ utan att någon märkt det — так, что этого никто не заметил

bjöd på cigarrer och cigaretter ställde hon sig i dörröppningen. Han märkte hennes blick och närmade sig försiktigt byrån.

Under tiden fällde fastern ut spelbordet¹. Kamrern, handlarn, klockarn och farfadern drog bort sina stolar och satte sig kring det gröna bordet. Åke började dra upp grammofonen. Kamrern gav². Modern nickade borta från dörren. De fyra spelarna tog upp sina kort. Deras ansikten glödde av sprit och spänning. Åke satte igång grammofonen. Farfadern var så till sig av upphetsning³ att han tappade cigarren på golvet. Borta på byrån hörde han att radion började gå⁴, högt och irriterande. Det lät som ett föredrag. Plötsligt vände han sig mot Åke och skrek:

— Kan du inte stänga den där förbannade pratlådan! Två spader!⁵

Då stängde Åke av. Det blev nog ett hack i skivan, men det gjorde ingenting⁶. Kall som en ål rann smärtan genom honom⁷. Ögonen immades⁸ och de röda berusade ansiktena omkring honom blev blanka som plåt. Någon från Uppsala eller Gävle skrattade och det skrattet drev honom ut ur salen, genom farstun och in i kammarens mörker. Han blev stående på golvet med grammofonskivan i sina händer och till slut blev den så tung som hans eget liv. Det knäppte i dörren och i ljusstrimman kom modern stilla emot honom⁹. Han gled in i hennes armar med sin smärta och hennes varma våta viskningar smekte hans kind¹⁰.

— Inte ska du gråta, pojken¹¹, viskade hon, inte ska du gråta.

Men själv grät hon så hon skakade¹².

¹ fällde ut spelbordet — разложила карточный столик

² Kamrern gav. — Казначей сдавал.

³ var så till sig av upphetsning — был так возбужден

⁴ radion började gå — заиграло радио

⁵ Två spader! — Две пики!

⁶ det gjorde ingenting — ничего не значило

⁷ Kall som en ål rann smärtan genom honom. — Холодная, острая боль пронзила его.

⁸ ögonen immades — в глазах затуманилось

⁹ Det knäppte i dörren och i ljusstrimman kom modern emot honom. — Хлопнула дверь, и вместе с лучом света вошла мать.

¹⁰ hennes varma våta viskningar smekte hans kind — ее теплое дыхание и шепот ласкали его щеку

¹¹ inte ska du gråta, pojken — не надо плакать, мальчик

¹² Men själv grät hon så hon skakade. — Но сама она содрогалась от рыданий.

I. Svara på följande frågor:

1. Vilken idé innehåller berättelsen?
2. Beskriv jubilaren.
3. Vilka positiva drag har Elsa?
4. Vem sympatiserar författaren med?

II. I vilka situationer kan Ni använda följande uttryck:

1. Stämningen var hög
2. Man kan märka
3. Som en fattigs enda ägg
4. Att ha svårt att . . .
5. Som om den (det) inte tålde beröring
6. Liksom utan avsikt

III. Avsluta följande mening:

Han var så till sig av upphetsning att . . .

IV. Skriv korta historier med utgångspunkten:

1. Modern somnade ifrån ljuset och . . .
2. Vi vill tala in en skiva för att . . .

Примечание: Кроме предложенных упражнений рекомендуется познакомиться с разделом «Инфинитив» из «Приложения».

EN MINDRE TRAGEDI

De stora tragedierna har alla hänt för länge sen¹. Dem kan vi läsa om i böcker eller se på teatern. Nu för tiden händer bara mindre tragedier sådana som att folk får barn utan att ha råd att gifta sig eller att en gift brevbärare förälskar sig i en fru på tredje turen² i en nyskurad trappa men aldrig får råd att köpa henne en hatt därför att han har ett barn utom äktenskapet att betala för³.

---

¹ sen = sedan

² på tredje turen — во время третьей разности писем. Почта в Швеции разносится обычно три раза в день; четвертый раз — экстренная разноска писем.

³ ett barn utom äktenskapet att betala för — внебрачный ребенок, которому нужно оказывать материальную помощь (см. «Инфинитив»)

Det var en höst när det regnade nästan jämt och brev-
bärarens skor var alltid våta. När han kom in i portgån-
garna måste han stryka vattnet ur ögonen för att kunna
se brevlådsspringorna. Ibland hände det att det kom en
regndroppe på en adress¹ och någon öppnade sin dörr och
sa att brevberaren inte hade rätt att kladda på andras
brev. Han var en känslig person och blev alltid bedrövad
när han inte var alla till lags och när han kom hem om
kvällarna grälade hustrun på honom för att det regnade,
för att han hade barn men inte hon, för att han nötte skor
och för att han aldrig blev brevberarförman. Han svarade
ingenting men han älskade henne inte längre. I varje fall
inte som en gång.

När han en kväll, på tredje turen såg Lena i trappan
tänkte han emellertid först inte så mycket på det. Det var
bara det² att hon hindrade honom i hans arbete. Han var
på väg upp och hon låg på knä i trappan och skurade den.
Eftersom han av naturen gick mycket tyst hörde hon ho-
nom inte utan bara fortsatte. Eftersom han vidare av na-
turen³ var mycket blyg vågade han ingenting säga utan
gick baklänges nerför trappan och ställde sig att vänta.
Det var fyra trappsteg kvar⁴, men han fick ändå god tid
för att se på henne och det är ju så⁵ att när man ser på
en kvinna ganska länge kan det hända att man börjar
älska henne, åtminstone en smula.

Jag ville vara en trappa, en hög trappa och bli skurad
av dej, tänkte han, och om hon var vacker också när hon
vände sig om⁶, visste han att han skulle älska henne.

Då vände hon sig om och hon var mycket vacker. Han
började stamma.

— Jag, jag skuskulle⁷ bara vilja gå uppför tratrappan⁸,
sa han.

¹ det kom en regndroppe på en adress — на адрес попала капля дождя

² det var bara det — всего лишь только (см. «Местоимение *det*»)

³ vidare av naturen — эд. опять-таки по характеру

⁴ det var fyra trappsteg kvar — оставалось четыре ступеньки

⁵ det är ju så — обычно бывает так

⁶ och om hon var vacker också när hon vände sig om — и если, когда она обернется, окажется, что она красива [во временных и условных придаточных предложениях вместо будущего в прошедшем (см. «Предположительное наклонение») употребляется прошедшее время]

⁷ skuskulle = skulle

⁸ tratrappan = trappan

— Finns det inga brev, sa hon. Till Broberg?

Medan han tänkte efter hjälpte han henne att lyfta fram skurhinken till dörren. Sen tittade han i väskan. Det var inget brev men det var en tidning för jägare.

— Julius Broberg, sa han, och han hoppades hela tiden att det var hennes bror.

Men det var hennes man och han var jägare på söndagarna och ibland om nätterna, men annars var han slaktare. Han räckte henne tidningen och då såg han så bekymrad ut att hon frågade honom hur det var fatt. Han tyckte också mycket om hennes röst, ty när man älskar någon älskar man allt.

— Jo, dede¹ var bara de, sa han, attatt² ibland kommer det så stora brev att dom inte går ner i brevlådan utan³ man måste⁴ ringa påpå⁵ dörrn.

Det kom någon i trappan⁶, antagligen ett litet nyfiket, skvallrande barn och hon steg in till sig.

— Jag heter Lena, viskade hon genom dörrspringorna, men jag får aldrig så stora brev. Klockan fem brukar min man vara hemma.

— Dom kommer mest första turen också, sa han, så sprang han uppför trappan. Den var hal och han halkade och slog knäet men han älskade redan så att han inte kände någon smärta.

Innan han kom hem på kvällen var han inne i en cigarraffär på sin egen gata och köpte ett stort kuvert. Han rodnade när han köpte det, precis som om han gjorde något oanständigt och för att avleda misstankarna köpte han också en kvällstidning. Sedan gick han in i en djup port, rev sönder tidningen och stoppade in den i kuvertet. Med darrande händer och förvänd handstil skrev han Julius Broberg och Julius Brobergs adress på kuvertet.

På kvällen satt de efter middagen som vanligt vid rumsbordet⁷ och hustrun läste högt för honom ur en över-satt kärleksroman från 30-åriga kriget. Det var en postil-

---

¹ dede = det

² attatt = att

³ utan = utan

⁴ man måste — нужно (см. «Модальные глаголы с *man*»)

⁵ påpå = på

⁶ det kom någon i trappan — кто-то поднимался по лестнице (см. «Местоимение *det*», пункт 6))

⁷ vid rumsbordet — за столом в гостиной

jon som korsade vilka linjer som helst bara för att få förenas med sin käraste, en ung borgarfru i Lützen¹. Han hörde ovanligt uppmärksamt på eftersom han tyckte att boken handlade om honom själv. Han hoppades också få några tips av postiljonen², men det fick han inga ty postväsendet var så helt annorlunda på den tiden. Efter femtonde kapitlet gjorde hustrun ett uppehåll i läsningen och sa:

— Är det inte romantiskt? Säg! Tänk vilka djupa känslor folk hade på den tiden!

— Ja, sa brevberaren och tänkte på sitt stora brev som just i det ögonblicket var på väg till postkontoret i en stor gul bil³.

Nästa morgon stod han utanför Brobergs dörr och var mycket andfådd, ty han hade sprungit hela vägen. Han ringde på men ingen öppnade. Han ringde många gånger men fortfarande öppnade ingen. Till slut kom en gammal man ut ur gränddörren, stannade och tittade på honom. Det var en gammal man av det slag som vet allting och gärna vill att alla skall få reda på det.

— Det är ingen hemma, sa han. Frun är borta och prenumererar på en tidning och herrn är på slakteriet. Och ring inte så hårt för batterierna här i huset räcker bara tie timmar och det är så svårt att få dom uppladdade⁴. Förr i världen fick vi batterier från Tyskland och min bror hade en firma på Kungsholmen⁵ han⁶. På den tiden såg det annorlunda ute på Kungsholmen, ska ni veta . . . Jag läste i tidningen att nu ska vi få köpa nötter, så mycket nötter så vi inte får göra nåt⁷ annat än knäcka i hela

---

¹ Lützen — Лютцен — город, где в 1632 году произошло знаменитое Лютценское сражение, в котором погиб Густав II Адольф.

² han hoppades också få några tips av postiljonen — он надеялся извлечь что-нибудь полезное для себя из истории с почтальоном.

³ en gul bil — почта развизится в Швеции в машинах желтого цвета.

⁴ få uppladdade — перезарядить

⁵ Kungsholmen — Королевский остров — один из островов, на которых расположен Стокгольм.

⁶ min bror hade en firma på Kungsholmen han — у моего брата была фирма на Кунгсхольмен, да-да у моего брата. В шведском языке личные местоимения употребляются часто с эмфатическими целями. В таких случаях личное местоимение стоит в конце, замещающая подлежащее. Повторение подлежащего придает ему особую значимость в высказывании.

⁷ nåt = något

vårt liv. Nog kunde jag knäcka med tänderna en gång alltid¹ men det är slut nu. I alla fall har jag fått tag på en fin tandläkare, en jäkel till att kunna ta ut snuset² och vill ni ha adressen så . . .

— Nej tack, sa brevbäraren.

— Varför kommer ni och ringer på och stör folk då, fortsatte den gamle, om ni inte vill ha adressen?

— Det var bara det här brevet, sa brevbäraren, det går inte ner i lådan. Så jag tar det med nästa tur.

— Visst fasen³ går det ner, sa gubben och så slet han brevet från brevbäraren och pressade ner det i springan.

— Andra takter var det på min tid⁴, sa han. Då skulle ni ha varit med.

— Javisst, sa brevbäraren, och så sprang han.

Andra turen var heller ingen hemma. Tredje turen var Lena hemma. När hon fick se brevbäraren såg hon glad ut, ty hon hade länge längtat efter honom men inte kunnat säga honom det, ty det är bara när man tycker illa om någon som man kan tala om det utan att vara presenterad.

— Jag ville bara höra in⁵ för att få reda på om brevet tagit nån skada, sa han, för här kom en gubbe, rev det till sej och stoppade ner det. Men både första och andra turen ringde jag.

— Så otur, sa hon. Förresten vet jag inte vad det är, för det är till Julius och Julius är inte hemma utan på nattjakt. Men jag har ställt brevet på gasmätarn och om ni vill kan ni komma in och titta om det står bra där, för själv är jag inte alls så van vid att förvara brev.

Då sa brevbäraren att han tyvärr hade bråttom just då och egentligen inte heller fick gå in i lägenheter under tjänsten⁶.

— Men, sa han, ibland när något mycket viktigt brev har kommit kan det hända att jag går en fjärde tur och

---

¹ nog kunde jag knäcka med tänderna en gång alltid — когда-то я всегда разгрызал орехи зубами

² en jäkel till att kunna ta ut snuset — не врач, а золото, когда нужно вытащить жевательный табак

³ visst fasen (жарг.) — конечно, черт возьми

⁴ andra takter var det på min tid — другая жизнь была в мое время

⁵ höra in — заглянуть и узнать

⁶ inte heller fick gå in i lägenheter under tjänsten — и не разрешалось заходить в квартиры во время исполнения служебных обязанностей (см. «Практический курс шведского языка», урок XXII, стр. 254)

då är jag till och med tvungen att gå in och lägga brevet på köksbordet.

— Då är ni välkommen fjärde turen, sa hon och stängde dörren.

När han kom hem den kvällen sa han till hustrun att han var tvungen att gå på en föreläsning om brevstapling¹ och att det sen skulle bli lättare att avancera till förman. Då satte hon sig i hans knä och sa att det skulle han visst inte för han skulle bli postiljon i stället, ty postiljoner hade mycket större känslor. Sen tog hon fram boken och läste. Han svettades och var olycklig, men när boken var slut var det ännu tid att gå på bio. I mängden utanför biografen försökte han smita undan men hon började ropa efter honom så högt att han blev rädd för skandal.

Filmen handlade om förbjuden kärlek på sjuttonhundratalet och hustrun var mycket rörd och på hemvägen sa hon att hon älskade stora tragedier. Då blev brevbäraren mycket glad och mitt på gatan anförtrodde han henne allt: talade om regnet tidigt på morgnarna, om de våta breven, om henne som skurade trappan och om sina känslor för henne, om sitt brev och hennes man som var slaktare och borta på nattjakt och slutligen om deras avtalade möte i köket.

Då grep honom hustrun hårt i armen och släppte inte förrän de stod hemma. Där tog hon av sig hatten och sa:

— Och det vågar du berätta efter att ha sett en stor tragedi² om stor kärlek i en stor film. Att du inte skäms³ och hur ska du med dina inkomster kunna klara underhållet för två fruar och en oäkting⁴ och hur kan du se nånting i en gift apa⁵ som börjar flirta med varenda brevbärare i varenda trappa och vad ska slaktarn säga?

Men på natten låg brevbäraren länge vaken och han somnade inte förrän han förstått att alla stora tragedier redan skett och att det nu bara fanns mycket, mycket små kvar. Och Lena låg också vaken, hon grät och var ensam, nattlampan var tänd och hon hade en spegel på kudden och när hon såg sig i den såg hon bara ålderdom och full-

---

¹ brevstapling — сортировка писем

² efter att ha sett en stor tragedi — после того, как (ты) видел такую трагедию (см. «Инфинитив»)

³ att du inte skäms — и тебе не стыдно

⁴ oäkting — незаконнорожденный ребенок («выродок»)

⁵ apa — зд. «баба»; букв. обезьяна (ofta utnyttas som uttryck för råhet)

het. Men slaktarn kom hem och var full och glad och när han öppnat brevet sa han att dom ville att han skulle prenumerera på en kvällstidning¹.

— Men får man lika trasiga nummer varenda gång ska fan göra det, sa han. Fast det är nog posten² och träffar man brevbäraren ska han ha sig en snyting! Det ska han!³

Arbetsuppgifter

I. Svara på följande frågor:

1. Vad handlar berättelsen om?
2. Vilken skola (realism, naturalism, romantism) tillhör författaren?
3. Vilka andra moderna svenska författare skriver om de vanliga enkla människorna?

II. Sök upp följande satsen i texten: »Det var en postiljon som korsade vilka linjer som helst bara för att få förenas med sin käraste.»

Förklara varför författaren utnyttjar konstruktionen »det var . . . som» i detta fall.

III. Avsluta följande meningar:

1. Det var bara det att . . .
2. Innan han gick hem på kvällen . . .
3. Han var en känslig person och . . .
4. Just i det ögonblicket . . .
5. Han var en gammal man av det slag som . . .
6. Förresten vet jag inte . . .

IV. I vilka situationer kan Ni använda följande uttryck:

1. Att vara alla till lags
2. Utan att ha råd till
3. Ätminstone en smula
4. Hur det var fatt
5. Ska ni veta
6. Att få tips av

Примечание: Кроме предложенных упражнений рекомендуется познакомиться с разделом «Местоимение *det*» из «Приложения».

¹ prenumerera på en kvällstidning — подписаться на вечернюю газету. Буржуазные издатели для привлечения новых подписчиков нередко рассылают бесплатно рекламные экземпляры своих изданий.

² fast det är nog posten — хотя в этом виновата, конечно, почта

³ träffar man brevbäraren ska han ha sig en snyting! Det ska han! — уж если встречу почтальона, то уж он у меня получит! Да-да, получит!

ANNA LENAH ELGSTRÖM

Anna Lenah Elgström föddes 1884 i Hälsingborg och ämnade först bli konstnärinna: hon genomgick konstindustriell skola i Stockholm och bedrev konststudier i Paris.

Hon debuterade 1911. Hon ville berätta om de mycket fattiga som levde på skuggsidan i strejkernas och klassväldets oerhört fattiga och oerhört rika Sverige.

Debutboken hette *Gäster och främlingar* och året därpå kom *Fattigfolk* (varur novellen *Livförsäkringen* hämtats).

I sina senare böcker har Anna Lenah Elgström ofta hämtat motiv från revolutionsårens Frankrike: *Revolutionsnoveller* (1926) och romanen *Från år noll till tre* (1938).

I den självbiografiska serien om Elsa rör sig författarinnan lika säkert i slum och societet i sin skildring av det samhälle där kvinnorörelsen växer fram.

I novellen *Livförsäkringen* berättar författarinnan om de fattiga människornas öden. Det är ju de, som måste bära livets alla bördor på sina skuldror. I det borgerliga samhället är de dömda till rättslöshet, hårt arbete, sjukdomar, fattigdom.

En sjuk uttröttad kvinna, mor till fem barn, en av vilka lider av tuberkulos, strider mot fattigdom, skattetryck och arbetslöshet. Hon offrar sitt liv för sina barns och sin mans skull. Men förgäves. Familjen går under i alla fall, krossad av det borgerliga samhällets omänskliga maskin. Novellen är humanistisk, full av varma sympatier för en vanlig människa. Den framkallar hos läsaren hat mot dem, som till helvete förvandlar själva existensen på jorden.

Klockan sex varje morgon året runt — på tionde året nu — steg hon upp från den smala säng, där hon legat plattryckt mot väggen för att lämna rum åt sin man och sin yngsta gosse, som ännu ej var avvänd. Och högg så på nytt in i arbetet, där hon lämnat det föregående dag, kastade på sig kläderna och gick direkt in i salen. Alltid var det samma sysslor i samma mekaniska ordning, som sedan åratal tillbaka¹, så att hon nu kunde göra dem halvt i sömnen, hypnotiserad av vana till ständigt samma rastlösa verksamhet, fast varenda led i hennes blodfattiga kropp för det mesta värkte av trötthet. Det var bara att laga frukosten — sådan den nu blev med det lilla de kunde skaffa sig — väcka mannen, nå ja, det var då bara en formalitet, ty oftast hade han redan legat vaken ett par timmar av fruktan för att annars försova sig och försumma uppropet² — väcka barnen och klä på dem, diska och därpå gå bort på städning hos ett par gamla fröknar i nästa kvarter, komma hem ett par timmar senare — just lagom för att göra i ordning middagen åt mannen, som kom rusande hem från hamnen och kastade i sig maten på stående fot, ty han hade tjugominuters väg hem och bara en timmes middagsrast — att diska på nytt och sedan, om lyckan var god, gå bort på utomhusarbete³ ett par timmar igen, för att därpå komma hem med några kronor för att laga kvällsvard, diska igen, lägga barnen och sedan börja tvätta deras kläder eller laga dem — alltid behövdes någotdera — tills fram mot klockan ett⁴ eller två, då hon kröp ned på sina femton centimeter av den gemensamma madrassen och försökte sova.

Dock det lyckades icke alltid — oftast var det något att ligga och oroa sig för åtminstone i ett par timmar, att ligga vaken och stirra mot taket med vidöppna ögon, medan hjärtat slog som en hammare i bröstet av ängslan, av ängslan för skatten, som skulle erläggas nästa vecka —

¹ sedan åratal tillbaka — уже много лет

² uppropet — переключка. Безработные в капиталистических странах обязаны каждое утро являться в бюро по найму рабочей силы для переключки. В случае неявки они могут лишиться пособия по безработице.

³ utomhusarbete — поденная работа

⁴ fram mot klockan ett — и так до часу

hela femton kronor, och gubben som inte förtjänt mer än sjutton på de sista sex arbetsdagarna — eller för att barnen nu igen behövde nya skor — eller för den äldste gossens tuberkler — han behövde då komma ut på landet med kolonien, men därtill fordrades tre omgångar kläder och två par skor och varifrån skulle hon ta dem? Till Barnavänner¹ hade hon kommit för sent med sin ansökan detta år. Och nästa — skulle han leva då? När han inte kunde få den föda doktorn sagt att han var tvungen att få . . . ack, den doktorn! — att ordinera ägg och grönsaker och vitt kött åt folk, som måste streta livet ur sig för att få ihop till saltströmming, potatis och fläsk — trodde han att de kunde få sånt för intet?

Det var bara att gno på. Och hon gjorde det, hon hade gnoth och arbetat hela sitt liv, det var för henne intet annat än arbete, detta liv. Och vila? Ja, det var något, då man dött och låg i sin grav.

Dit var det kanske icke så långt heller, ty alltsedan den yngste gossens födelse hade hennes lungor varit klena. Det låg för övrigt i hennes släkt, som nu i tredje generationen levde som stadsarbetare och redan fysiskt försämrats — av dålig luft, dålig föda, ständigt frätande oro för att icke få nog arbete, och alkohol att dränka den i — mer under dessa tre än antagligen förut under trettiotre.

Hon funderade ofta över detta — varför hon och hennes man var så mycket mindre, klenare och blodfattigare än deras respektive föräldrar varit, ehuru dessa i sin ordning varit mycket svagare än sina.

Och då hon sedan såg på sina egna bleka, hostande ungar, ur vars öron varet rann, och såg hur mycket sjukligare och kraftlösare de var än hon själv och hennes gubbe, hur mycket mindre motstånd de skulle kunna göra mot livets svårigheter och frestelser, än hon och han, greps hon av dunkel fasa. Hon tyckte det kändes, som höll hon på att se något dö tum för tum, hennes egen släkt, hennes eget kött och blod³ . . . Hur kom det sig, att⁴ de för-

---

¹ Barnavänner — благотворительная организация по оказанию помощи многодетным семьям.

² det låg i hennes släkt — это было у нее в роду

³ Hon tyckte det kändes, som höll hon på att se något dö tum för tum, hennes eget släkt, hennes eget kött och blod . . . — Ей казалось, что она является свидетелем того, как постепенно вымирает ее собственный род, ее собственная плоть и кровь . . .

⁴ hur kom det sig, att — как случилось, что

sämrades så hastigt, som om någon fört utrotningskrig mot dem? Var det meningen, att de så småningom skulle alldeles förstöras, utplånas ur livet? ¹ Ja, men var de alldeles överflödiga? De arbetade ju — räckte icke det — var det icke skäl nog för deras tillvaro? ²

Jo, hon tyckte det, men det såg inte ut, som om de styrande tyckte detsamma ³.

»De som styrde» — det var hennes dunkla uttryck för ett ännu dunklare begrepp om ett slags dystert och oundvikligt öde, mycket fientligt stämt mot alla utan en viss bestämd årlig inkomst, vilket i form av ett hemlighetsfullt inflytande ovanifrån — från de klasser, som hade denna magiska inkomst — långsamt men säkert gjorde livet allt svårare att handskas med ⁴ för henne och hennes gelikar, drog till svångremmen kring dem ⁵, gjorde all föda, hyra och skatter dyrare och på samma gång arbetet, varmed de betalade allt detta, billigare och värdelösare:

Hon liksom kände, hur det ströp — hur det sakta slöt sina väldiga händer, i vilka alla deras fattiga liv vägde mindre än en fjäder, och långsamt klämde till ⁶.

Och hon rättade segt på sin uttärda kropp, vit om läpparna, med hårda beslutsamma ögon kastade hon sig åter in i arbetet, det enda vapen hon hade mot denna illasinnade, hemlighetsfulla makt. Underbjöd hon de andra hjälphustrurna, kunde hon nog få mera arbete, och räckte bara dagen till, skulle hon väl ta in litet vinst på det, tillräckligt åtminstone för att barnen skulle få äta sig mätta den dagen. Ät sig själv litet mindre, skulle de kunna

---

¹ Var det meningen, att de så småningom skulle alldeles förstöras, utplånas ur livet? — Неужели им суждено постепенно погибнуть, совсем исчезнуть из жизни?

² var det icke skäl nog för deras tillvaro? — разве это не оправдывало их существования?

³ det såg inte ut, som om de styrande tyckte detsamma — казалось, что стоящие у власти вовсе так не думают (см. «Местомение *det*»)

⁴ gjorde livet allt svårare att handskas med — делало жизнь все тяжелее и тяжелее

⁵ drog till svångremmen kring dem — и голод заставлял их — ту же подтягивать ремень

⁶ Hon liksom kände, hur det ströp — hur det sakta slöt sina väldiga händer, i vilka alla deras fattiga liv vägde mindre än en fjäder, och långsamt klämde till. — Она как бы чувствовала, как что-то душило их, как чьи-то огромные руки как бы постепенно сжимались у них на горле — руки, для которых их несчастные жизни не имели никакого значения, — и они все давили и давили.

få äta lite mer. Det måste gå på ett eller annat sätt att dra dem igenom¹, de fick inte gå under — ingen av dem.

Inte var det så noga med gubben och henne inte². De höll ut sin tid³ och kunde de bara lyfta upp barnen litet, sätta dem i stånd att nå litet bättre villkor än de själva haft, litet säkrare arbete, så att de slapp den ständiga oron, och litet bättre betalning, så att de kunde hålla ut något så när friska och hederliga, skulle varken hon eller han klaga på livet.

Men det såg icke ut, som om ens detta lilla skulle beviljas tvärtom.

Först kom storstrejken och sedan vintern, då så få fartyg kom in i hamnen, så gubben oftast fick gå arbetslös i veckor.

Men det värsta var, att han icke kunde skaffa sig något arbete bredvid⁴, därför att han var tvungen att, så snart hans tur närmade sig, gå ner till hamnen och gå där och hänga i väntan⁵ på att ropas upp. Ty ifall han då icke svarade, hade förmannen rättighet att främtaga honom två arbetsdagar⁶ — detta enligt en ny bestämmelse, som trätt i kraft efter storstrejken.

Allt hade ju för övrigt skärpts efter den, alla fordringar höjts. Det var bara arbetslösa, som sjunka, fem öre efter fem öre.

Hon kände hur handen slöt sig, svältremmen drogs till . . .

— Ja, men det går inte det här, sade hon till sist en kväll till sin man. Vad tänker de på? Hur tror de, att vi ska kunna leva med så många barn och så alla avgifter, som vi har — och så premien till livförsäkringen⁷ på köpet.

---

¹ det måste gå på ett eller annat sätt att dra dem igenom — они должны пробиться как-нибудь

² Inte var det så noga med gubben och henne inte. — Для нее и мужа это не так уж важно.

³ de höll ut sin tid — они свое уже прожили

⁴ arbete bredvid — побочная работа

⁵ hänga i väntan — слоняться в ожидании

⁶ att främtaga honom två arbetsdagar — удержать с него за два рабочих дня. (Если безработный не является на переключку, то с него имеют право удержать деньги из пособия по безработице за два дня. Такое положение существовало в Швеции в 20—30 годах.)

⁷ premien till livförsäkringen — очередной страховой взнос

— Ja, du med din livförsäkring, sade mannen bittert. Det kunde du låtit bli att ta¹ då skulle vi varit en krona rikare i veckan.

— Ja, men tänk om jag dör, försvarade hon sig, då har du och barnen genast två tusen — är det inte bra det?²

De levde tämligen lyckligt tillsammans och därför sade han icke: Ja — men dö då! Men han tänkte det, ty han var trött intill döden av att gå arbetslös och själv svältande se de sina svälta³. Och hon såg det på uttrycket i hans ögon, förstod honom sorgset rätt. Ty hur många trappor skulle hon inte få skura, innan betalningen gick upp till två tusen kronor? Hela livet räckte inte till för det.

— Ja, sade hon därför stilla, men om ett par år har du nog i alla fall pengarna — du minns väl, vad doktorn sa sist?

— Jo, jag tackar, svarade han trött, men sedan du le-
gat sjuk i månader och minst fjärdedelen gått till sanato-
rier och sjukvård och medicin och fan vet allt!⁴

Åter gav hon honom rätt⁵ — det var bra tråkigt att fattigt folk inte fick dö i fred — att det ansågs opassande, om det inte gjorde alla möjliga utgifter och ansträngningar för att kämpa mot döden i det längsta. Liksom livet skulle vara så fasligt värdefullt, så man hade rätt att sätta sig i skuld för att behålla det! Nej jag tackar!

Men hans uttryck stack henne i alla fall — hon talade nu i sin tur bittert och vasst.

— Du vill väl inte att jag skall ta livet av sig⁶ heller?

— Nej, men av mig, svarade han med huvudet i händerna⁷.

Det blev tyst i det dunkla rummet, tills han åter lyfte upp ögonen och såg sig omkring i tomheten, ty allt utom det nödvändigaste hade redan vandrat till pantbanken.

— Kan du säga mig varför jag skall leva, frågade han sjukt, när jag inte kan få arbete nog för att försörja er

¹ det kunde du låtit bli att ta — ты могла бы вообще не начинать этого дела

² är det inte bra det? — разве это не замечательно?

³ själv svältande se de sina svälta — и не только голодал сам, но и видел, как голодает его семья (см. «Дополнение с инфинитивом»)

⁴ fan vet allt — и черт еще знает на что

⁵ åter gav hon honom rätt — и опять она согласилась с ним

⁶ ta livet av sig — лишить себя жизни (покончить с собой)

⁷ med huvudet i händerna — опутив голову на руки (см. «Предлог med»)

med — det är ju du som fått göra det en lång tid nu — jag kan bestämt undvaras!

Åter blev det tyst.

— Ja, men tänk på, att det är jag, som har livförsäkringen! sade hon så plötsligt att han hoppade till. Det formligen flög ur henne — hon reste sig upp, hastigt upplivad och hoppfull, utan en tanke på, att det var sig själv hon dömde till döden i detta ögonblick, blott glad över, att hon hittat en ny utväg.

— Dör du, blir det bara svårare, fortsatte hon hastigt, du är karl, du skall nog till slut få ett eller annat arbete och bringa allt på fötter¹ igen, bara du och barnen lyckas leva till dess, men jag, jag är mera onödig — mitt arbete utomhus betalas sämre och det här hemma lär sig äldsta flickan snart. Om något år skall jag dö i alla fall, som du vet — och tänk så lugnt och skönt ni skulle få det med två tusen kronor på banken.

Han hade suttit stum av förfaran under hennes ordsvall. Nu reste han sig vit som ett lakan.

— Du är tokig — dig! nästan skrek han.

Och hon lydde, sade intet mer, men fortfor att tänka. Hon låg vaken hela natten med brännande kinder och utmålade för sig² hur härligt det skulle bli för dem, om bara det — ty det hade redan blivit det — läte sig göra³ — hur Olle då skulle kunna få medicin och alla barnen bättre föda och gubben andrum till att se sig om efter ett säkrare arbete⁴ och själv . . . ack, det var sant — hon skulle ju vara död.

Det slog henne plötsligt. Ett ögonblick stod hennes hjärta stilla, iskallt och stelnat av skräck. Allt av liv i henne reste sig skrikande av fasa⁵. Nej. Nej. Men sedan föll hon tillbaka igen. Så dum hon var. Kunde hon inte vara förständig? Om några år skulle hon ju i alla fall vara död, varför då inte frivilligt skänka efter den tiden om hon därmed kunde hejda nöden, förintelsen, som hon så länge fasat för. . . Så länge, länge; hon tyckte det vara sekel se-

---

¹ bringa allt på fötter — снова все наладить

² utmålade för sig — представляла себе

³ om bara det läte sig göra — если бы только это могло осуществиться

⁴ att se sig om efter ett säkrare arbete — поискать работу понадежнее

⁵ Allt av liv i henne reste sig skrikande av fasa. — Все живое в ней восстало, содрогаясь от ужаса.

dan den striden begynnade, hon hade ju varit rädd hela sitt liv, alltid kämpat, ständigt ängslats. Hon smålog blekt, nu var hon trött, så trött — just färdig att gå — ja, gå . . .

Och knöt händerna på nytt kampfärdig — hon skulle vara glad hon kunde göra barnen någon nytta, för första gången göra något riktigt verkligt, för att hjälpa dem, höja dem.

Och så somnade hon med ett beslutsamt leende i sitt magra ansikte och armen hårt om sin yngste, som kved av hunger i sömnen — snart skulle han ha det bättre.

Det dröjde dock rätt länge¹ innan hon kunde utföra sin föresats. Under strejken hade hon nämligen kommit på efterkälken med avbetalningen² av premien på livförsäkringen och innan den var klar var det icke värt att göra något. Det gick månader innan hon lyckades arbeta ihop avgiften och det fastän hon till slut tog nätterna till hjälp³ och ibland var borta hela dygnet om på arbetet, gråtande vid tanken på att hon nu, när hon hade så kort tid kvar, fick se så litet av barnen, gråtande, när hon måste stoppa ned slantarna i byrån⁴ i stället för att köpa mat för dem . . . Men vänta—omen tid—då skulle allt bli bra igen . . .

Så kom äntligen den dag, då agenten kom och tog med sig den sista avbetalningen — nu var allt i ordning.

Och på aftonen samma dag skulle det ske — skulle hon gå bort och dö.

Hon var mycket blek men lugn. Hon skulle bara så gärna velat ta farväl av sin man, men vågade det icke — han skulle naturligtvis bli utom sig och vilja hindra . . . Därför lät hon honom gå, utan att säga ett ord, fastän tio års minnen av kärlek och slit tillsammans ropade i hennes hjärta och höll på att spränga det, då hon såg honom avlägsna sig, intet ont anande, för att gå på ett möte i Folkets hus⁵. Då dörren slog om honom kved hon till, som om

¹ det dröjde dock rätt länge — однако прошло довольно много времени

² kommit på efterkälken med avbetalningen — у нее образовалась задолженность

³ och det fastän hon till slut tog nätterna till hjälp — и это несмотря на то, что она в конце концов начала работать и по ночам

⁴ måste stoppa ned slantarna i byrån — приходилось прятать заработанные деньги в комод

⁵ Folkets hus — Народный дом, где обычно проводятся различные собрания, совещания, доклады.

hon blivit slagen, men gjorde icke en rörelse, stod blott och såg på den — länge, länge — såg och såg och tog adjö.

Hans arbetsblus hängde på en spik bredvid henne och plötsligt slog hon armarna om det smala smutsiga plagget och tryckte sin mun mot det i en lång, bävande kyss — adjö — adiö!

— Varför gör du så mamma? frågade den äldsta gossen förvånad och hon flög upp helt skrämmd. Hon var så tokig, som bar sig åt så här! Tänk om barnen skvallrade om hur underlig hon varit, då skulle folk förstås börja dra sina slutsatser och allt vara fördärvat!

Förskräckelsen över ett misslyckande hjälpte henne underbart över avskedet från barnen — ett avsked, som hon tog med ögonen, ty smekningar skulle väckt deras undran — dem var de icke vana vid. Blott den yngste tog hon upp och med ryggen vänd åt de andra¹, så att de icke skulle märka något, tryckte hon honom hårt och vilt till sitt bröst, medan hon bet sig i läpparna för att inte skrika.

I honom tog hon avsked av dem alla, dessa fem liv, som hon fött till världen och nu gav sitt liv för . . . Barn, barn, viskade hon med läpparna mot hans lilla kropp, glöm inte mor! — mor, som går sin väg och blir ensam i det tvsta — barn, älskade barn, lev väl, håll er friska, bli hederligt folk . . .

— O Gud! bröt hon ut i en låg viskning. Om du finns, så hjälp dem! Du ser att jag ger mitt liv för att det skall gå dem väl . . .

Men det värsta av allt var dock, att hennes död blev utan resultat, att hennes offer var förgäves.

Mannen fick aldrig ut försäkringssumman, ty vid det polisförhör, som hölls om saken, förklarade föraren på den vagn, som kört över henne, dels inspirerad av livförsäkringsbolaget, dels av sin egen ambition, att han sett henne med flit kasta sig framför spåret.

I stället blev det allt svårare för mannen att utan henne hålla hemmet ihop. Han försiönk så småningom i diup slöhet och därpå, för att trösta sig, i druckenskap. Barnen tog fattigvården hand om² och uppfostrade dem så som fattigvården brukar, tills den äldsta flickan låg där på

---

¹ med ryggen vänd åt de andra — повернувшись к остальным спиной (см. «Предлог *med*»)

² barnen tog fattigvården hand om — детьми занялась организация по оказанию помощи беднякам

gatan¹, den äldsta gossen dog och den yngsta — han, som modern kysste så välsignande den afton hon gick bort för att dö,— satt på förbättringsanstalt², som vanligt det första steget på en lång bana som brottsling.

Allt gick sålunda sin vanliga, oblidkeliga gång — den, som hon så länge fruktat och så många nätter vridit händerna av fasa för, den som hon givit sitt liv för att hindra, sedan alla andra vapen vridits ur hennes händer — en spillra, som kastat sig i det stora hjulet för att med sin kropp hejda dess mekaniska gång — en liten utsliten men modig kvinna, som lagt sig framför Juggernaut³, för att hindra dess obevekliga färd—och misslyckats—naturligtvis — naturligtvis — naturligtvis.

Arbetsuppgifter

I. Svara på följande frågor:

1. Vilken idé innehåller berättelsen?
2. Vilka positiva drag har författarinnan gett sin hjältinga?

II. Avsluta följande satser:

1. Var det meningen, att . . .
2. Men det värsta var, att . . .
3. Det dröjde dock rätt länge innan . . .
4. Hur kom det sig, att . . .
5. Det måste gå på ett eller annat sätt, att . . .
6. Du vill väl inte, att . . .
7. Men det såg inte ut, som om . . .
8. Han var tvungen att . . .

III. I vilka situationer kan Ni använda följande uttryck:

1. Om lyckan var god
2. För egen räkning

Примечание: Кроме предложенных упражнений рекомендуется познакомиться с разделом «Предлог *med*» из «Приложения».

¹ låg där på gatan — попала на улицу

² förbättringsanstalt — исправительный дом для малолетних преступников

³ Juggernaut — Джаггернаут — один из трех главных богов индийской мифологии (Вишну), в честь которого устраиваются шествия. Идолы Д. вывозятся на колесницах. Прежде верующие, чтобы умилостивить бога, бросались под колеса колесницы и погибали.

Folke Fridell föddes år 1904 i Lagan, Småland. Han debuterade år 1945 med den beska sociala romanen *Tack för mig — grottekvarn*, men den något tungt upplagda debutboken väckte ingen större uppmärksamhet. Det gjorde däremot hans följande roman *Död mans hand* (1946), som tillsammans med den följande *Syndfull skapelse* (1948) ansluter sig till de talrika böckerna om arbetarklassens förhållanden i Sverige. Medan tidigare arbetarförfattare i huvudsak varit inriktade på en kritik av tidigare perioder, som sammanföll med deras egen ungdom, i regel åren 1910—30, vänder sig Fridell direkt mot förhållandena under »välfärdperioden» efter andra världskrigets slut.

Folke Fridell är syndikalist, dvs. han förnekar politisk kamp, arbetarklassens politiska parti, staten och proletariatdiktatur. Hans syndikalistiska inriktning kommer tydligt fram i hans böcker. Han anser att en viss grad av materiell trygghet är nådd, nu gäller det den andliga välfärden. Som syndikalist ser Fridell denna ligga i att arbetarna får vara med och dela och bestämma, att fabriker och verkstäder är privatägda eller statsägda utan ägda av de kollektiv som arbetar på dem.

Folke Fridell har skrivit en rad andra romaner utom de ovanför nämnda, några novellsamlingar, bl. a. *Av egen kraft* (1949), *Hoppjerka* (1950), *Något måste gro*.

Novellen *Plåga mig inte* är hämtad ur novellsamlingen *Bönsöndag*. Läsaren får möjlighet att bekanta sig med konstnärliga egenskaper som är utmärkande för Folke Fridells berättelser: konsten att kortfattat beskriva en svår psykologisk situation, förmågan att skapa ett klart porträtt av en människa genom att beskriva hennes uppträ-

dande. Hans hjältar här är representanter för det arbetande folket. De är stolta människor, som försvarar sin värdighet i den dagliga kampen för sitt uppehälle.

PLÅGA MEJ INTE

Vackra Karin var skruppen och ful; hade gått där med sitt bittra gumansikte och sin krumrygg så länge dom flesta kunde minnas. I över femtio, sa dom gamla och minnesgoda och berättade så gärna om den Karin som varit en gång.

Hon var inte omtyckt. Några ömkade kanske men andra föraktade. Dom fanns väl också som hatade henne.

Karin gjorde ingenting för att mildra domarna och dömde gjorde hon själv¹, hårt som vore hon² åt herres representant i syndig värld.

Hon gick där bland dom unga flickorna som en bild av nånting förgånget och förfelat.

Vackra Karin fick ta hand om alla nybörjare vid sin maskin, lära dem de första besvärliga yrkesknepen och varna för alla riskmoment. Se till att ingen ostyrig tjusarlok kröp fram under schaletterna³.

Så länge nån nybörjare tog lektioner vid Karins maskin var hon lite bättre till humöret. Bara inte flickan neg åt henne eller sa tant, för då exploderade hon och synderskan fick lära sig vid nån annan maskin.

Du och hej som till en jämngammal skulle det vara⁴. Följde jäntorna bara den ritualen kunde det hända att ett litet vilset, inåtvänt leende sprack fram mitt i alla hårda rynkor och gjorde ansiktet nästan vackert.

---

¹ och dömde gjorde hon själv — да и сама она судила

² hårt som vore hon — строго, как будто она была (см. «Сослагательное II»)

³ Se till att ingen ostyrig tjusarlok kröp fram under schaletterna. — Следить, чтобы ни один непослушный локон не выбивался из-под косынки (см. «Сослагательное II»).

⁴ Du och hej som till en jämngammal skulle det vara. — И к ней нужно было обращаться на «ты», как к ровеснице, и, здороваясь, говорить «привет».

Så de riktigt unga flickorna hatade inte henne. De hade sin ungdom och det räckte. Ingen trötthet i benen efter åtta stela timmar på ett hårt cementgolv, ingen värk i ryggen av att jämt hålla armarna lyfta i höjd med huvudet¹.

När jobbet var slut slängde de schaletterna i ett hörn och sprang med putande bröst och raka ryggar ut i livet och friheten.

Ånej, de riktigt unga flickorna behövde inte hata vackra Karin. Hemma hade de flesta nån mormor eller farmor som satt med sin stickning under blommande pelargonier. Satt där skrynkligt vissna och väntade på ingenting.

Och en sån där gammal tant var också Karin. Fast hon sa hej och du och envisades med att stå vid en spolmaskin som de unga människorna.

Hon hade haft sitt och nu var det de ungas tur². Tids nog tänkte de . . . tids nog kommer allt det där som Karin bär omkring i sitt bittra ansikte.

Och de sprang ut till yrsellivet och blommorna.

Först när flickorna kommit in i mer stadgad ålder började Karin bli en prøvosten. De flesta gifte sig förstås och flyttade från fabriken och in i nya hem. De som hade den turen³ glömde både fabriken och vackra Karin . . .

Men några stannade kvar på fabriken och för dom blev det värre. När de sedesamma och trötta gick hem från arbetet var det dags att minnas Karin. När värken stack som smånålar i höfterna och benen började svullna av allt stillastående vid maskinen, då hatade de vackra Karin.

Hat! Ånej, hon såg deras ögon och visste deras språk⁴: det var inte hat utan rädsla. Sådana ögonblick kunde Karin också le, men det blev inget sensommarlikt och vackert i den grimasen . . .

Hon var bilden bara, spegeln och påminnelsebilden som evigt tassade omkring genom maskinsalarna i snedgångna filttofflor.

---

¹ ingen värk i ryggen av att jämt hålla armarna lyfta i höjd med huvudet — и спина не болит, хотя все время приходится держать руки на уровне головы

² Hon hade haft sitt och nu var det de ungas tur. — Она прожила свой век; теперь была очередь молодых.

³ de som hade den turen — те, у кого жизнь сложилась таким образом

⁴ visste deras språk — знала, что это значит

Då smög de halvgamla kvinnorna ut i avklädningsrummen och plockade fram speglar ur matväskorna och letade ängsligt efter den första lilla rynkan.

Tittade på Karin och tänkte att än är det långt dit där hon är; än finns en liten bit glädjelig att drömma om. De köpte näringstabletter och ansiktscreme och gick med i husmodersgymnastiken¹.

Rädslan satt kvar djupt inne och de såg på Karin med hårda ögon. Onnda blickar som började likna hennes. Fast de inte visste det eller vågade veta.

Nog kunde de berätta annars om vackra Karin, gamla lingarna. Men de flesta hade pension nu och höll till i järnvägens väntsal² eller annars drev omkring. Och många höll till på kyrkogården.

Fin och skir som en liten guds ängel hade hon varit, Karin, och pojkar var som tokiga när hon kom. Ändå hade ingen lyckats fånga henne. Kanske var hon för tyckmycken³, ville ha sånt som inte finns. Vackra Karin hade gapat efter så mycket att hon blev utan alldeles.

Sen kom åren med rynkor och ryggvärk. Den tid kom när skrattet dog och ingen ville ha henne. När fötterna blev tunga av trötthet och munnen kändes stram som ett knivärr i ansiktet.

Nu var hon över sextio och till förtret för dom flesta⁴. Chefen hade helst velat tacka och säga åt Karin att nu . . . nu är det skamligt att begära mer. Ge henne litet engångspengar till tröst och säga att hon hade gjort sitt och behövde vila.

Men inte ens han vågade.

Hade Karin tappat tänder och skönhet så fanns det nånting som hon bara hittat mer och mer av: målföret. Konsten att bita omkring sig behärskade hon till det outhärdligas gräns. Inte så att hon var sladdrig eller pratlysten. Ingen kunde säga att hon sprang omkring med skitord bakom ryggen på dom andra eller försökte skaffa sig fördelar på andras bekostnad.

---

¹ gick med i husmodersgymnastiken — начинали заниматься гимнастикой для домохозяйек

² höll till i järnvägens väntsal — проводили время в зале ожидания железнодорожного вокзала (железнодорожный вокзал является местом, где пенсионеры довольно часто проводят свое время)

³ för tyckmycken — слишком разборчива

⁴ till förtret för dom flesta — почти всем надоела

Nej, Karin sparade sitt ordkunnande till sällsynta tillfällen när nån försökte göra henne illa ¹.

Hon var inte rädd för öknamnet vackra Karin. Det hade varit ömt och smekande åtråvärt en gång och att det nu klingade håfullt och hårt genom salarna gjorde henne inte så mycket ². De fick gärna flina sitt hån ³ eller kalla henne en gammal trumpen käring. Allt det där kunde hon tåla bara dom inte frampade henne rätt på tårna ⁴.

Då var hon ömhudad och överkänslig. Fick hon en anmärkning i arbetet kunde hon rodna av förbittring och strö gift över den djärve i veckotal efteråt.

Hon hade offrat sitt liv, vackra Karin. Gett allt det hon kunnat få och bli för fabriken ⁵ där hon tjänat ett halvt århundrade. Det offret höll hon strängt på ⁶ och krävde rättvisa. Ingen människa kan ge nåt större än sej själv.

Så gick hon där genom åren och krävde sin rätt. Spjárnade emot alla nymodigheter och höll behårt på sitt ⁷.

När fabriksledningen införde tidkorten var hela personalen i spänning. För och emot förstås, så är det alltid när nånting händer som griper djupt in i människors vaneliv och det visste Karin. De flesta mot kanske, men på ett passivt, undergivet och suckande sätt.

Hon visste också att de flesta skulle lyda order och så smått låta klockeländet bli en del av sitt vaneliv ⁸.

Hon visste också att spänningen gällde henne.

De unga hade sitt utanför ⁹: livet och glädjen och friheten. Medelåldern hade sin tro på underkurer och kosmetik. När man står i början av livet eller i mitten så betyder inte en förödmjukelse så mycket.

Bara i ålderdomsdagarna är det riktigt svårt.

---

¹ göra illa — задеть

² gjorde henne inte så mycket — ей было все равно

³ de fick gärna flina sitt hån — ну и пусть себе презрительно ухмыляются

⁴ bara dom inte trampade henne rätt på tårna — только бы не задевали ее за живое (букв. не наступали ей прямо на пальцы)

⁵ gett allt det hon kunnat få och bli för fabriken — отдала фабрике все, что могла

⁶ det offret höll hon strängt på — и об этой жертве она все не хотела забыть (букв. цеплялась)

⁷ höll behårt på sitt — упрямо стояла на своем

⁸ låta klockeländet bli en del av sitt vaneliv — позволить, чтобы этот проклятый табель прочно вошел в их жизнь

⁹ de unga hade sitt utanför — у молодых была какая-то своя жизнь за пределами фабрики

Dom andra kom och gick, plågade sig genom timmarna i maskinsalen och tog det som ett nödvändigt ont. När signalen sände dom hem så började livet. För Karin var det tvärtom: hon hade bara fabriken och spolmaskinen. Där bland snurrande spindlar och slingrande garn fanns hennes hem. De femtio långa år utan vilka hennes liv ingen mening hade.

Invigningsdan kom och den nya tidklockan hängde svart och hotande vid stora ingången där alla måste förbi. Två verkmästare stod på post på var sin sida om klockan för att se att allt gick rätt till och ingen bråkade. Vackra Karin kom ungefär i mitten av den ringande kön. Alla trängde på; alla ville ut i friheten så fort som möjligt.

Hon hörde klockans ilska pingel redan i trappan och visste att alla väntade på henne. Inte ett ord till eller från hade hon sagt¹ i pratet före och hennes tystnad drev nyfikenhet i höjden².

Trodde dom hon skulle stämpla?

Eller stod dom och hoppades att hon . . . hon ensam skulle våga bryta mot alla påbud?

Hon var rädd och måste stödja sig lite mot trappräcket för att inte falla. Nu visste hon att det var rädsla och ville ändå inte erkänna det.

Ingen fick se att hon var rädd, det var så viktigt nu. Det viktigaste av allt här i livet.

Vackra Karin skulle inte stämpla några tidkort. Inte ens nummer 73 som det stod Karin Andersson på.

Begärde dom det efter 53 år så begärde dom för mycket.

— Här har du kortet, Karin. Jag ska visa dej, så går det lite lättare för första gången.

Hon svepte förbi verkmästaren med en hånfull blick och ingen försökte hindra henne. Chefen hade också stått på vakt denna första dag och nu sa han:

— Skicka in Karin till mej på kontoret.

Men vackra Karin behövde inte skickas in. Hon satt där redan och väntade när han kom.

— Jag vill sluta.

---

¹ inte ett ord till eller från hade hon sagt — она не сказала ни слова ни за, ни против

² hennes tystnad drev nyfikenhet i höjden — ее молчание разжигало их любопытство до предела

— Är det för stämpelklockan?

— Ja. Jag har aldrig kommit för sent och aldrig gått för tidigt.

— Det vet jag, Karin. Men vi har inte gjort det här för Karins skull. Vore alla så punktliga så . . .¹

— Slipper jag stämpla då?

— Nej, alla måste stämpla. Det är en principalsak . . .

— För dom som har råd till principer², ja . . . Men för oss då? För oss som är för fattiga att ha en enda ynkelig princip?

— Hos Karin har jag aldrig märkt nån brist i det avseendet. Men det här med tidkorten är väl inte så farligt? Det finns tusen fabriker och miljontals människor som stämplar varje dag. Inte är dom väl sämre människor än Karin?

Karin sitter tyst en lång stund. Ihopkurad på stolen längst borta vid dörren sitter hon som en fågelskrämma och trycker.

— Nå, säger hon till sist. Inte sämre men rikare än jag. Jag är för fattig, alldeles för fattig att förlora nånting mer.

— Mer än två gånger om dan slå ett tidkort?

Chefen ser på Karin och tystnar. Det han hittar är inte trots, inte hån eller ens ilska. Bara fattigdom och nakenhet och förtvivlan.

— Plåga mej inte.

Hon sa orden så tyst och tungt som om det gällt livet och de hänger kvar i tystnaden långt efter det hon slutit munnen i gammalvant knivstreck³. Det var som en alldeles ny bön betts och väntade på uppfyllelse.

Vackra Karin gick därifrån med löftet hon tigt om. Stod i dörren så liten och spröd en stund. Försökte visa sig tacksam:

— Några år till och sen orkar jag inte mer. Sen kommer det en ny i mitt ställe. En som är ung och har råd att stämpla.

---

¹ Vore alla så punktliga så . . . — Если бы все были так пунктуальны. . . (см. «Сослагательное II»)

² För dom som har råd till principer. — Для тех, кто может себе позволить иметь принципы.

³ hon slutit munnen i gammalvant knivstreck — она замолчала, по привычке плотно сжав губы

Vackra Karin gick hem till sitt¹ och kokade kaffe som vanligt om kvällarna. Hon hade vunnit sin seger. Dom andra skulle aldrig få se henne stämpla². Den triumfen hade hon räddat åt sina sista levnadsår³. Dom andra skulle stå där i väntan med korten i hand. Men hon skulle svepa förbi med hån eller ömkan i blicken.

Eller var det kanske inte seger hon vunnit? Var det bara i nederlagets stund, i förödmjukelsens ögonblick hon fick det som hon ville? Hade hon inte tiggat och nästan lipat sig till en ensam rättighet?⁴

Böjt knä och bönat för första gången i sitt liv?

Kaffet smakade beskt och hon drack ingen på tår⁵. Det där hon sagt åt chefen . . . dom där få tiggerorden som aldrig borde sagts?

Förvandlade inte de orden hela hennes seger till ett stort nederlag?

Plåga mej inte. Så säger inte en segrare, det visste hon. Så säger bara en som tiggat om hjälp och är rädd.

Arbetsuppgifter

I. Svara på följande frågor:

1. Varför hatar alla arbetare tidmätningssystemet?
2. Var det verkligen seger, som vackra Karin vann till slut?
3. Beskriv vackra Karin.

II. I vilka situationer kan Ni använda följande uttryck:

1. Att gripa djupt in i människors vaneliv
2. Att låta något bli en del av sitt vaneliv
3. Att ha haft sitt, att ha gjort sitt
4. Att bli (vara) en provosten
5. Att vara för tyckmycken
6. Att vara till förtret
7. Att trampa ngn rätt på tårna
8. Att skaffa sig fördelar på andras bekostnad

Примечание: Кроме предложенных упражнений рекомендуется познакомиться с разделом «Модальные глаголы» из «Приложения».

¹ hem till sitt — к себе домой

² Dom andra skulle aldrig få se henne stämpla. — Другие никогда не увидят, как она будет отбивать табель (см. «Предположительное наклонение» и «Дополнение с инфинитивом»).

³ räddat åt sina sista levnadsår — приберегла на остаток жизни

⁴ Hade hon inte tiggat och nästan lipat sig till en ensam rättighet? — Молила и чуть не плача просила об единственной милости?

⁵ drack ingen på tår — и не стала пить второй чашки

Avsnitten ur boken *Vårt land* av Hjalmar Furuskog ger en klar bild av landets geografiska egenskaper. Författarna har i sitt urval av materialet önskat visa det typiskt svenska för en sovjetisk läsare, men samtidigt bevara bokens lyriska ton. *Vårt lands* författare älskar sitt land, dess sjöar och floder, dess skogar och vita nätter. Allt detta gör att prosaiska saker i berättelsen vid första bekantskapet verkar spännande. Det händer t. ex. då författaren talar om landets geografiska läge, dess sjöterritorium och naturrikedomar.

Man bör också i detta sammanhang säga att boken är värdefull även vad den stilistiska sidan beträffar. Språket är fullt av bildrika jämförelser. Författaren begagnar sig ofta av litteraturverk och historiska arbeten. Man läser boken gärna och med stort intresse.

INLEDNING

Sverige, det mångskiftande

Sverige är ett omväxlande och mångskiftande land. Inom dess stora yta finns rum för en mångfald geografiska landskapstyper. Ingen konstnär skulle kunna måla en tavla och säga: detta är Sverige, så ser vårt land ut. Det typiskt svenska låter inte fånga sig i en enda bild, vare sig det gäller¹ naturens värld eller människans liv, utan

---

¹ vare sig det gäller — идет ли речь о

det uppenbarar sig på många olika sätt. Vårt land har många ansikten, alla lika vackra.

Ett svenskt landskap, det kan vara den skånska slättbygden eller den norrbottniska kustslätten kring Haparanda¹. Det kan vara utsikten från Omberg² över Vättern³ eller Gesundaberget⁴ över Siljan⁵. Det kan vara skärgårdens kala klippor i storm och bränningar, en norrländsk älvdal omgiven av skogklädda höjder eller ett fjällpanorama med höga toppar, snöfält och vattenfall. Den som vill se Sverige kan själv välja mellan att besöka en jordbruksbygd, där gula sädesfält mognar till skörd, eller ströva igenom någon av de stora skogar, som utbreder sig i nästan ändlös vädighet. Han kan dröja vid en lövskogsbekransad sörmlandssjö eller en näckrossmyckad norrländsk skogstjärn. Han kan våga sig ut på en våt mosse eller följa en vandringsled över fjällheden. Den som vill möta människan i den svenska landskapsbilden kan söka upp de gamla bondebygderna, där gravhögar och runstenar vittnar om fädernas gärning i fjärran svunnen tid, eller de nya industribygderna, där skogens och bergets rikedomar förädlas med hjälp av den moderna tekniken. Han kan dröja kvar i småstadens eller herrgårdens idylliska värld, om han så vill, men han kan också se hur den nya tiden bryter fram i storsäder, industriorter eller stationssamhällen. Det svenska landet är komponerat av slätter och berg, sönderbrutna ytor och nedskurna dalgångar, fjäll och skärgård. Det är de många tusen sjöarnas land och de hundratals brusande älvarnas land. I nästan varje svenskt landskap kommer dessa kontraster fram. Från den öppna leende bygden är det aldrig långt till den tysta allvarliga skogen, till den ödsliga myren, till älven, forsen och stranden. I ett vanligt svenskt landskap lever en urgammal bondekultur förtroligt vid sidan av den nya tidens tätbebyggelse, storindustri och snabba trafik.

---

¹ Haparanda — Хапаранда — город в северной Швеции.

² Omberg — Омберг — гористая местность на северном берегу озера Веттерн.

³ Vättern — Веттерн — озеро в Швеции.

⁴ Gesundaberget — Гезундаберг — гора в районе озера Сильян.

⁵ Siljan — Сильян — озеро в Швеции.

Läge, form, gränser

Sverige utgör den östra delen av den Skandinaviska halvön. Detta elementära faktum är väl det första som de svenska skolbarnen får veta om sitt fosterland, och det är det första som man observerar på kartan. Det låter så enkelt, men det kan vara skäl att ändå dröja en stund vid det¹.

Bilden av den skandinaviska halvön är så välkänd för svenskarna, att de nog i allmänhet uppfattar den som något alldeles självklart, något som man inte reflekterar över. Den har blivit för vardaglig för att väcka förvåning. Men det vardagliga är ofta det märkvärdigaste, och i kunskapens värld är det självklara ofta det gåtfullaste.

Om vi tänker oss, att vi aldrig förr betraktat en karta över de nordiska länderna och så plötsligt finge se en sådan, då skulle vi bli mycket överraskade av den skandinaviska halvöns egendomliga och originella kartbild. Den ger en karakteristisk prägel åt hela Nordeuropa och bidrar mycket till intrycket av Europa såsom den mest sönderskurna och rikast nyanserade av alla sju världsdelarna.

Skandinaviens egenart framträder först och främst i dess storlek. Med sina 835 tusen km² är den betydligt större än någon annan europeisk halvö.

Till bilden av Skandinavien hör också den stora inhav, som skiljer halvön från kontinenten. Östersjön, Bottniska viken och Finska viken bildar tillsammans en nordisk motsvarighet till det sydeuropeiska Medelhavet och har därför med all rätt fått det sammanfattande namnet Baltiska Medelhavet. De tre sunden som förenar Östersjön med Kattegatt är också en intressant och överraskande detalj i Skandinaviens kartbild. Ju mera man studerar kartan, dess starkare erfar man hur egenartad den skandinaviska halvön är utformad. Den är ett praktfullt unikum på världskartan.

Det svenska sjöterritoriet

En gammal folkrättsregel säger, att en stats territorium ska räknas så långt ut i havet som en kanonkula kan

¹ Det låter så enkelt, men det kan vara skäl att ändå dröja en stund vid det.—В этом нет ничего удивительного, но тем не менее на этом следует остановиться особо.

nå och dit statens makt alltså sträcker sig. I de nordiska länderna har man bestämt delta avstånd till fyra nautiska mil. En nautisk mil är 1.852 m. Det svenska sjöterritoriet skulle alltså sträcka sig 7.408 m från de yttersta skär som inte överspolas av havet.

Den svenska kusten

Den långa svenska kusten återspeglar landets eget kenne. Kusten är, liksom Sverige i dess helhet, rik på motsättningar och på mjuka övergångar mellan kontrasterna.

Vart ska jag fara för att få se ett typiskt svenskt kustlandskap? Res till Ångermanland¹, där det nordsvenska »rutplatålandet» går ända ut i havet och skapar en storlagen skärgård av höga, branta öar. Res till Stockholms skärgård och lär känna några av dess sjutusen öar. Det är det mellersta Sveriges sönderbrutna och småkuperade urbergsland som där långsamt sänker sig i havet. Res till Bohuslän¹ och se hur fastlandets spricklandskap övergår i fjordkust och skärgård, hur sprickdalarna blir smala sund och de mellanliggande landblocken stora öar. Res till Halland¹ eller Skåne¹ och se hur de svenska kustslätterna sänker sig till långgrunda, sandiga stränder.

Sådan är Sveriges kust, en mångskiftande värld av skönhet och nöjen men också av hårt arbete, den värld som uppstår när Sveriges gamla fastland famnar det eviga havet.

De svenska sjöarna

»O land, du tusen sjöarnas land» — dessa Runebergs² ord om Finland kunde i lika hög grad vara riktade till Sverige.

---

¹ Ångermanland, Bohuslän, Halland, Skåne — Оңгерманланд, Бохуслен, Халланд, Сконе — историко-географические районы Швеции, так называемые ландшафты-провинции. Всего в Швеции 25 ландшафтов-провинций. Термин *landskap* *ландшафт* часто фигурирует в шведской географической, экономической и статистической литературе.

² J. L. Runeberg—Ю. Л. Рунеберг (1804—1877)—финский поэт, писал на шведском языке

Att Sverige är ett sjörikt land framgår redan av arealstatistiken, som meddelar att inemot nio procent av rikets areal utgöres av vatten, närmare bestämt 39.000 av rikets 449.000 km². Av alla världsdelarnas sammanlagda yta beräknas omkring halvannan procent bestå av sjöar, varför Sveriges nio procent är anmärkningsvärt mycket.

Ett starkare intryck av vårt lands sjörikedom får man dock av kartan. Redan på en karta i mycket liten skala framträder den karakteristiska bilden av de stora mellansvenska sjöarna och av de största norrländska fjällsjöarna. Ju större skalan är, dess mer gör sig sjöarna gällande i all sin myllrande mångfald.

De svenska sjöarna är inte bara många, de företer också en nästan obegränsad variation i storlek och utseende. Väneren och Vättern är den största och den nästa största av alla insjöar i Europa utanför Ryssland. Vid deras strand kan man se vatten och himmel smälta samman i fjärran¹, en skönhetssyn som eljest endast det öppna havet ger. I Norrland har vi några av jordens vackraste fjällsjöar, och på de sydsvenska slätterna ligger några av vår världsdelens märkligaste fågelsjöar. I en vanlig svensk bygd vill man gärna tänka sig en sjö med gårdar kring stränderna, med badande ungdom om sommaren och en skridskobana om vintern. I en vanlig svensk skogstrakt träffar man snart på en av de svenska ödemarkssjöarna; kanske bara en liten tjärn med sten, myr och skog kring stränderna, men i den tysta stämningen kring den sjön ligger något av det mest typiskt nordiska som kan upplevas.

Väneren

Av de svenska vattnen bildar de fyra mellansvenska sjöarna en grupp för sig², som ger en högst egenartad prägel åt vårt lands kartbild. Väneren, Vättern, Mälaren och Hjälmaren är en för vår världsdel enastående kvartett av stora insjövatten. Endast på två ställen i världen finns det sjösamlingar av ännu mera imponerande dimensioner, nämligen i Östafrika och Nordamerika.

---

¹ kan man se vatten och himmel smälta samman i fjärran — можно видеть, как в отдалении вода сливается с небом (см. «Модальные глаголы» и «Дополнение с инфинитивом»)

² en grupp för sig — особую группу

Våra fyra stora sjöar ligger i den mellansvenska sänkan, och man kan säga att de utgör minnen från en tid, då hela denna sänka var vattentäckt.

Vänern är med sin areal av 5.550 km² Sveriges största och Europas tredje insjö.

I förhållande till den sydsvenska landmassan framstår Vänern som en verkligt stor sjö, för att inte säga ett innanhav. Sjön är uppdelad i två stora bassänger, Östvänern och Dalbosjön, som skils från varandra av den stora halvön Värmlandsnäs samt ön Kållandsö och halvön Kålland.

Vänern verkar i många fall på sin omgivning som om den vore¹ ett litet hav. Dess stora vattenmassa påverkar de kringliggande bygdernas klimat, så att det blir lite mera västkustbetonat än det annars skulle bli. Trafiken har alltid varit stor på Vänern, och dess kust är smyckad med livliga hamnstäder. Genom sitt utlopp, Göta älv, har Vänern skapat en förbindelse mellan de västsvenska landskapen och världshavet. Redan innan Trollhätte kanal byggdes, var trafiken från Vänern över Nordsjön ganska betydande, och i våra dagar har den utbyggda kanalen och de fördjupade hamnarna gjort Vänern lika nyttig för svensk sjöfart som om den vore en vik av Skagerack.

Vänern är Sveriges största regleringsbassäng. De svenska sjöarnas största ekonomiska betydelse ligger däri att de kan användas till att reglera vattentillgången i floderna, så att de stora variationerna i flodernas vattenstånd blir i någon mån utjämnat. Allteftersom vårt land har elektrifierats har denna möjlighet blivit värdefullare. Vänern går i spetsen². Den har inte bara Sveriges största vattenmassa, utan den ligger omedelbart ovanför landets största kraftverk, Trollhättan. För att få så stor nytta som möjligt av detta väldiga vattenförråd har man genomfört den stora vänerregleringen, ett av de märkligaste tekniska företag som på senare tiden har blivit utförda i vårt land. Som bekant ligger de flesta vattenfallen i Norrland, medan de största behoven av elektrisk energi finns i södra och mellersta Sverige. Problemet att transportera

---

¹ som om den vore — как будто оно было (см. «Сослагательное II»)

² Vänern går i spetsen. — Решающая роль в этом принадлежит о. Венерн.

energi¹ från Norrland söder ut har blivit löst, men det återstår den svårigheten att de norrländska älvarna har högvatten under sommaren och lågvatten under vintern. Det borde vara tvärtom, tycker vi, eftersom vi behöver så mycket ljus under de mörka vintrarna. Här får vi hjälp av sjöarna, särskilt av Vänern. Det gäller att hushålla på ett förståndigt sätt med de väldiga vattenmassor, som rinner ut ur Vänern genom Göta älv. Vänerregleringen innebär att man magasinerar vattnet under sommaren för att använda så mycket mer av det under vintern, när strömleveranserna från Norrland börjar minska. Norrlandsälvarna och Göta älv får hjälpa varandra att förse svenska bygder med ljus och kraft, och detta samarbete blir möjligt genom att Vänern tjänstgör som förmedlare.

Vättern

Vättern är den praktfullaste och mest egenartade av de stora svenska sjöarna. Den har ett egendomligt läge. Dess yta ligger betydligt högre än de andra stora sjöarnas, men den är djupare än någon av dem. Dess höga läge gör att endast några få och små vattendrag kan rinna till den, varför det är en mycket liten landyta som avvattnas till Vättern.

Vätter är ovanligt kall, ovanligt klar och den bildar ovanligt kraftiga vågor².

Att Vätterns vatten är så kallt beror på de branta förkastningsstränderna och det stora djupet. Med undantag av vikarna längst i norr saknar Vättern grunt vatten. Huvudmassan av sjöns vatten kommer därigenom att ligga nedanför den nivå dit solvärmen tränger ner³, och sjön får ett ovanligt stort förråd av kallt bottenvatten.

Att vattnet i Vättern är så klart beror på att det är mycket fattigt på lerslam och på levande organismer.

Vätterns långa och raka form gör att nordliga och sydliga vindar blir förhärskande. Vågorna blir höga, ef-

---

¹ problemet att transportera energi — проблема передачи энергии (см. «Инфинитив»).

² den bildar ovanligt kraftiga vågor — образующиеся на нем волны достигают необыкновенной силы

³ dit solvärmen tränger ner — куда проникает солнечное тепло

tersom inga uddar och skär bryter dem. Vid storm är hela den långa strandlinjen en oavbruten bränning.

Den djupa, klara, näringsfattiga Vättern kommer att grundas upp¹ mycket långsamt. Om några hundratusen år, när alla andra svenska sjöar har blivit igenslammade och igenväxta, kommer Vättern sannolikt att finnas kvar. Tack vare Vättern kommer sena tiders slakten då att få en aning om hur Sverige såg ut den gången då det, nyss nedisat, var de tusentals sjöarnas sköna land.

Mälaren

Ska en sjö se ut som Mälaren?² Bara vikar, sund och öar. Det är mycket sällan en sjö kan få detta utseende. Det fordras flera olika förutsättningar, och de råkar märkligt nog vara uppfyllda just här³. Först och främst måste det vara en nästan horisontell yta av hårt berg, som endast har blivit lätt skulpterad av fördjupningar. Mälaramrådet är en fortsättning av den sørmländska urbergsplattan som här ligger några meter lägre men har kvar sin ojämnt sönderbrutna yta. Därtill kommer⁴ att rullstensåsar här och där skjuter ut i sjön och att moränbildningar är vanliga. Resultatet blir en av de egendomligaste sjötyper i hela världen, en stor sjö komponerad av idel småsjöar, ett mellansvenskt vatten med en alldeles sär egen skönhet och tjusning.

Mälaren är den historiska sjön i Sverige. Genom att Mälaren tränger så djupt in i landet skapas en livlig sjötrafik med de bördiga och tätbefolkade bygderna kring sjön. Detta är den avgörande geografiska förutsättningen för att rikets huvudstad har uppstått vid Mälarens mynning. För den närmare lokaliseringen av de gamla handelsplatserna vid Mälaren har landhöjningen spelat en bestämmande roll. Så länge Mälaren var en öppen havs-

---

¹ kommer att grundas upp — будет мелеть

² Ska en sjö se ut som Mälaren? — Разве Меларен похоже на озеро?

³ de råkar märkligt nog vara uppfyllda just här — благодаря счастливой случайности они (эти условия) находят свое осуществление здесь

⁴ därtill kommer — к этому следует добавить

vik kunde Sveaväldets¹ handelscentrum ligga vid Uppsala, Birka eller Sigtuna². Men på 1100-talet blev Mälaren isolerad och kom att ligga något högre än Saltsjön. Sjöfarten in i Mälaren blev besvärlig, och den mesta handeln blev förlagd till Stockholm. »Mälardrottningen»³ har fått sin slutgiltiga bopplats. Mälaren har emellertid inte bara bestämt läget av rikets huvudstad. Den har också gett namn åt tre av våra äldsta landskap: Uppland, Västmanland, Södermanland, landskapen ovanför, väster och söder om Mälaren.

Utan Vänern hade vårt land större svårigheter med sin elektrifiering, utan Vättern skulle södra Sverige vara fattigare på skönhet, utan Hjälmaren skulle en av rikets märkligaste nyodlarbragder inte ha blivit utförd — men utan Mälaren skulle hela vårt lands historia ha utvecklats på ett annat sätt.

De svenska floderna

Sverige har inga floder, som kan kallas stora i internationell bemärkelse. Detta är en naturlig följd av att Sverige utgör den ena slutningen av en långsträckt halvö. Ett så beläget land får små men många floder. Vi har alltså ingen fader Rehn och ingen moder Volga, ingen Old Man River⁴ med en myllrande trafik av flodångare och pråmar. Men vi har tusentals små vattendrag, där svenskarna i gången tid⁵ har hört forskarlen⁶ sjunga, tusentals små strömmar som har drivit kvarnar, sågar och smedjor åt människorna. Vi har rinnande vatten av olika storlek och skiftande utseende, och vårt eget språk uttrycker dessa rika variationer med många olika ord som knappast kan översättas till något annat språk: vi talar om floder, älvar, strömmar, åar och bäckar.

---

¹ Sveaväldet — государство свеев. Свеи — одно из древнейших племен, живших на территории современной Швеции. Средняя Швеция до сих пор сохранила название Свеаланд.

² Uppsala, Birka, Sigtuna — Упсала, Бирка, Сигтуна — города в Швеции.

³ Mälardrottningen — «Королева озера Меларен». Так шведы иногда называют город Стокгольм.

⁴ Old Man River (англ.) — «Старина Миссисипи» — имеется в виду река Миссисипи в Северной Америке.

⁵ i gången tid — в былые времена

⁶ forskarlen — водяной

De tolv stora norrlandsälvarna

De tolv stora nordsvenska älvar, som tillhör den första storleksgruppen av de svenska floderna, utgör en av vårt lands allra märkligaste geografiska företeelser.

Där har vi fjällkedjan och vattendelaren långt i väster, och vattnet har att rinna 30—40 mil utefter en tämligen jämn sluttning ner till havet. Det allra märkligaste är att denna sluttning är så lång, att den rymmer tolv stora flodområden. Det blir alltså tolv jämnlöpande älvar som rinner vid varandras sida nedför den mer än hundra mil långa nordsvenska sluttningen.

Någonting liknande detta finns inte på något annat ställe i världen. Det är ett av de mest unika bidragen från vårt land till världens geografi. Det kan i andra länder finnas enstaka vattendrag av ungefär samma storlek och typ, men en syskonskara av ett helt dussin älvar efter samma modell, det är fullständigt enastående. Därför kan man gott säga att den som inte har sett en nordsvensk älv och dess dal inte lärt känna Sverige.

Var och en av de tolv älvarna har en starkt individuell prägel, men samtidigt har de vissa stora huvuddrag gemensamma. De kommer från fjällsluttningar och brusar fram över våta fjällängar. De rinner igenom stora, klara fjällsjöar. De fortsätter genom skogar och myrar. Deras stränder är ännu steniga, skogen går fram till vattnet, strömmen är stark och vild. Så kommer älven ner till den högsta havsgränsen. Dit nådde en gång dess mynningsvik.¹ Nu är viken fylld med sand och mjäla och förvandlad till en lång, jämn dalgång, som älven har skurit sig djupt ner i. Nu kommer bygden. På de jämna, mjuka dalterrasserna bor människorna, där har de sina åkrar, gårdar, kyrkor, vägar. Dalen vidgar sig till en slätt. En stad hälsar älven välkommen till havet, och utanför staden ligger industribygden, där man förädlar det timmer som älven har fraktat dit. Att följa en av dessa älvar från källorna till havet, det är som att bevittna ett stort skådespel, där naturen och människolivet i samverkan skapar spänning och stämning. Tolv gånger upprepar sig detta drama i vårt land.

---

¹ Dit nådde en gång dess mynningsvik. — Когда-то здесь был залив.

Döda fallet

En av de sjöar som blev uppdämda av istidsgrus var Ragundasjön i Indalsälvens flodområde. Den hade tvingats att söka sig ett nytt avlopp, och den nybildade avloppsälven hade skurit sig en dalgång med branta klippväggar, där vattnet strömmade fram med stor fart och bildade ett vattenfall, som kallades Storforsen eller Gesunden. I slutet på 1700-talet, när timmerflottning började bedrivas i dessa trakter, framstod det som en olägenhet att timmer inte kunde flottas utför Storforsen. Invånarna i Ragunda bildade en sammanslutning, som skulle anlägga flottled förbi forsen. Då erbjöd sig handlanden Magnus Huss i Sundsvall att utföra detta arbete genom att leda¹ dit en vattenränna från en närbelägen bäck och låta vattnet självt gräva ut en kanal genom sanden och leran. Förslaget antogs, och Huss började. Verket tog en ända med förskräckelse.² Natten mellan den 6 och 7 juni 1796 skar sig kanalen ner genom hela den uppdämnande sandplatån. På två timmar var hela Ragundasjön urtappad³. På morgonen såg man bara en svart, dyg sjöbotten, där fiskar sprattlade i gölarna. Storforsen var borta. Den hade på denna märkliga natt förvandlats till Döda fallet. Nere i Indalen blev det en fruktansvärd översvämning. Stränderna nöttes sönder⁴ av vattnet. Hus, kvarnar och sågar spolades bort. I Inrikes-Tidningens reportage av händelsen heter det: »Allt vad levande i älven fanns förgjordes. Dödade laxar upphämtades sedan i skogen och överst på ängarna, och sönderrivna stycken av dem sågos hänga uppe i tallkvistarna.» Av sanden och slammet som den våldsamma vattenfloden förde med sig uppbyggdes större delen av det deltaland som Indalsälven bildar i Kringelfjärden norr om Sundsvall.⁵ Ragundasjöns torrlagda botten är nu förvandlad till ängar och åkrar. Döda fallet är med sina jättegytor och sin klippdal en stor se-

¹ genom att leda — проведя (см. «Инфинитив»)

² Verket tog en ända med förskräckelse. — Осуществление этого замысла закончилось страшным происшествием.

³ var hela Ragundasjön urtappad — все озеро Рагунда осталось без воды

⁴ nöttes sönder — начисто смыты

⁵ Sundsvall — Сундсвалль — крупный порт в северной части Швеции.

vårdhet för de resande. I stället för Storforsen bildades ett nytt vattenfall, Hammarforsen, och kring detta har samhället Hammarstrand växt upp. En torrlagd sjö, ett dött fall, ett nytt delta och en ny fors, det drömde inte Vild-Hussen om när han spekulerade över den nya flottleden.

Svenska vattenfall

»Näcken sjunger i alla Sveriges floder», skrev C. A. Agardh¹ med tanke på de svenska vattendragens rikedom på fall och forsar. »En svensk flod är således helt olika andra länders floder. Han omväxlar av krusat lugnvatten, i vågor gående sjöar, dånande vattenfall, skummande forsar och puttrande stridsvatten. Han är ej tyst, som floderna i andra länder. Han ombyter sina ljud, och ofta hör man forsens dån på flera mils avstånd. Folket lyssnar då om aftnarna, för att höra vad väderlek floden bebådar.»

Agardh kände inte till orsaken till de svenska floder-
nas säregna kynne, eftersom istidsteorien ännu inte var allmänt antagen på hans tid. För oss står det klart att de svenska vattenfallen är en av istidens stora gåvor till vårt land. Isen har förändrat flodernas banor, som före istiden var alldeles jämna men som nu har en ojäm och trappstegslik gång. Detta har skett på två sätt. Dalbottnens berggrund har på många ställen blivit ojäm genom isens arbete. På andra ställen har, som vi nyss beskrivit, floder-
na tvingats att spåra ur² och söka sig nya, ojämna vägar.

Man kan tala om vattenfall av norsk och svensk typ. De är mycket olika varandra, och det beror på landformernas olikhet i de båda länderna. Den norska typen är en liten älv som störtar sig utför ett tvärbrant stup och bildar ett fall av mycket stor höjd. Vi har i vårt land några få vattenfall av den formen. Det stora flertalet fall hos oss är av den svenska typen, som består i långa serier av forsar, ofta åtskilda av lugna sträckor. Det mäktigaste svenska vattenfallet är Trollhättan, som sänker sig 32 m på en sträcka av 1.400 m. Det högsta fallet i våra stora älvar är Storforsen i Pite älv, som sänker sig 81 m på 5.500 m.

---

¹ C. A. Agardh — К. А. Агард (1785—1859) — профессор, ботаник, специалист по национальной экономике, богослов

² att spåra ur — зд. выйти из собственного русла

De vitskummande forsarna i de svenska älvarna är vårt lands viktigaste energikälla men erbjuder också en naturskönhet utan like.¹ En naturföreteelse som ger både nytta och skönhet i så rikt mått är sannerligen en sällsam gåva. Men så har också svenskarna i alla tider älskat sina floder och sina forsar. »Och forsarna sjunga sin ljuvliga sång, vid den vill jag somna så stilla en gång», heter det i en av våra populäraste landskapssånger². En älv som rinner den långa vägen från källorna till havet blir gärna för den mänskliga fantasin en bild av människans eget liv, med en vild och yster ungdom, som spränger alla hinder och banar sig väg i obruten vildmark, med en mannaålder som sätter hjul och armar i gång och skapar ny bygd och nytt liv, och med en ålderdom som stilla glider ut i det ändlösa världshavet.

Vår stjärnenatt, vårt sommarljus

Det finns en viktig sida hos vårt klimat som inte kommer fram i några väderleksrapporter men som man kan bli bekant med genom att slå upp den vanliga almanackan³. Det är solståndet och solbelysningen. Fråga en främling, som under en sommar rest igenom Sverige, om det var något som väckte hans förvåning. Han ska ögonblickligen svara: de ljusa nätterna. Eller res själv till Sydeuropa, och du ska förvåna dig över hur plötsligt de varma sommarkvällarna i södern blir mörka.

Vårt sommarljus beror på landets nordliga läge. Polcirkeln är den astronomiska gränsen för midnattssolen. Genom solstrålarnas brytning i luften blir solskivan upplyftad en halv grad, så att midnattssolen faktiskt blir synlig något söder om polcirkeln. Ju längre norr man får, dess längre tid är solen uppe.

Men vi får betala vårt underbara sommarljus med det långa vintermörkret. Värst är det i norra Sverige, där solen vid jultiden inte alls går upp eller bara visar sig någon timme. Fullkomligt mörkt blir det dock inte där, ty

---

¹ utan like — не имеющий себе равных (бесподобный)

² landskapssång — народная песня, особенно популярная в одном из шведских ландшафтов-провинций (см. сноску на стр. 66)

³ genom att slå upp den vanliga almanackan — открыв обычный календарь (см. «Инфинитив»)

även vid landets nordspets har man gryning och skymning under sammanlagt bortemot fem timmar. Vinternätterna i norra Sverige bjuder ofta på en sevärldhet av hög rang, nämligen norrskenet. Att uppleva en dagsljus sommarnatt och att se norrskenets mångfärgade draperier fladdra på den stjärnströdda himlen en vinternatt, det är att erfara den nordiska naturen i två av dess underbaraste yttringar.

En fisklägesbygd

Det svenska västkustfisket har gett upphov till¹ en av hela jordens märkligaste och intressantaste bebyggelser, den bohuslänska fisklägesbygden.

De många små samhällena ligger alltjämt där ute i havsbandet. De består alltjämt av ett antal små hus som på grund av det knappa utrymmet har måst läggas mycket nära intill varandra. Kring husen ser man ofta små trädgårdar men annars endast de kala bergen. Vid stranden ligger bryggan och sjöbodarna. För sommargästen är västkusten ett paradiset av bad, segling och solsken. Men besök det lilla fiskarsamhället någon gång när gästerna har rest, när grönskan och solskenet är förbi, när stormen vältrar gråa vågor och gråa skyar mot de gråa klipporna, när far och bröderna är långt ute i en bräcklig farkost för att skaffa bröd åt de sina². Se då på de små husen, som tränger ihop sig liksom för att ge varandra en smula tröst och mod i en stormig och farlig värld. Så bor, här hemma i Sverige, havets hjältar.

Skogen och vad den ger

En främling, som kommer till Sverige från något av de stora europeiska slättländerna och tar stambanan från Malmö norr ut, skall den första timmen känna sig som hemma. Landskapet omkring järnvägen har en utpräglat centraleuropeisk typ. Det är slätt, välodlat och tätt bebyggt. Men i närheten av Höör³ ändrar sig plötsligt bilden,

¹ har gett upphov till — положило начало

² åt de sina — для своей семьи

³ Höör — Хёёр — небольшой населенный пункт в средней части Сконе.

och den resande känner att han har kommit till ett nytt och egendomligt land. Bebyggelsen glesnar, skogen tätnar, de ljusa lövträden blir ersatta av allvarliga granar och tallar. Sen går färden vidare genom det vidsträckta barrskogslandet, och hela vägen upp till finska gränsen ser man ett sammanhängande skogstäckte, endast här och där avbrutet av uppodlade slättbygder eller dalgångar. Ett sällsamt land, vilt och dystert, säger främlingen. Vårt eget land, där vi har lärt oss trivas med skogen och bergen, säger vi. Ett land som får sin prägel av det nordliga läget och de stora skogstillgångarna, säger geografen, ett land där skogen måste spela en avgörande roll för näringslivet.

Det svenska folkets sätt att utnyttja skogen har under tidernas lopp undergått oerhörda förändringar. I långa tider tog man bara husbehovsvirke och bränsle ur skogen, och i övrigt använde man de stora skogsmarkerna till bete åt kreaturen och till djurfångst. I början av nya tiden blev skogen den stora bränsleleverantören till järnhanteringen. Det var då som de svenska skogarna började dofta av milrök. Slutligen kom 1800-talet med en stigande svensk trävaruexport, med ångsågar, massafabriker, nya industribygder, nya svenska erövringar på världsmarknaden, ny värdesättning av skogstillgångarna, nya normer för skogsvård och skogshushållning¹. Skogen har hela tiden varit densamma. Det är människan som har ändrat sig. Hennes² uppfinningar, nya resurser och ökade behov har skapat nya former för skogshantering. Den svenska skogens historia är en viktig del av den svenska kulturhistorien, och i skogsbrukets ståndpunkt återspeglas människans egen kulturnivå.

Malmberget och Kiruna

Våra lappländska malmförekomster har gett upphov till en bebyggelse som hör till det märkligaste på jorden. Mitt i det ytterst glest befolkade norrbottniska inlandet har det uppstått två stora moderna gruvsamhällen, Malmberget och Kiruna. Båda ligger norr om polcirkeln, och

¹ См. «Предлог *med*».

² hennes — слово en människa человек соотносится в шведском языке с личным местоимением hon.

Kiruna har dessutom det enastående läget strax ovanför barrskogsgränsen. Den vackra parken kring Kiruna är ett bevarat parti av den ursprungliga fjällbjörkvegetationen.

Den malm som man får vid Malmberget är inte så ren som vid Kiruna utan måste sovras och anrikas. Man har mer besvär med malmfångsten vid Malmberget, och den kräver större arbetskraft. Detta är orsaken till att Malmberget har en i förhållande till malmkvantiteten mycket större befolkning än Kiruna. Malmen från Malmberget exporteras över Luleå¹.

Handel

För ett hundratal år sen bedrevs det ovanligt mycket mindre handel i Sverige än nu. Industrin var obetydlig, städerna små, och i lanthemmen levde man ännu i familjehushållningens tidevarv² och tillverkade själv nästan allt vad man behövde. Om man ett par gånger om året fick resa till en marknad, så va det nog. Hur annorlunda är det inte nu.³

Marknadernas viktigaste efterträdare är torgarna. I vår svenska stad är det troligt att torghandel äger rum på onsdagar och lördagar. I de större städerna förekommer den varje dag. På öppna torget säljes nu mest grönsaker och frukt, medan fisk och kött får köpas i särskilda saluhallar. Folkströmmen på ett torg en lördagsförmiddag och den långa raden bilar som fört varorna till staden är ett typiskt inslag i det nutida affärslivet⁴.

En annan efterträdare till marknaderna är utställningarna. De har blivit allt vanligare, och varje sommar brukar några svenska städer göra sig kända som årets utställningsstäder⁵. Även om ingen direkt försäljning

---

¹ Luleå — Лулео — крупный порт в Норботтене по вывозу железной руды, древесины и других товаров.

² familjehushållningens tidevarv — в эпоху натурального хозяйства

³ Hur annorlunda är det inte nu. — Насколько же все изменилось сейчас.

⁴ ett typiskt inslag i det nutida affärslivet — характерные черты современной деловой жизни

⁵ utställningsstäder — города, где происходят выставки

förekommer på utställningarna anses de dock ha ett stort reklamvärde¹.

Marknadens högsta utvecklingsform är den årliga mässan, som i vissa stora europeiska handelsstäder alljämt spelar en stor roll. Namnet antyder, att den har uppstått i anslutning till religiösa festligheter. I Sverige har inga mässor funnits, innan den »svenska mässan» i Göteborg instiftades år 1918.

Den inrikeshandeln i Sverige gynnas i hög grad av² att landet är så vidsträckt och så olikartat. Det uppstår på så vis ett stort antal områden med överskott eller underskott på olika produkter, och därav följer ett livligt varuutbyte mellan stad och landsbygd och mellan olika landsdelar.

Skeppen kommer lastade

Om vi kunde undersöka de skeppslaster som detta år kom in till de svenska hamnarna, vad skulle vi finna?

Skulle det, till att börja med, finnas något att äta? Vi kan besvara den frågan genom att närmare granska³ den varugrupp som i handelsstatistiken kallas vegetabiliska ämnen.

I hamnen ligger några båtar, som har kommit hit från främmande länder. Låt oss se vad deras lastrum innehåller. Tre av dem är lastade med spannmål. En kommer från Nordamerika med vete. Det är den amerikanska präriens hårda, i den varma och torra sommaren mognade vete, som trots all inhemsk odling har så svårt att undvara. Den andra båten kommer från Argentina med majs, den utmärkta kreaturfödan. Den tredje spannmålsbåten är lastad med ris från den stora asiatiska »risboden» i Bortre Indien.

Nästa fartyg är en apelsinbåt. Den kommer med en hälsning från något av jordens subtropiska områden, där

---

¹ anses de dock ha ett stort reklamvärde — считают, что они имеют большое значение с точки зрения рекламы (см. «Подлежащее с инфинитивом»)

² gynnas i hög grad av — способствует в значительной степени то обстоятельство, что

³ genom att närmare granska — подробнее изучив (см. «Инфинитив»)

sommaren är solig och varm och vintern är regnig och mild. I dessa trakter trivs de fruktarter som vi är vana att kalla sydfrukt. Det klassiska sydfruktområdet är länderna kring Medelhavet, där fruktodlingen sen årtusenden har varit en huvudnäring.

Plommon kommer om hösten från Italien, om våren från Sydafrika. Att fruktaffärerna kan sälja äpplen och päron på våren och sommaren beror på leveranser från Australien, Sydafrika och Argentina. Den torkade frukten får vi från USA. Undantagen är Greklands korinter och Turkiets fikon.

Intill apelsinbåten ligger en bananbåt. Den hälsar oss ifrån de varma och regnrika kuststrakterna i tropikerna. Egentligen är den tropiska världens bidrag till vår frukt-försörjning oväntat ringa i jämförelse med medelhavs-klimatets regioner.

Så mycket viktigare är tropikernas bidrag till vår trev-nad i fråga om drycker. Både kaffe, te och kakao är tro-piska produkter, »kolonialvaror», som det ibland heter. De är lätta att transportera vart som helst på jorden. Sven-skarna hör som bekant till den kaffedrickande delen av mänskligheten. En kaffebåt bör alltså finnas i vår hamn, och det troliga är att den kommer från Brasilien, eller möjligen från Guatemala, Salvador, Colombia eller Java, som också lämnade betydande mängder. Te kom huvud-sakligen från Indien, kakao från Guldkusten och Brasilien. Till tropikernas gåvor hör också kryddorna, som för några hundra år sen var världshandelns viktigaste artikel. Till oss kommer peppar från Västindien och Java, nejlikor från Madagaskar, kanel och muskot från Java, kardemum-ma från Indien osv.

En grupp av båtarna är lastade med feta frön och oljor från skilda delar av världen, där somrarna är varmare än här och växterna därför kan lagra fett och inte bara stär-kelse i sina frukter. Det har varit av stor betydelse för vår folkförsörjning att vi har kunnat importera allt större mängder av dessa fettämnen, betydelsefulla både som råvaror för margarin- och tvålfabrikerna och som kraft-foder för kreaturen. En av båtarna kom från Indien med jordnötter och jordnötskakor, en från Söderhavsöarna med kopra, kokospalmens torkade kärnor och kokoskakor.

Vår import av kött och fläsk är inte särdeles stor. Me-ra betydande är importen av fisk. Den isländska sillen

kommer i första rummet¹, och i övrigt är Norge och Danmark våra stora fiskleverantörer.

Om vi sen kastar en blick på de stora mängder av järn och järnvaror, som lossas i hamnen, får vi kanske anledning att förvånat fråga: hur kan det komma sig att järnlandet Sverige importerar så mycket järn? Svaret är helt enkelt att det är skillnad på järn och järn. Det svenska järnet har vissa egenskaper, det utländska har andra, och det har uppstått en omfattande och förnuftig arbetsfördelning mellan Sverige och andra länder.

Sverige är rikt på järn men fattigt på andra metaller. I båtarnas lastrum finner vi många produkter från främmande länders bergsbruk. En stor grupp av dem är avsedd för vår egen järnhantering, nämligen legeringsmetallerna, som är nödvändiga beståndsdelar i de olika slagen av svenskt kvalitetsstål.

Det är alltså en myckenhet varor som strömmar in till Sverige från hela den övriga världen. Hur har vi råd att betala denna väldiga import? Svaret kan ges i ett enda ord: vi betalar med vår export.

Till främmande hamnar

Båtarna är färdiga att lämna sin svenska hamn och fara ut i världen, lastade med de exportvaror, som gör det möjligt för oss att köpa så mycket från utlandet. Vad ska de ha med sig till de främmande världshamnarna från det lilla fjärran Sverige?

Det är skogen och järnet som bildar de två stora huvudgrupperna av svenska exportvaror. Skogen kommer främst. Av skogens alster kommer gruppen pappersmassa, papper och papp i första rummet, därpå kommer trävarorna och tändstickorna. Vi får alltså i första hand tänka på pappersmassan och papperet. Den största avsättningen har vi för pappersmassan, en mellanprodukt, som i utlandets pappersbruk förädlas till färdigt papper. Ett enda slag av pappersmassa går väsentligen åt ett annat håll, nämligen den bleka sulfitcellulosan, som inte ska bli papper utan konstsilke . . .

---

¹ kommer i första rummet — занимает первое место

Arbetsuppgifter

I. Svara på följande frågor:

1. Hur ser ett typiskt svenskt landskap ut?
2. Vilka av de största sjöarna i Sverige känner Ni till? Vilken av dem faller Er mest i smaken?
3. Berätta om Döda fallets historia. Gjorde Magnus Huss rätt i att låta vattnet rinna ut ur sjön?
4. Vilka drag är säregna för de svenska floderna?
5. Hur fraktas det fällda och barkade timret ned till kusten?
6. Var bör man vänta sig att finna sågverk och andra träindustrier förlagda?
7. Vart går svenska skogen?
8. Vilken ovanlig naturföreteelse kan man se bakom polarcirkeln?

II. I vilka situationer kan Ni använda följande uttryck:

1. Att spela en bestämmande roll
2. Så att säga
3. Att ge upphov till
4. I runt tal
5. På två sätt
6. Att skaffa bröd åt de sina
7. Att få sin prägel av
8. Att ha besvär med
9. Att bidra till att forma
10. Att kasta en blick på
11. Att ha råd att göra ngt
12. Att dröja en stund vid ngt

III. Avsluta följande satser:

1. Det svenska landet är komponerat av . . .
  2. Skandinavien egenart framträder i . . .
  3. Närmast kommer . . .
  4. En jämförelse mellan dessa länder visar att . . .
  5. Ju mera man studerar kartan dess . . .
  6. Att Sverige är ett rikt land framgår av . . .
-

Konsten att i dagpressens spalter behandla brännbara politiska ämnen så att det blir njutbar läsning är föga utbredd i Sverige. Det är med andra ord ont om slagfärdiga och spirituella politiska skribenter.

Undantag finns dock från den allmänna regeln. Till dem hör Ny Dags f. d.¹ chefredaktör Gustav Johansson. I nära tre decennier har han varit en av den svenska pressens mest uppmärksammade publicister. Och han är en kvick, mycket kvick skribent, som på ett sällsynt lyckligt sätt förenar politiskt kunnande med både det fransmännen kallar esprit och känslan för den mycket fina humor som odlas och ständigt förnyas bland de breda befolkningslagren. Detta vet Gustav Johanssons dagliga, och mycket tack vare honom politiskt intresserade, läsare och det är anledningen till att de först slår upp den sida i tidningen, där Gustav Johanssons »Vinkel» av tradition finnes placerad och där han i allvarlig eller skämtsam ton behandlar dagsproblemen.

Si Människan! ²

»Ställ människan i centrum!» läser vi på brovalv³ och affischtavlor. Det är socialdemokraterna⁴ som annonserar.

---

¹ f. d.=före detta — бывший, прежний

² Si Människan! — Смотри, человек!

³ på brovalv — на арках мостов, используемых для реклам

⁴ socialdemokraterna — социал-демократическая партия — основана в 1889 г., самая многочисленная политическая партия страны. Ей принадлежит большинство депутатских мест в парламенте и министерских портфельей в правительстве.

Hjalmarson¹ varierar konfekten². Han talar gärna om »den vanliga enkla människan»³ eller »vardagsmänniskan», som ska få sköta sig själv. Det går bakut med människovärdet⁴, när människan blir slagord och mötesfras i valrörelsen 1954.

»Ställ människan i centrum». Vilken människa? Människorna i vårt land är delade i klasser och intressegrupper. Man kan inte företräda alla på en gång⁵. Om man företräder de arbetande människornas intressen, kan man inte ställa de förmögna människorna i centrum. Då skär det sig⁶.

Låt oss därför se efter vilka människor vederbörande menar. Hjalmarson och hans vänner i folkpartiet⁷ talar om vanliga enkla människor och vardagsmänniskor, men de menar Wallenberg⁸, Wenner-Gren⁹ och Bonnier¹⁰ och skräcktanterna med ärvda stenhus på Östermalm¹¹. Slagordet om de vanliga enkla människorna är skickligt maskerade krokar för att få arbetande människor med helt andra intressen att stödja storfinansens speciella intressepartier. Om bondeförbundet¹² någon gång talar om människan så

¹ J. Hjalmarson — Я. Яльмарсон (р. 1891) — один из лидеров Правой (консервативной) партии, объединяющей крупную финансовую и промышленную буржуазию, помещиков, военных, духовенство. Основана в 1904 г.

² Hjalmarson varierar konfekten. — Яльмарсон преподносит это несколько по-иному.

³ den vanliga enkla människan — простой человек

⁴ det går bakut med människovärdet — о человеческом достоинстве забывают

⁵ Man kan inte företräda alla på en gång. — Нельзя одновременно выступать от лица всех (см. «Модальные глаголы с *man*»).

⁶ Då skär det sig. — Вот тут и возникает противоречие.

⁷ folkpartiet — Народная партия (либералы) — самая влиятельная буржуазная партия, представляющая интересы крупной и средней промышленной, торговой и финансовой буржуазии, имеет влияние среди городской интеллигенции. Основана в 1934 г.

⁸ Wallenberg — Валленберг — семья миллионеров, возглавляющая финансовую олигархию Швеции.

⁹ Wenner-Gren — Веннер-Грен — шведский миллиардер, крупные капиталовложения которого имеются в различных капиталистических странах.

¹⁰ Bonnier — Боньер — крупнейший финансовый магнат Швеции.

¹¹ skräcktanterna med ärvda stenhus på Östermalm — ужасные старухи в наследственных домах Эстермальма (см. сноску на стр. 14)

¹² bondeförbundet — Крестьянский союз — политическая партия, представляющая интересы крупных и мелких землевладельцев, а также сельской интеллигенции. Образовалась в 1913 году, пользуется

tänker det i första hand på människor som äger jord och föder upp boskap. Socialdemokraterna lovar alltid att göra mycket för de vanliga enkla människorna, men aldrig så mycket att de på allvar stöter sig med¹ Wallenberg och direktörerna i Torsdagsklubben² . . .

»Ställ människan i centrum» är en intetsägande valmötesfras.

Den som företräder det arbetande folkets intressen kommer ständigt i konflikt med den som har motsatta klassintressen. För vår del ställer vi den arbetande, nyttiga människan i centrum. Profitörer, ockrare och utsugare, som parasiterar på andra människornas slit³, vill vi flytta så långt ut i terrängen⁴ att det så småningom inte ska bli någon plats för dem i ett verkligt demokratiskt Sverige.

13. 9. 54.

Gammalgäddorna

Vetenskapen sysslar med underliga ting. Några lärda män har slagit sig ner vid Lövön för att räkna gäddorna i Mälaren. Gäddebeståndet på ett mindre område utfiskas medelst ryssjar men avlivas icke utan släppes i sjön igen. Man tar vara på rommen och mjölken för gäddodlingen på området⁵. Det är troligen det enda fall i djurvärlden där man mjölkar handjuren⁶. Sen får varje gädda en grant utstyrd vimpel i stjärtfenan som signalerar deras ankomst på långt håll för det övriga fisksläktet. Den som hädanefter

ся значительным влиянием в сельскохозяйственных районах. В настоящее время носит название Centerpartiet — партия Центра.

¹ men aldrig så mycket att de på allvar stöter sig med — но каждый раз не настолько, чтобы это могло вызвать серьезный конфликт с

² Torsdagsklubben — клуб, объединявший во время войны сторонников английской ориентации. В него входили представители крупной торговой и промышленной буржуазии, директора предприятий, писатели.

³ parasiterar på andra människornas slit — ведут паразитический образ жизни за счет других

⁴ vill vi flytta så långt ut i terrängen — мы хотим оттеснить на задний план

⁵ Man tar vara på rommen och mjölken för gäddodlingen på området. — Икру и молоку сохраняют для размножения щук в этом районе.

⁶ Det är troligen det enda fall i djurvärlden där man mjölkar handjuren. — Это, пожалуй, единственный случай в животном мире, когда «доят» самцов.

drar upp en vimpelstyrd gädda i Mälaren kan vara fullt nykter¹.

Avsikten med undersökningen är att försöka räkna ut hur många gäddorna kan vara i Mälaren. Genom att samma vimpelprydda gäddor går i ryssjan om och om igen kan man göra vissa sannolikhetskalkyler om hela beståndet. Vidare vill man utrona om det lönar sig att plantera ut gäddor². Gäddan är nämligen en utpräglad kannibal som utan att blinka åter upp hela sin släkt om det inte finns annan fisk i närheten.

Gammalgäddorna i Mälaren torde vara släkt med³ monopolkapitalistiska företagen. De brukar också sluka och smälta sitt eget släkte — ett bruk den ena veckan och en verkstad den andra. Till slut finns det i varje vatten kvar⁴ gammalgäddor av typen ASEA⁵, Kullager⁶, Elektrolux⁷ eller L. M.⁸. De tål inga smågäddor i vatten.

Det är dags att dra upp gammalgäddorna utan att släppa i dem igen. Låt oss i stället sätta i gång med litet planmässig fiskodling, så att det blir liv och rörelse i våra farvatten⁹.

7.5.47.

Champagnen sjunker!

För någon vecka sedan fick vi snubbor av Aftontidningen¹⁰. Vi hade inte observerat, att prisstegringarna i Sve-

¹ kan vara fullt nykter — может оказаться совершенно трезвым. Г. Юханссон намекает на то, что человек, вытаскивший щуку с вымпелом на хвостовом плавнике, может подумать, что он пьян, что ему все это померещилось.

² om det lönar sig att plantera ut gäddor — выгодно ли разводить щук (см. «Местоимение *det*»)

³ torde vara släkt med — должно быть сродни (см. «Модальные глаголы»)

⁴ finns det i varje vatten kvar — в каждом водоеме остаются

⁵ ASEA — Allmänna svenska elektriska aktiebolag — Объединенное шведское электрическое общество «АСЕА».

⁶ Kullager — концерн шарикоподшипниковых заводов «СКФ», имеющий дочерние предприятия и конторы сбыта в крупнейших странах мира.

⁷ Elektrolux — «Электролюкс» — акционерное общество, производящее пылесосы, холодильники и т. д.

⁸ L. M. = Telefonaktiebolaget L. M. Eriksson — телефонное акционерное общество «Л. М. Эрикссон».

⁹ så att det blir liv och rörelse i våra farvatten — так, чтобы в наших водах закипела жизнь

¹⁰ Aftontidningen — социал-демократическая вечерняя газета, издававшаяся в Стокгольме в 1942—56 гг.

rige upphört för flera år sedan. Det är alldeles riktigt. Det har vi inte observerat än.

Vi har däremot upptäckt, att hyrorna gick upp den 1 oktober, att kaffet redan är ett stycke över svartabörspriserna från kriget¹, att en del livsmedel har gått upp medan andra sjunkit eller skall sjunka någon tioöring. Vi har upptäckt att Sköld² lägger på oss den ena varuskatten efter den andra och brännvinet blir avsevärt dyrare.

Tillrättavisningen har dock inte varit utan verkan. Vi ska inte glömma att notera de sällsynta tillfällena, då vissa priser går ner. För dagen har vi ett särskilt glädjande budskap till de människor, som svär över de blivande sprit- och tobakspriserna efter 1 april. Det är bara renat, kron och Skåne³ och andra tarvliga drycker för enkelt folk som går upp med 3—4 kronor och folkkonjaken, som åker upp en hel femma⁴. Men hör och häpna och gläds! Champagnen blir däremot billigare på restaurangerna! Där har Sköld ovanligt nog varit framme med en skattelindring⁵ Friherre Rudbeck i Sveriges Hotell- och Restaurangförbund meddelar, att champagnen på grund av denna Skölds omtanke ska sänkas från 46 till 38 kronor flaskan. Det tar man igen på suparna⁶.

Rätt ska vara rätt⁷. Det förekommer inte bara prisstegringar här i landet. Champagnen blir billigare, mycket billigare. Får vi föreslå Sigge Wulf⁸-betonade refräng till regeringens valkampanj:

*Att vara med om slik kampanj
det är förtjusande.*

---

¹ kaffet redan är ett stycke över svartabörspriserna från kriget — цены на кофе уже несколько превысили те цены, которые существовали на черном рынке во время войны

² P. E. Sköld — П. Е. Шельд (р. 1891) — социал-демократ, член второй палаты риксдага. В течение долгого времени был министром финансов.

³ renat, kron, Skåne — различные виды спиртных напитков (последний получил свое название в честь провинции Сконе).

⁴ åker upp en hel femma — дорожé на целых пять крон

⁵ Där har Sköld ovanligt nog varit framme med en skattelindring. — В этом случае Шельд вопреки обыкновению провел снижение налога.

⁶ Det tar man igen på suparna. — Убытки от снижения наверстают за счет пьяниц.

⁷ Rätt ska vara rätt. — Что правда, то правда. (зд. Однако надо отдать справедливость.)

⁸ Wulf Sigge — исполнитель популярных песен.

Avbetalning på skatteskoj¹

»Han vet inte hur många miljarder han äger», skrev Aftonbladet² i en hyllningsartikel för mångmiljardären Axel Wenner-Gren den 5 juni. Däremot sägs inte att grundvalen för miljarderna och de stora årsinkomsterna är rekordprofiter från vissa svenska företag, främst Elektrolux och Bofors och många, många, nu senast kvarnindustrin. Han lever som en furste på sitt goda Häringe i Södertörn³ och bor stora delar av året i Sverige, när han är här och hämtar utmärkelser.

Trots allt detta deklarerar han i Sverige bara för en årsinkomst⁴ av futtiga 46.000 kronor. Inte mer än en ämbetsman i mellangraderna⁵.

För resten av miljarderna och inkomsterna betalar han kanske någon blygsam summa i de länder, där han tjänar in en del av förmögenheterna eller där han bor någon del av året för att skatterna är rekordlåga för miljardärer. Aftonbladet beskriver högaktningfullt hur han nyss sålde en av sina Bahamaöar för 72 miljoner, 72 gånger fler än han gett, en vinst på 7.100 procent, som inte naggas i kanten av nämnvärda skatter⁶.

Aftonbladet talar lika högaktningfullt om hans stora generositet när det gäller donationer, vilka redan gett

---

¹ Avbetalning på skatteskoj — «Налог в рассрочку» — Г. Юханссон пользуется этим заголовком иронически, намекая на то, что миллионер Веннер-Грен пускается на различные махинации, чтобы выплачивать меньше налогов.

² Aftonbladet — ежедневная газета, издающаяся в Стокгольме. С 1956 г. перешла в собственность Центрального объединения профсоюзов.

³ Södertörn — — см. сноску на стр. 15.

⁴ deklarerar han i Sverige bara för en årsinkomst — в Швеции он дает сведения лишь о годовом доходе. В капиталистических странах налогообложение производится согласно сведениям, получаемым ежегодно от налогоплательщиков путем опроса об их доходах.

⁵ ämbetsman i mellangraderna — средний служащий

⁶ som inte naggas i kanten av nämnvärda skatter — не облагается сколь-нибудь значительным налогом

honom tre hedersdoktorat i Sverige, så att han kan bära tre veckade doktorshattar¹ på varann om han vill. Förutom detta samt massor av granna ordnar har han överösts med liknande utmärkelser från andra länder.

Vi tycker att man borde jämföra donationssummorna med de väldiga summor som Wenner-Gren borde ha betalt i skatt² i Sverige och de lika väldiga summor som han skulle fått betala³ i böter och skadestånd om man brytt sig om att jämföra hans deklARATIONER med hans verkliga inkomster. Då blir donationerna säkert bara en liten avbetalning på det som han borde ha betalat, utan hedersdoktorat och svassande reklam. Det är att märka⁴ att storbolagen och rikemännen ofta använder sig av donationer för att slippa undan en del av skatten. I sådana fall är det vi vanliga skattebetalare som får svida för de donationer som miljardärerna får doktorat och ordnar för.

Så småningom ska han donera bort allt han äger, lovar han genom AB⁵. Vi får väl se när den dagen kommer⁶. Det ryktades nyss att Columbiaprojektet⁷ medfört vissa kredit-svårigheter för mannen som inte vet hur mycket han äger.

AB förklarar till sist att Wenner-Gren är »en sann idealist och fredsvän».

»Under kriget arbetade han följaktligen träget som fredsstiftare och satsade sitt inflytande⁸ på att stifta en lämplig sänja. Men otack är världens lön. Han blev svartlistad av västmakterna för samröre med Hitler-Tyskland.»

Med all rätt. Han var mycket nära vän till Göring och andra förgrundsfigurer i hitlerregimen. Hans påstådda fredsarbete⁹ bestod dels i förslag som skulle ge Hitler allt

---

¹ doktorshatt — специальный головной убор, который надевают во время церемонии присуждения докторской степени

² borde ha betalt i skatt — следовало бы уплатить в качестве налогов (см. глагол *böra*)

³ han skulle fått betala — которые ему следовало бы заплатить (см. глагол *skulle*)

⁴ det är att märka — следует заметить

⁵ AB=Aftonbladet

⁶ Vi får väl se när den dagen kommer. — Хотелось бы посмотреть, когда настанет этот день.

⁷ Columbiaprojektet — проект эксплуатации Британской Колумбии (провинция в Канаде).

⁸ satsade sitt inflytande — использовал свое влияние

⁹ hans påstådda fredsarbete — его работа, якобы направленная на благо мира

vad han ville ha utan krig och dels ingripanden för att han skulle få fred i väster och samla all återstående kraft mot socialismens land. När västmakterna efter kriget började samarbeta med Hitlers generaler och finansärer fick också Wenner-Gren förlåtelse. Svårigheterna med Israel löste han genom att ge dem en datamaskin¹.

Så är det² med den sanne idealisten som bara deklarerar 46.000 kronors inkomst här i Sverige.

G. J.

Arbetsuppgifter

I. Svara på följande frågor:

1. Vilken genre tillhör de ovanstående avsnitten?
2. Vad kan Ni säga om författarens politiska åskådning på grund av dessa pamfletter?
3. Vad är karakteristiskt för Johanssons pamfletter från konstnärlig synpunkt? (språk, form, stil)

II. Avsluta följande satser:

1. Det är troligen . . .
2. Avsikten med undersökningen är att . . .
3. Avsikten med resan är att . . .
4. Avsikten med frågan är att . . .
5. Avsikten med mötet är att . . .
6. Det lönar sig att . . .
7. Det är dags att . . .
8. En närmare undersökning visade att . . .
9. För vår del . . .
10. Det är att märka att . . .
11. Så är det med . . .

III. I vilka situationer kan Ni använda följande uttryck:

1. Då skär det sig
2. Det är alldeles riktigt
3. Men hör och häpna och gläds!
4. Rätt ska vara rätt
5. Ställ människan i centrum
6. Man kan inte företräda alla på en gång
7. Men otack är världens lön
8. Med all rätt

Примечание: Кроме предложенных упражнений рекомендуется познакомиться с разделом «Модальные глаголы» из «Приложения».

¹ en datamaskin — электронно-счетная машина

² Så är det — вот так обстоят дела

»HÄMNDEN»

Gunnar Lobräten skildrar i sina böcker Stockholm och de människor, som bor där.

Novellen *Hämnden* beskriver de förhållanden, som existerar mellan företagare och arbetare. Den avslöjar myten om »klassfreden», som skulle existera i modern kapitalistisk industri. Det finns två antagonistiska klasser, som hatar varandra. Det är, å ena sidan, företagare, som gör allt för att pressa ur arbetarna så mycket som möjligt. Å andra sidan, är det arbetare, som hatar inte bara storföretagare, utan också alla dem, som sviker sin egen klass och går över på kapitalisternas sida. Det finns ingen annan väg. Antingen ställer man sig på arbetarnas sida, eller på kapitalisternas — sådan är novellens slutsats.

Många generationer arbetare har av erfarenhet kommit till denna slutsats. Och här är det viktigt att notera den historia, som Göstas far, en gammal arbetare, berättat för sin son. Utan tvekan och utan medlidande fäller han sin dom; han vet ju själv vad alla resonemang om strävan till att förbättra och rationalisera arbetsprocessen betyder. De demagogiska ordflöden om att företagare är vänner till arbetare och tillvaratar deras intressen är bara lögn.

HÄMNDEN

Fast Gösta visste att han inget ont gjort kände han sej ändå osäker när han stod utanför direktörens dörr. Verkmästare Berg hade kommit ut till honom i fabriken och sagt att direktören ville tala med honom. Gösta och Berg

kände varandra även utanför arbetet, de brukade fiska tillsammans. Gösta hade slagit ifrån sin maskin och undrat vad det gällde, men Berg hade ingenting velat säga. Kamraterna hade sneglat efter honom då han gått mot kontoret, en del hästskt, andra undrande.

— Kanske får du påökt, sa nån.

— Eller kicken¹, sa en annan.

Gösta var inte omtyckt av kamraterna. Han kände det utan att riktigt veta varför. Det anade honom att det fanns ett samband mellan deras misstroende mot honom och hans rädsla för överordnande, den där svettiga osäkra rädslan att inte vara till lags. Han kunde inte göra det riktigt klart för sej men anade dunkelt att det hängde ihop på något sätt. Och sen gillade dem inte att han var så mycket tillsammans med Berg som var bas. Det hade han förstått. Han fick sina gliringar² för det också. Hade man inte rätt att vara tillsammans med vem man ville på sin fritid? Det hade man väl?³ Han förnam medgivandet i deras ordlöshet men hade inget tonfall att hålla sej till⁴. Han kanske inbillade sej alltsammans, tänkte han. Han var väl inte annorlunda han mot dom andra⁵. Lite känsligare bara, kanske. Annars var hans liv precis likadant som deras och hans sätt att vara⁶ också; fabriken rådde om hans dag⁷, han kom och gick på samma tider som dom andra, på samma sätt som dom och flinade som dom om det sas⁸ något roligt eller tarvligt.

Och ändå kände han det som om han liksom inte blev insläppt.

Ingen anklagade honom direkt. Vad skulle dom för resten anklaga honom för? Han var uppväxt i ett arbetar-

---

¹ kicken (*разг.*) — расчет

² han fick sina gliringar — в его адрес отпусkaliсь язвительные замечания

³ Det hade man väl? — Вель это разрешается?

⁴ hade inget tonfall att hålla sej till — не знал, как ему следует держаться

⁵ Han var väl inte annorlunda han mot dom andra. — Он вель ничем не отличается от других. Личное местоимение в шведском языке повторяется в целых экспрессии.

⁶ hans sätt att vara — его образ жизни (см. «Инфинитив»)

⁷ fabriken rådde om hans dag — фабрика определяла весь его день

⁸ sas = sades

hem, hans far stod på en annan fabrik¹ i stan, han hade själv blivit² arbetare, han skötte sitt jobb och . . . Det var kanske bara inbillning alltihop, var kanske bara den där rädslan som gjorde honom så ynkligt osäker när nån närmade sej, den där rädslan som han inte visste säkert om han hade gemensamt med någon annan. Han försökte skydda sej genom att vara fräck³. Men utan framgång. Han lismade och lyckades åtminstone undvika utmanande uppmärksamhet. Men inne i honom brände förnedringen; djupast nere i sej själv upplevde han det ordlösa kamratföraktet på ett förtvivlat sätt.

— Eller kicken, hade nån sagt och säkert menat det⁴, kanske till och med önskat det.

Men varför? Vad han visste hade han inte misskött sej⁵. De överordnande kunde heller inte ha nånting att anklaga honom för. Varför var han då så rädd?

När han stod utanför chefens blanka dörr med bokstaverna på den knottriga glasrutan tätt framför ögonen kände han helst lust att fly. Och försiktigt som han varit rädd för att det skulle bli märken lät han knogarna snudda vid dörren.

En röst ropade Ja och när han steg över tröskeln kände han sej som en skolpojke som var framkallad för bestraffning. Chefen satt bakom ett stort skrivbord framme vid fönstret. Han höjde blicken när Gösta klev in.

— Direktören har skickat bud på mej, sa Gösta och orden klängde sej fast vid varandra.

Några sekunder var det tyst. Gösta kände hur mannen bakom skrivbordet hela tiden såg på honom genom sina glasögon och plågades ytterligare av att inte få fatt i hans riktiga ögon bakom glassens reflexer⁶.

— Jaha ja. Det var ni det. Kom närmare, sa mannen.

---

¹ hans far stod på en annan fabrik — его отец работал на другой фабрике

² blitt=blivit

³ Han försökte skydda sej genom att vara fräck. — Он попытался прикрыться наглостью (см. «Инфинитив»).

⁴ och säkert menat det — и, конечно, сказал это всерьез

⁵ Vad han visste hade han inte misskött sej. — Насколько ему было известно, за ним ничего плохого не водилось.

⁶ och plågades ytterligare av att inte få fatt i hans riktiga ögon bakom glassens reflexer — и еще больше мучался от того, что не мог за стеклами очков разглядеть истинное выражение его глаз

Gösta tog några trevande steg över golvet. I det ljusa rena rummet kändes blåkläderna¹ mycket lortigare än ute i fabriken. Och man kanske borde ha tvättat sej om händerna innan man gick in, tänkte han när han såg de rena fingrarna som snurrade en penna. Hans egna händer hängde slappa och oljiga utmed låren. Han försökte gömma dem.

— Ja, det var en sak jag ville tala med er om, började mannen bakom skrivbordet och höll honom uppträdd på sin granskande blick². Verkmästare Berg har pratat om er. Han påstår att ni är skötsam och duktig i arbetet — och att ni vill framåt.

Gösta kände hur han blev het och röd i ansiktet. Får man skäll kan man bli arg och styvna till. Inför beröm är det värre att hålla sej rak³.

— Jag ska fatta mej kort. Ni vill komma längre än bara stå och stampala vid samma maskin, eller hur?

— Joo.

Gösta släppte ur sej ett grötigt ord. Han var tjock i halsen⁴ men vågade inte harkla sej.

— Gott. Vi behöver en ny tidsstudieman⁵ i fabriken. Ni känner arbetet och folket, ni är skötsam och vill framåt — den teoretiska sidan av saken får ni naturligtvis hjälp med tills ni blir insatt. Vill ni försöka?

När Gösta stängde dörren bakom sej hade han sagt Ja. Han önskade att han på ett självklart sätt kommit sej för att säga Ja tack, men i stundens förvirring hade det bara blivit ett kort rumphugget Ja⁶. Nåja, nu efteråt kunde det väl göra detsamma⁷, men han skulle vara på sin vakt till en annan gång. Han kände sej stolt när han läm-

---

¹ blåkläderna — спедовка

² höll honom uppträdd på sin granskande blick — и произывал его своим испытующим взглядом

³ Inför beröm är det värre att hålla sej rak. — Когда тебя хвалят, трудно оставаться невозмутимым.

⁴ han var tjock i halsen — у него встал комок в горле

⁵ tidsstudieman — хронометрист. Хронометраж — метод изучения затрат рабочего времени на выполнение повторяющихся ручных и машинно-ручных операций путем замера их продолжительности и анализа условий их выполнения. X. в капиталистических странах используется для усиления потогонной системы труда, для увеличения прибыли предпринимателя.

⁶ ett kort rumphugget Ja — краткое, отрывистое «Да»

⁷ nu efteråt kunde det väl göra detsamma — теперь это уже все равно

nade kontoret och anade massor av nya möjligheter. Nästan ingenjör, fick han för sej och såg för sitt inre¹ dessa män som gick omkring i fabriken i rena kläder, som hade skrivbordsplats på kontoret, som började klockan nio och hade månadslön.

Men när han gick mellan maskinerna tillbaka till sin plats ute i fabriken igen anade han dunkelt att i den här stunden hade han stängt varje väg till gemenskapen med kamraterna. Det högg till i honom². Det skulle inte bli lätt, inte, det nya³. Men det kunde göra detsamma. Det hade inte varit lätt förut heller. Och såna var de alltid när nån ibland dem fick det bättre⁴. Avundsjuka. Det var allihop. Men en dag kanske . . .

— Nå vad ville han, sa Birgersson som stod närmast.

— Jag ska få annat jobb, sa Gösta bara utan att våga säga vilket. Och hans händer var ivriga att syssla med.

När Gösta kom hem på kvällen var fadern före honom. Han hade redan hunnit ta av sej rocken och satt på sin plats vid bordet framme vid fönstret. Han nickade när han fick syn på sonen.

— Hej du, sa han och grå ögonen lyste vänligt i det grova ansiktet. Modern slog upp kaffe⁵ och Gösta satte sej vid bordet. Fadern doppade en skiva i kaffet och modern ögnade igenom orsnyheterna i tidningen. Gösta satt en stund utan att säga något, fast nyheten trängde på i honom.

— Det är skönast när det blir kväll på dan⁶ i alla fall. sa fadern och slog kaffe på fatet. Gösta nickade och följde med ögonen faderns utspärrade fingrar som lyfte fatet mot munnen.

— Det är sej likt hos er⁷ också förstås, sa fadern sen han sörplat i sej lite av det heta kaffet. Det är sej alltid likt. Aldrig någe annat. Dag ut och dag in . . .

Gösta nickade igen. Sen var det tyst en stund. Bara prasslet från tidningen, dånet i spisen och den blå väc-

---

¹ fick han för sej och såg för sitt inre — подумал он и представил себе

² Det högg till i honom. — Что-то защемило у него в груди.

³ det nya — эд. новое положение

⁴ fick det bättre — дела начинали идти лучше

⁵ modern slog upp kaffe — разлила кофе по чашкам

⁶ när det blir kväll på dan — когда после дня наступает вечер

⁷ det är sej likt hos er — у вас все так же, без изменений

karklockan på kryddhyllan som hackade hål i tröttheten¹.
Då sa Gösta med ens, nästan häftigt:

— Jag ska byta jobb.

— Byta jobb, upprepade fadern långsamt och frågande och moderns ögon sprang oroligt och raskt upp från tidningen till hans ansikte.

— Ja, sa Gösta lugnare och med lägre ton liksom rädd för att fortsätta. Jag har fått jobb som tidsstudiemän på fabriken.

— TIDSSTUDIEMÄN!

Faderns röst var gäll och han reste sej så häftigt att stolen bakom honom stälpte.

Den gamle mannen stod med sin kraftiga rygg i krum² som under en tyngd, och händerna hårt knutna mot bordet. Femti år hade den kroppen tjänat och ännu visste ingen när den skulle få vila. I femti år hade de benen burit honom mellan hemmet och verkstan, ett kvarts varv jorden runt, i femti år hade armarna och händerna skött maskinen och de grå milda ögonen låtit honom veta att han kunde sin sak. Femti år klångde i kroppens krökhet . . . .

— Du . . . så han bara med sorgsen röst, ställde stolen på fötter igen och satte sej . . .

Gösta försökte försvara sej. Han hetsade upp sej själv till hårda ord, talade stort om att bli nånting, att få det lättare³. För resten var tidsstudiemännen inte arbetarnas fiender. Det var bara de ur den gamla generationen som trodde det. Tvärtom, genom att effektivisera arbetet och höja produktionen skulle arbetarna få det bättre. Allt skulle förenklas, maskinerna skule utnyttjas mera, människorna skulle sparas.

Gösta lånade ord och fraser som han hört verkmästare Berg använda och gjorde dem till sina egna. Fadern satt hela tiden tyst och lät honom prata. Men när Gösta tystnade därför att han just inte hade mycket mer att säga sa fadern med låg lugn röst:

— Jag ska berätta en sak för dej som hände för flera år sen, då du bara var pojke . . . Det kom en främmande

---

¹ som hackade hål i tröttheten — эд. которые нарушали тишину

² med sin kraftiga rygg i krum — сгорбив свою могучую спину (см. «Предлог *med*»)

³ få det lättare — улучшить жизнь

karl¹ med krulligt hår och glasögon till våran² verkstad. Han kom direkt från Amerika och han var full av nya idéer. Arbetet skulle rationaliseras, sa han också. Bara genom att undvika alla onödiga rörelser och handgrepp skulle produktionen kunna höjas betydligt. Kroppen skulle utnyttjas efter sin anatomiska byggnad, sa han. Allting skulle göras så tids- och kraftbesparande som möjligt.

I alla år hade vi arbetare passat våra tider av eget ansvar. Var det nån som ofta kom för sent var det alltid nån av dom yngre. Vi äldre arbetare visste vad det kunde betyda för alla och vi tog själva itu med den som syndade för, mycket på nåden.³ På punktligheten hade företaget aldrig haft nån anledning att klaga, men ändå sattes det opp en stämpelklocka⁴ i porten. Det var den nya mannens verk. Och det var efter det som det som i början kanske bara varit lite allmän misstro hos oss började hårdna till hat. Och ändå var det bara första steget. Han fortsatte att med klockan i hand kontrollera⁵ var och en av oss vid våra maskiner. Gamla som varit i yrket i en fyrti, femti år hetsades till fel som dom aldrig tidigare gjort. Jag var med så jag vet hur det var, vi blev nervösa och stämningen blev spänd och otrevlig. Ett handtag som man gjort i alla år kunde den där nye säga till en att göra tvärtom. Handens anatomiska byggnad sa att man skulle göra så i stället, sa han. Motiveringar och förklaringar var oftast obegripliga för oss som lärt oss vårt yrke praktiskt under många år. Men vi började tycka att arbetsplatsen var ett helvete . . .

— Svär inte, sa modern. Men fadern hörde inte på henne utan fortsatte:

— Den förste som förgick sej⁶ hette Larsson. Han hade varit femtitre år i bolaget och minst fyrti av dom hade han hållit på med samma sak vid samma maskin. Han tog en krita och drog ett tjockt streck kring sin arbetsplats

---

¹ det kom en främmande karl — появился чужестранец (см. «Местоимение *det*»)

² våran (*разг.*)=vår

³ mycket på nåden — не очень жестоко

⁴ en stämpelklocka — часы, регистрирующие время прихода и ухода с работы

⁵ att med klockan i hand kontrollera — чтобы контролировать с часами в руках (расщепленный инфинитив, см. «Инфинитив»)

⁶ som förgick sej — зд. не выдержал

och när klockmannen kom sa han bara: »Hit kan du gå. Men går du över strecket får du göra't på egen risk.» Och inom räckhåll på hanken låg en stor skruvnyckel. Det blev bråk förstas¹. Bolaget ställde sej på den nyes sida, var väl liksom tvungna. Men Larsson vägrade att släppa tidtagarn över kritstrecket och fick gå. Efter femtitre år. Du kanske kan tänka dej hur stämningen var. Några av dom yngre ville ta den nye i enrum och ge honom en ordentlig omgång stryk². Men det hade vi bara förlorat på. Allihop. Och vi kom på en bättre idé.

Varje kväll väntade vi utanför fabriken och följde den nye hem. Vi hade fackföreningsfanan med oss. Hoprullad. Ingen sa något. Ingen rörde honom. Vi bara följde efter honom. Vi gick inte i procession av något slag. Eller demonstrationståg. Då hade polisen ingripit³. Nej, vi bara följde honom i små grupper, ingen kunde neka oss att gå på gatan, fyrahundra män följde honom hem varenda kväll. Och utanför hans fönster sänkte vi fanan som vid begravning. Kväll efter kväll fortsatte vi likadant. Att följa honom och att sänka fanan utanför hans fönster.

Han hade alltid gått genom en park förut för att få kortare väg hem men det slutade han snart med och höll sej till dom upplysta gatorna. Och ändå rörde vi honom aldrig, hotade honom aldrig, sa inte ett ord.

Vi såg hur han blev blekare på dagarna⁴, som om han hade svårt att sova på nätterna. Men vi fortsatte bara att följa honom som förut. Han försökte be oss att lämna honom i fred. Han hotade. Men ingen svarade honom. Vi bara följde honom tyst och sänkte fanan utanför hans fönster.

Befrielsen kom också. En dag var klockmannen försvunnen från fabriken. Nerverna hade inte stoppat⁵. Vi hade hört att han hade skickats till hospitalet i Kristinehamn⁶.

Så illa var det kanske ingen av oss som velat honom. Men vi hade inget val. Innan det gick som det gjorde

---

¹ Det blev bråk förstas. — Ну, конечно, вышел скандал.

² ge en ordentlig omgång stryk — как следует всыпать

³ Då hade polisen ingripit. — Тогда бы вмешалась полиция (см. «Сослагательное II»).

⁴ blev blekare på dagarna — становился бледнее с каждым днем

⁵ Nerverna hade inte stoppat. — зд. Не выдержали нервы.

⁶ Kristinehamn — Кристинехамн — город на берегу озера Венерн.

med honom hade många av oss legat sömnlösa och våndats för en ny dag. Ni tror att vi gamla ingenang¹ begriper. Vi har också varit unga och kanske kan ni som är unga nu anpassa er bättre efter vissa saker som vi gamla har svårt för. Men blir arbetsplatsen ett helvete för en då är det dags att protestera.

Fadern hade talat med låg röst men mot slutet höjde han den:

— Arbetarna är inga maskindelar, kom ihåg det, sa han. Dom är människor dom också.

Ett ögonblick satt han tyst, ingen sa något, så tillade han:

— Du vill bli nånting, sa du. Det är inget fel². Du har ett yrke, lär dej det ordentligt, då är du nånting. Och trivs du inte med det du har finns det andra jobb — hederliga.

Gösta svarade ingenting. Under faderns ord hade han krympt och satt länge tyst utan att våga se upp. Så med ens reste han sej, ryckte till sej mössan och rusade ut. Modern ville hindra honom men fadern höll henne tillbaka.

— Sånt här kan en bara göra opp ensam, sa han.

— Men om han gör sej någe, sa modern ängsligt.

— Intet.

Arbetsuppgifter

I. Svara på följande frågor:

1. Varför var Gösta inte omtyckt av kamraterna?
2. Varför hatar arbetare tidsstudiemän?
3. Vad är meningen med den gamle arbetarens berättelse?
4. Vad ska Gösta göra? Kommer han att avstå från att vara tidsstudieman eller inte?
5. Varför valde chefen Gösta till tidsstudieman? Det fanns ju säkert andra duktiga arbetare på fabriken.

II. Avsluta följande satser:

1. Det anade honom att . . .
2. Det fanns ett samband mellan . . .
3. Han kände det utan att . . .
4. Hade man inte rätt att . . . ?

---

¹ ingenang (разг.) = ingenting

² Det är inget fel. — В этом нет ничего плохого.

5. Annars var hans liv . . .
6. Vad skulle de förresten . . .
7. De hade ingenting att . . .
8. Jag har någonting att . . .
9. Han kände lust att . . .
10. Hon plågades ytterligare av att . . .
11. Vi vill komma längre än bara . . .
12. Jag har aldrig haft någon anledning att . . .

III. I vilka situationer kan Ni använda följande uttryck:

1. Det är dags
2. Att komma på en bättre idé
3. Att lämna ngn i fred
4. Men vi hade inget val
5. Att skicka bud på ngn
6. Att fatta sig kort
7. Att hålla ngn tillbaka

Примечание: Кроме предложенных упражнений рекомендуется познакомиться с разделами «Инфинитив» и «Наклонение» из «Приложения».

ARTUR LUNDKVIST

Artur Lundkvist föddes 1906 i Oderljunga, Skåne. Han har i den för honom ovanligt ljusa, rapsodiska romanen *Vidingevalsen* (1956) skildrat sin barndomsby, där fadern var en småbrukare bland storbönder, en despot, som sonen hade svårt att dra jämnt med. Han bröt tidigt upp därifrån och etablerade sig efter år av intensiv självbildning som kritiker i Stockholm. Han vann snart gehör, först genom det djärva och utmanande i sina åsikter, men också genom sina stora kunskaper på mindre kända områden, t. ex. modern amerikansk och latinamerikansk litteratur. Hans kritik finns företrädd i *Atlantvind* (1932), *Ikarus' flykt* (1939), den amerikanska litteraturhistorien *Diktare och avslöjare* (1942), *Poeter i profil* (1958) och *Utsikter över utländsk litteratur* (1959). Som introduktör av viktiga utländska förnyare av litteraturen och som dagskritiker i en rad olika tidningar (bl. a. Stockholms-Tidningen och Dagens Nyheter) har Lundkvist gjort en ytterst viktig insats alltsedan början av 30-talet.

Som poet har han också haft stor betydelse, framför allt för sina kolleger, som förebild och vägröjande experimentator. Han debuterade 1928 med *Glöd*, förekom följande år i *5 unga* och utgav diktsamlingen *Naket liv* (1929). Dessa böcker, liksom en rad andra från samma period, ger uttryck åt en poetisk och social revoltstämning. På fri vers med klang av brandtal kastar författaren sitt förakt i ansiktet på konventioner och slentrian.

Känslan av att tala för det nya föstummas emellertid, liksom Lundkvists dikt byter skepnad mot mitten av 30-talet. Svåråtkomlig reflexionslyrik ägnas flera av hans senare samlingar, *Dikter mellan djur och Gud* (1944) och *Skinna över sten* (1947), medan *Fotspår i vattnet* (1949) rymmer en rad självbiografiska dikter. *Liv som gräs*

(1954) och *Vindrosor, moteld* (1955) har återgått till en lättare form och åter tagit upp sociala tankegångar i avslutning till den allt starkare bekännelsen till socialismen, som kommer fram också i Lundkvists övriga författarskap. En del av hans senare verk består av prosaböcker, i regel med motiv från de vidsträckta resor, som även lämnat mycket stoff till dikter. Till den genre hör *Malinga* (1952) som rymmer självbiografiska kapitel, författarporträtt och satirer m. m.

Lundkvist har också skrivit direkta reseböcker, som genom sin höga konstnärliga klass betytt en förnyelse av hela reselitteraturen i Sverige. Dit hör *Negerkust* (1933) och *Negerland* (1949) från Afrika, *Drakblod* (1936) från Spanien, *Vallmor från Taschkent* (1952) från Sovjet, *Den förvandlade draken* (1955) från Kina och *Vulkanisk kontinent* (1957) från Sydamerika (den sista boken utkom i rysk översättning år 1961).

Artur Lundkvist är en aktiv fredskämpe. Han är viceordförande i Världsfredsrådet. År 1958 tilldelades han det internationella Leninfredspriset för sina insatser i fredsarbetet.

Följande avsnitt är hämtat ur Lundkvists roman *Vidingevalsen*. Läsaren gör bekantskap med livet av kälkborgare i en svensk provins. Det tragiska slutet på den här historien talar om författarens vredgade protest mot stagnation, kälkborgerlighet och okunnighet.

VIDINGEVALSEN

Den skygga Doris

Föräldrarna har gett henne det alltför vackra namnet Doris. Ett namn som skulle passa för en skönhet i ett skjutbanestånd eller på ett kafé. Men hon är inte vacker, har redan som barn ett sätt att gråta med hängande mun så att hon liknar en groda.

Det vackra på henne¹ är håret, som är långt, tjockt, kastanjebrunt och självlockigt. Men hon bär det hårt flätat och upprullat på huvudet, dolt under huvudklädet som hon drar ner för ögonen.

---

¹ det vackra på henne — все, что в ней есть красивого

Hon är den skygga unga kvinnan, skyggare ju mindre ung hon blir. Vid trettio år är hennes liv redan utstakat, avgränsat och ohjälpligt. Hon för en skuggtillvaro: en blek skugga som plötsligt, för nästan ingenting, överfalls av blossande rodnad.

Doris, hemmaflickan, är för skygg att lära sig cykla, lika rädd för att visa benen som ansiktet. Håller sig till hemmet och gårdägorna, ses sällan ute i byn eller på vägen.

Föräldrarna hör till de täta Söderbybönderna, också om deras ställe inte är något av de största. Den ende sonen, Bengt, några år yngre än Doris, stannar hemma och sköter gården.

Bengt har gjort exercisen som kavallerist, det var nog av äventyr för honom. Han kom hem med gula revbensränder över bröstet¹ och blanka stövlar med sporrar. Grann som en bålgeting.

Bengt är kortvuxen, skötsam, med stora händer och kortklippt hår, för kort att kamma bena i. Också näsan är kort på honom och lämnar ett ovanligt ljusst mellanrum ovanför munnen: ledig plats för mustasch.

Han cyklar ut emellanåt, på söndagar och festkvällar. Sällar sig till någon folkklunga och står där i utkanten, cheviotsblå² bland många andra cheviotsblå. Skrattar åt lustigheterna utan att själv bidra med något och utan att dra uppmärksamheten till sig.

Han fikar varken efter flickor eller slagsmål. Bara ser på, avvaktande. Och får därigenom anseende för att vara klok, kritisk, försiktig.

II

Doris arbetar flitigare än någon piga: i hemmet, i ladugården, på åkrarna. Arbetet är hennes tröst, hon har aldrig ro att vara stilla. Hon kilar kvickt i väg mellan husen, tar sig ut på åkrarna i skydd av buskridåerna. Skyggar för de öppna fälten och önskar säkert att det stod tät skog omkring³.

¹ revbensränder över bröstet — бранденбуры (блестящие полосы на мундире)

² cheviotsblå — одетый в шевियो́товый костюм (зд. выходной костюм молодежи)

³ att det stod tät skog omkring — чтобы кругом стоял густой лес (см. «Сослагательное II»).

Hon går i längre kjolar än andra för att inte benen ska synas så mycket. Hon har förklädet knutet hårt kring midjan för att visa hur smal hon är och motbevisa alla tänkbara misstankar om att hon skulle vara med barn¹. Men det värsta kommer hon inte ifrån: bakdelen.

Hon har en ganska kraftig bakdel, ännu märkbarare därför att hon är så smal om midjan.

Hon vill inte tänka på sin bakdel, men kommer aldrig ifrån den. Den är hennes sorg och skam, och går inte ens att svälta bort². Den hör till släkten.

Doris tror att alla stirrar efter henne, stirrar på hennes bakdel, och hon vill sjunka ner i jorden. Hon får tvinga sig för att inte gå baklänges eller sidlänges ut genom en dörr om en karl kan se henne. Håller hon på att möta någon på väg till åkrarna viker hon av in mellan buskarna, gömmer sig var hon kan. Kryper rent av ner i diken och trycker där för att inte bli sedd.

Råkar hon ut för ett oundvikligt möte böjer hon ner huvudet och ser ner mot fötterna eller nästan blundar. Svarar inte på hälsning eller tilltal, bara skyndar förbi.

Att hon rodnar, blir som röd plysch i ansiktet, är heller inte hennes mest generande besvär. Utan det är ett slags fnissning som hon inte kan hålla tillbaka. Det är ju inte munterhet, mera ett sätt hos henne att hålla andan och plötsligt släppa fram den mellan läpparna eller genom näsan.

Denna skygghet undgår inte att bli betecknad med ett namn³. Doris blir av de tanklösa och skadeglada kallad för Vesslan⁴.

Men andra håller sig ståndaktigt till hennes riktiga namn; upprättar henne för varje gång från Vesslan till Doris.

Doris, en hemkär och duktig flicka. Synd om henne att hon ska vara så folkskygg.

---

¹ att hon skulle vara med barn — что она беременна (см. «Предположительное наклонение»)

² går inte ens att svälta bort — зд. не избавиться, даже если не есть

³ Denna skygghet undgår inte att bli betecknad med ett namn. — Такая робость не могла остаться без названия.

⁴ vesslan — ласка (животное).

Bengt anställer en dräng.

Det är en ur ungdomsklungan, en av de talföra i mitten¹. Den lika hemlöse som sorglöse Janne.

Inte för att de riktigt behöver någon dräng, eftersom fadern ännu är tämligen arbetsför. Utan mera för att liva upp i hemmet, särskilt med tanke på Doris kanske. För att vänja henne vid utomstående och hjälpa henne över den värsta folkskyggheten.

Doris är visserligen undergiven och utan anspråk, men har ändå sin bestämda vilja och vet att visa den²: genom att tjura, tiga, blicka mörkt. Men märkligt nog försöker hon inte protestera mot drängen, denne inkräktare i hemmet.

Nej, hon tar honom tydligen som en svår medicin eller som ett språng ner i kallt vatten. Betvingar sin panik, med darrande knän och eldrött ansikte. Driven av en förtvivlad vilja till liv trots allt.

Janne uppför sig som kamrat och jämnårig med Bengt. Sitter med vid bordet som familjemedlem och drar sig inne på soffan om kvällarna³, läser tidning, spelar lite kort med Bengt.

Han är genast som hemma, pratar på obesvärat och gör sig lustig, faller in i rollen av en andra son på gården. Men han gör också skäl för sig i arbetet⁴.

Doris bereder honom heller inga svårigheter. Han fäster sig inte vid hennes skygghet och stumhet, utan talar till henne som till andra, vårdslöst, och visar inte ens att han märker att hon inte svarar. På det sättet drar han liksom ändå med henne in i pratet, i umgänget.

Och det händer att Doris drar en smula på munnen åt något han säger. Ett nästan smärtsamt ryckande försök till leende.

Hon har öronen med sig men också ögonen⁵ trots skyggheten. Och hon ser allt vad han gör, följer rent av⁶ de

¹ en av de talföra i mitten — один из тех, кто на вечеринках и гуляньях всегда находится в центре внимания, острит и балагурит

² vet att visa den — умеет показать ее

³ och drar sig inne på soffan om kvällarna — и нежится на диване по вечерам

⁴ Men han gör också skäl för sig i arbetet. — Но он оправдывает все это своей работой.

⁵ hon har öronen med sig men också ögonen — она ко всему прислушивается и за всем наблюдает

⁶ följer rent av — внимательно следит

växlande uttrycken i hans ansikte. Hon aktar sig bara alltjämt noga att möta hans blick, viker undan kvickt för den som en svala för ett stenkast. Och böjer ner sitt blotsande ansikte.

IV

Det går dithän¹ att Doris ibland svarar Janne med några ord, uttalade med låg röst och stramande läppar, liksom inte av henne och inte riktade till honom: orden bara finns där i luften. Han är inte sen att haka in², föra samtalet vidare. Och hon svarar igen. Tills hennes djärvhet tar slut och hon blir tvärstum, bortvänd, som en mur. Janne är en inbilsk ung man. Ser bra ut, har en hårlock som hänger fram i pannan och strycker ofta bort den med en handrörelse. Fäster något i blomsterväg på kavajslaget³ om söndagarna och våtbenar håret noga framför spegeln, är nyrakat skär och finhyllt under solbrännan. Det är något av pojke hos honom, något som vädjar till kvinnor⁴.

Han dras med svår fotsvett. Hans avlagda strumpor utsprider denna fräna lukt. Men den stöter inte bort Doris, den snarare drar henne till sig.

Hon plockar upp Jannes undankastade strumpor. Hon tvättar dem och stoppar dem, viker ihop dem snyggt och lägger dem på plats.

Janne säger ingenting om strumporna, som om han inte lade märke till det. Men det finns där ändå emellan dem likt en aldrig berörd hemlighet.

V

En sak undgår han inte att märka. Och det är Doris' präktiga bakdel.

Han ser den mer och mer. Först tittar han rent vanemässigt efter henne som efter alla kvinnor.

---

¹ det går dithän — доходит до того

² han är inte sen att haka in — он не теряется и тут же подхватывает

³ fäster något i blomsterväg på kavajslaget — прикалывает цветок или что-нибудь вроде этого на лацкан пиджака

⁴ som vädjar till kvinnor — что нравится женщинам

Men inför Doris hejdar han sig flera gånger, vet inte vad det är som tar emot¹.

Tills det oemotståndliga tillfället kommer: i lagården, i kvällsskymningen under klöverfodring och mjölkning.

Doris stiger just upp från en ko som hon mjölkat, har i handen en hink med rätt mycket mjölk i.

Janne kommer förbi och kan inte stå emot längre. Slår plötsligt armarna om henne².

Han kramar henne intill sig under ett ögonblick som tycks stelnat i orörlighet.

Sen släpper Doris hinken i cementgolvet med en skräll och mjölken stänker uppåt deras ben, sköljer kring deras fötter.

Nästan samtidigt kommer hennes skrik, blint, halvkvävt, som ett sårat djurs. Och hon sliter sig lös, rusar i väg.

Lagårdsdörren svänger i vinden och slår i av sig själv³.

Janne står där med händerna utbredda tomma framför sig, flat i ansiktet, flinande fångt.

Ser ner på mjölkpölen som han trampar i och böjer sig liksom skamsat ner efter hinken.

Doris är då därmed skadskjuten för alltid⁴, bortstött från den tröskel där hon just dristat sig att blicka ut mot livet.

Hon stänger in sig i sin kammare, talar inte, ser inte på någon, äter knappast.

Först ligger eller sitter hon som förstenad, förhårdnad till okänslighet. Sen kommer oron tillbaka som rörelsebehov⁵ och hon irrar runt därinne i kammaren, vrider händerna, far med dem uppåt väggarna.

Hon vill inte tänka på Janne. Det är bara som ett gapande tomt hål där hon har varit. Men med ens slår lukten av hans fotsvett emot henne, en kväljande stank som får henne att kräkas.

---

¹ vet inte vad det är som tar emot — не знает, что же его притягивает

² Slår plötsligt armarna om henne. — Внезапно обнимает ее.

³ och slår i av sig själv — и захлопывается сама собой

⁴ Doris är då därmed skadskjuten för alltid — Дорис тем самым нанесена неизлечимая рана (букв. она изранена навсегда)

⁵ sen kommer oron tillbaka som rörelsebehov — затем ее вновь охватывает беспокойство

Hon kräks häftigt, gång på gång, tömmer sig till det yttersta. Kräks upp honom, gör sig av med honom som med ett gift.

Tom, urholkad faller hon i sömn.

Doris, den skygga, har dragit sig in i sig själv, har slutit sig igen. Likt en dörr på glänt som vid en plötsligt vindstöt slår i lås ¹.

Doris har svans!

I

Efter händelsen med Doris får Janne sluta sin dräng-plats ². Han finner det försmädligt och ler snett.

Ett nederlag? Men hon är ju inte riktigt normal, den där gammalflickan. Det är något fel på henne, vad det nu kan vara.

Han måste hitta på något. Och han får ett infall.

— Doris, Vesslan ni vet, som är så folkrädd och kons-tig. Jag vet vad det beror på. Hon har svans!

— Svans!?

— Ja! Hon har en stor yvig röd svans, som en räva. Hon döljer den under kläderna. Det är sant, jag har själv sett det. Och sen kunde jag inte stanna där längre som dräng.

Det är bara ett infall, ett skämt. Men Janne vidhåller det, fortfar att upprepa det. Ingen tror på det, men många skrattar och för skämtet vidare.

— Folkskygga Doris har svans! Vesslan har en stor röd svans. Som en räva.

Skämtet sprider sig och blir ett rykte som möter sig självt ³, bekräftar sig och förökar sig.

— Doris har svans! Doris har svans! Den syns tydligt under kläderna. Ha ha ha!

— Dumheter! säger andra. Kan inte den stackars för-skräckta människan få vara i fred!

Nej, det kan hon inte. Ryktet om svansen breder bara ur sig, drar skrattande omkring i hela trakten, når fram till folk som aldrig sett Doris och inte vet vem hon är. Det

---

¹ slår i lås — захлопывается на замок

² sluta sin plats — оставить работу

³ möter sig självt — эд. без конца повторяется

blir en allt rödare och yvigare och märkvärdigare svans. Vem har förr hört talas om något sådant, en kvinna med en svans som en rävf!

Doris märker snart att det är något särskilt. Så mycket folk det kommer! Som de står och stirrar! Vad är de ute efter? Är det henne de stirrar efter, talar om?

Hon känner sig förföljd, bevakad. Och det är inte bara som hon inbillar sig. Hon kan inte ens skynda över gårdsplanen utan att det tycks finnas folk¹ som stirrar efter henne. Hon kan inte arbeta ute på åkrarna utan att människor söker sig förbi där², stannar och tittar, öppet eller mera fördolt, ibland bakom buskar och trädstammar.

De ser på henne på ett särskilt sätt, närgånget, undersökande. Doris blir alldeles ifrån sig, rusar hem och stänger sig inne. Vad är det? undrar hon förtvivlat. Är det något rykte som är i gång? Vad säger de om henne?

Att hon är med barn kanske? Kan det vara det de tror: att hon är med barn? Och de kommer för att se efter?

Det måste väl vara Janne då som sprider ut ryktet! Och kanske säger han att det är han som gjort det!

Men det kan de ju se att hon inte är, tänker hon. Ropar det inom sig: Jag är inte med barn! Inte med barn! Ska aldrig bli med barn! Det är inte sant! Janne bara ljuger! Ljuger för att det inte gick! O, men vad ska jag göra? Vad ska jag ta mig till?³

Hon knyter kläderna om sig hårdare än någonsin för att alla ska kunna se hur smal hon är. Men samtidigt undviker hon så mycket som möjligt att bli sedd. Det kryper i henne⁴ bara hon tänker på de närgångna, granskande blickarna.

Hon måste få veta säkert vad det är, vad folk säger om henne och skrattar åt och stirrar efter. Det är inte lätt för henne, när slutligen talar hon med brodern om det. I lagården när det är skumt och de är ensamma frågar hon honom en kväll:

— Vad är det folk säger om mig? Det måste vara något. Vet du det så tala om det för mig!

---

¹ hon kan inte ens skynda över gårdsplanen utan att det tycks finnas folk — ей казалось, что кругом люди, даже тогда, когда она перебежала через двор

² söker sig förbi där — стараются пройти мимо

³ Vad ska jag ta mig till? — Что же мне делать?

⁴ det kryper i henne — все в ней сжимается

Brodern svarar undvikande att det visst är något strunt, ingenting att bry sig om.

Doris tar honom hårt i armen och han förnimmer hennes förtvivalade vädjan.

— Säg det! Jag måste få veta det!

— Ja, men det är så dumt, De säger att du har svans. En svans som en rävhona.

Doris står förstummad. Upprepar inom sig: Svans. Rävhona. Svans.

Skammen kommer över henne, outhärdlig. Svans som en rävhona! Det är värre än hon kunnat tänka sig. Så motbjudande, förnedrande!

Är det Janne som hittat på det? O, hur har han kunnat! Och det är därför de alla stirrar på henne. De tror på det. Tror på det allesammans! De säger om henne att hon har svans! Doris har svans!

III

Nu vågar hon sig inte ut mera, kan inte förmå sig att gå ens över gårdplanen i dagsljus.

Hon känner sig jagad och inringad. Känner sig verkligen som en rävhona flyende undan människorna som undan ett tjutande hundkoppel. En rävhona flyende för livet¹ med sin långa röda svans efter sig som en flamma. Flyende in i grytet, instängd där, med hundylet stigande utanför.

Det kommer en kväll då hon bryter samman, inte mer vet vad hon gör.

Det har väl med den heta sensommaren att göra, med den rödgula fullmånen och hennes trettio år och hennes blod.

Hon kastar av sig kläderna i kammaren, för att svalna sig och kanske för att gå i säng. Men hon måste fram till spegeln och se sig själv som hon är skapad, återigen förvissa sig om att hon inte har någon svans.

Då ser hon den: svansen! Den finns där: en röd, yvig svans som sträcker sig neråt låret!

Hon stirrar in i spegeln, neråt sig själv: svansen röd som blod!

Hon ryggar tillbaka, in mot väggen. Men kommer inte ifrån sig själv, inte ifrån sin röda svans.

¹ flyende för livet — спасающаяся бегством

Hon rusar ut, naken som hon är. Ut på vägen, rakt genom byn. Flyr som en jagad rävhona. Och hon ropar med gäll, oigenkännlig röst:

— Doris har svans! Doris har svans!

Ett genomträngande, klagande skri, som av djur och människa på en gång. Det når ut över byn, in genom de öppna fönstren, in till människor som nyss lagt sig och ännu inte somnat. De rusar upp och tittar ut, undrande vad det kan vara.

Och där springer en kvinna naken i månskenet, vit som trolltyg¹, ställvis skymd av skuggflikar från träden.

De känner igen henne: nej, men det är ju Doris! Och det rycker till inom dem, med en hajande känsla av skuld². Ingen skrattar, ingen ser något komiskt i den nakna kvinnan som springer genom byn i månskenet. I stället är det hemskt, rysansvärt. Som en ropande dom, ett varsel om olycka och död.

Gång på gång hör de det omänskliga skriket där orden knappt nog kan urskiljas — Doris har svans! Doris har svans!

Ingen hinner ut, ingen kan ingripa. Doris springer fram till en gård där det står en stega vid ladubyggnaden. Det är som om hon visste det och hade planerat det: hon rusar rakt fram till stegen och börjar klättra uppför den, utan ett ögonblicks tvekan, snabbt, som om hon bara fortsatte att springa uppåt.

Hon når upp till takåsen. Hon reser sig upp, naken och vit som en märkvärdig fågel mot månskensrymden, en väldig svan. Står där raklång på takkrönet och börjar sen gå fram mot ena gaveln, utan att vackla. Ännu en gång hörs hennes rop, mera utdraget och klagande än förut:

— Doris har svans! Doris har svans! Doris har svans!
Doris har s-v-a-n-s!

Och så tar hon språnget ut i luften, störtar ner på den stensatta gården.

Där finner de henne med krossad skalle, utsträckt, med blodet rinnande ut i mörka flikar mot den vita kroppen³.

Och alla kan se att hon inte har någon svans.

¹ vit som trolltyg — белая, как полотно (букв. волшебная ткань)

² med en hajande känsla av skuld — с чувством глубокой вины

³ med krossad skalle, utsträckt, med blodet rinnande ut i mörka flikar mot den vita kroppen — распластавшуюся на земле, с разбитым черепом, кровь сбегаёт темными струйками по белой коже

Arbetsuppgifter

I. Svara på följande frågor:

1. Vilken genre tillhör »Den skygga Doris»?
2. Beskriv Doris och Janne.
3. Vilken tidsform och med vilket syfte använder författaren i berättelsen om »Den skygga Doris»?

II. Avsluta följande satser:

1. Hon är för skygg att . . .
2. Hon är rädd för att . . .
3. Det händer att . . .
4. Det är sant . . .
5. Det är värre än . . .
6. Det hjälper inte att . . .

III. I vilka situationer kan Ni använda följande uttryck:

1. Jag vill sjunka ner i jorden
2. Men de ser mer än som finns att se
3. Hon bryter samman
4. Att inte komma ifrån sig själv
5. Att svara undvikande
6. Ingenting att bry sig om
7. Utan ett ögonblicks tvekan
8. Att bli alldeles ifrån sig
9. Att få ett infall
10. Att göra sig av med ngn (ngt)

Примечание: Кроме предложенных упражнений рекомендуется познакомиться с разделами «Предлог *med*» и «Наклонение» из «Приложения».

Moa Martinson föddes 1890 i Östergötland och tillbringade sin barndom i Norrköping, där hennes mor var fabrikarbeterska. Som ung flicka kom Helga Swarts, som hon då hette, till Stockholm, där hon arbetade i ett hotellkök. Redan nu kände hon diktartvånget.

För att hålla sig uppe under sina personliga sorger hade hon läsningen att tillgripa: ryssar såsom Dostojevskij och framför allt Gorkij blev upplevelser för henne, men allra största betydelse fick Martin Andersen Nexö, som enligt hennes eget uttalande var den som gav henne mod att skriva. Litteraturen blir för henne ett socialt vapen; hennes namn börjar framträda i pressen . . . Men först fyrtiotre år gammal debuterar hon med romanen *Kvinnor och äppelträd* (1933) fortsatt följande år av *Sallys söner*. 1935 utgav hon den lilla romanen *Råg-vakt*.

Moa Martinson har en naturlig berättarbegåvning. Koncentration eller komposition i framställningen känner hon inte till. Hon berättar bara med sitt rika hjärta och ger av sin rika erfarenhet. Allra helst berättar hon om sitt eget liv. Den redan nämnda debutromanen är byggd på tragedin i hennes första äktenskap, samt visar de svåra levnadsförhållandena på landsbygden; de tre romanerna *Mor gifter sig* (1936), *Kyrkbröllop* (1938) och *Kungens rosor* (1939) är nästan alltigenom självbiografiska och skildrar en ung flickas uppväxt och utveckling i fattig östgötisk arbetar- och statarmiljö, med kvinnorna som familjens stomme och de svaga männen som de mjuka punkterna. Romanerna har ett sätt att skildra och uppfatta människor som erinrar om en rysk berättare som Maxim Gorkij.

Efter denna trilogi följde en hel serie romaner, bland vilka kan märkas *Vägen under stjärnorna* (1940), *Livets fest* (1949), *Kvinnorna på Kummelsjö* (1955) m. m.

Den svenska proletära vardagen är rikt dokumenterad i romaner och noveller. Moa Martinson har tillfört genren den förtjänsten, att hon som kvinna, med många års slit i arbetarhem bakom sig, kunnat ta fram alla de små detaljerna. Det är den yttersta fattigdom som vi finner i hennes böcker: svält, rotlöshet, råhet. Intet döljes, tvärtom, har proletärdiktarinna varit angelägen om att samhället skulle få veta vad det bär ansvar för. Och samtidigt höjer hennes humör och livsvilja grundtonen över den renodlade pessimismen.

Berättelsen *Hans snälla mamma* är hämtad ur novellsamlingen *Bakom svenskvallen* (1944). Novellen vittnar om författarinnans mästerskap inom novellgenren. Med hjälp av några få drag har Moa Martinson lyckats visa en människas djupa tragedi. Novellens hjälte — en ung 28-årig arbetare var föräldralös. Sedan barndomen uppfostrades han som sockenbarn¹, han var berövad ömhet, kärlek, familjeliv. Och han har hittat på en mor åt sig själv, en mor som han tilldelat de allra bästa mänskliga egenskaperna.

HANS SNÄLLA MAMMA

Jag vistades en tid på statens kurort. Man kommer lättast dit om man inte är allt för medellös. Är man alldeles medellös, får man laga så att² man får ett läkarintyg som förordnar kurortsvården, sen skall socknens pensionsordförande³ rekommendera en. Och så skall fattigvården⁴ ge till resan och till de kläder man behöver.

Jag gick igenom hela proceduren och fick trettio kronor av Sorundas⁵ fattigvård att klara mig på, vilket var i

---

¹ sockenbarn — дети-сироты, воспитывающиеся за счет прихода, в котором они живут. Обычно на их долю с детства выпадает тяжелая работа, насмешки и презрение.

² får man laga så att — надо устроить так, чтобы

³ pensionsordförande — должностное лицо, ведающее пенсионными делами в какой-либо волости

⁴ fattigvården — организация по оказанию помощи беднякам

⁵ Sorunda — Сорунда — небольшой город в Швеции.

minsta laget¹, när kurortreglementet bestämde att man skulle ha en del kläder i reserv.

»Tala inte om er sjukdom», stod det på anstaltens väggar. Men det var just vad varenda en gjorde. Och i början var det intressant att höra om olika sjukdomar som driver folk att söka fattighjälp och komma på kurort. Alla var ju inte fattighjon förstas, men kurhjon² fick vi heta av medborgarna i närmaste samhälle.

— Kurhjorna är ute och går, sa dom när vi kom i flock för att köpa något i deras affärer. Ja, det var ju annat slags kurort än Marstrand³ och Lysekil⁴, föreställer jag mig, för att inte tala om Rivieran.

En dalkulla⁵ som kommit till kurorten för att bli kvitt en hop värk och sömnlöshet, hade inte de underkläder och ylletrojor som reglementet föreskrev. Hon gav sig ut i samhället och sålde tvål för att inte kurortskamrern skulle ha något att anmärka på hennes garderob. Kullan var gårdfarihandlarskan i det civila⁶. Någon av samhällets honoratiores ringde till »anstalten», som kurorten kallades, och anmälde kullan, som med nöd och näppe fick stanna kvar på kuranstalten, kamrern var ytterst indignerad. Kullan hade generat kurorten⁷ med försöket att förbättra sin garderob till kurortskamrerns och husfruns belåtenhet.

Det fanns några som betalade för sig själva. De var naturligtvis noblessen bland oss andra. Jag, som ju skrev litet i tidningar, ansågs som dels nobless, dels som en farlig person, beroende på vem som gav omdömet. Jag gjorde ingen hemlighet av, att jag var utan alla medel, och att dåvarande pensionsordföranden i Sorunda ansåg mig alltför vänstervriden⁸ för att jag alls skulle behöva komma på kurort. Han ansåg mig som ogräs, sått på hälleberget, som i rättvisans namn borde förvissna och dö. Men det var ju på grund av min lust att dö, som doktorn

---

¹ vilket var i minsta laget — что являлось минимальной суммой

² kurhjon — зд. презрительное обращение к отдыхающим на государственном курорте (букв. — нищие курортники)

³ Marstrand — Марstrand — курортный город в Швеции.

⁴ Lysekil — Люсечиль — курортный город в Швеции.

⁵ en dalkulla — женщина из Даларна (провинция в Швеции)

⁶ i det civila — в обычной жизни (букв. «на гражданке»)

⁷ kullan hade generat kurorten — крестьянка из Даларна бросила тень на репутацию курорта

⁸ vänstervriden — слишком сочувствующей левым

förordat mig till kurorten. Ödets växlingar hade givit den sömnlöshet, som kom mig¹ att längta efter den eviga vilan.

Sömnlöshet och värk var huvudkrämporna för de flesta på den anstalten. Och de flestas öden var sådana att en bok om dem inte skulle vara ointressant.

Det kan ju vara farligt att komma på statens kurort. Efter en sådan sejour² blir man nästan för evigt stämplad som nervsjuk.

Bland de bekanta jag fick på kurorten var det en yngre man som alltid gick för sig själv³, som väckte min nyfikenhet när jag äntligen tröttnat på de övriga sju och sjuttios olika synpunkter på sina plågor. En lång, ung man med slarvig, kutig hållning, stora, nervösa händer, ett blekt ansikte med dragen spända⁴ på detta särskilda sätt, som endast förekommer hos sömnlösa och hos människor som är grundligt utleda på livet men försöker att inte visa sin leda för medmänniskorna.

En dag satte jag mig bredvid honom på en avsides plats i parken. Mina armar var ömma efter injektioner och blodprov. Han jämkade sig bort en bit, då jag satte mig bredvid honom. Jag försökte inleda ett samtal, och han svarade enstavigt på en underlig norrländsk dialekt och såg trohjärtat på mig med stora, blå, barnsliga ögon.

De andra hade sagt, att han var underlig, och jag tyckte det fanns något underligt med honom. Jag betraktade honom lite nogare. En stor bula vanpryde överläppen. Det var snus. Bulan passade inte alls till det patetiska, bleka ansiktet. En diktares ansikte. Hungrig och öm i hela kroppen var jag retlig till humöret. Jag retade mig över snusbulan, över hans fladdrande med de långa fingrarna, som han inte höll stilla en sekund, över hans dåliga hållning, hans enstaviga svar. Jag skulle velat ha ruskat honom, kom det för mig⁵. Så insåg jag hur idiotisk jag var. Vad hade jag med den ensamme att göra? Han kanske tyckte att allihop var konstiga, liksom allihop tyckte han var konstig. Jag reste mig, sa adjö och gick.

---

¹ kom mig — заставило меня

² sejour — пребывание на курорте

³ gick för sig själv — держался особняком

⁴ med dragen spända — с заострившимися чертами лица

⁵ kom det för mig — мне пришло в голову

Nästa dag då jag gick ensam vid sandstranden och huttrade i den kalla juniblåsten som kom från Gottland¹, gick han ifatt mig. Vi gick någon kvart och talade om väder och bad och behandling.

— Jag får ingen behandling, jag ska bara vila och äta, sa han. Så gick han helt plötsligt ifrån mig. Vi råkades flera gånger. Vi gick ofta ut och gick. Hans konversation var enstavig, och han sökte efter varje ord. Men en dag började han tala om sin mor. Han talade så fort på sin dialekt att jag hade svårt att följa med. Han berättade om hur hon styrde och ställde för honom.

— Det stod mat på bordet när jag kom hem från sågen. Han arbetade på ett sågverk i Norrland².

— Rena, torra kläder låg framme³. När jag kom från dans om nätterna så stod det smörgås och mjölk framme åt mig. Han såg lycksalig ut då han talade om det. Han berättade samma sak flera gånger, på olika sätt.

Jag tyckte inte hans mor var så märkvärdig. Det var ju självklara saker allihop hon gjorde, när sonen gick i tungt arbete⁴ och försörjde henne. Så lastgammal kunde hon heller inte vara, ty sonen var tjugufått, hade han talat om.

Han hade fortfarande snusbulan under överläppen, och jag retade mig på hans mor mitt under hans vildaste paneyrik över henne. Hon kunde ha vant honom av med snus. Han passade inte att tugga snus, han skulle ha en cigarrett eller en pipa i munnen. Helst ingenting. Läpparna var så barnsliga, ögonen så klara, hela ansiktet så oberört. Det var nästan omöjligt att tänka sig honom som plankbärare⁵ och stabbläggare⁶.

Men de böjda skuldrorna, de stora händerna talade sitt tydliga språk.

En dag tog jag en ask cigaretter med då jag gick min vanliga promenad. De andra hade så smått börjat göra spektakel av mig, för jag gick ensam med den ensamme.

---

¹ Gottland — остров Готланд в Балтийском море, принадлежащий Швеции.

² Norrland — Норланд — северная часть Швеции.

³ Rena, torra kläder låg framme. — Чистая, сухая одежда уже была приготовлена.

⁴ gick i tungt arbete — занимался тяжелой работой

⁵ plankbärare — рабочий, занимающийся переноской досок

⁶ stabbläggare — рабочий, складывающий дрова в штабели

— Vill ni inte ha en cigarrett? sa jag.

Han blev gränslöst förlägen, han rodnade ändå ned på halsen.

— Inte nu, tack, inte nu. Så gick han tyst en stund.

— Damer ska inte bjuda karlar på cigarretter, sa han, och liten skarp glimt syntes i ögonen.

— Varför inte, när de har? sa jag vårdslöst.

— Nej, det passar sig inte, mor skulle inte gilla en flicka som rökte.

— Ja, men så där långt norr opp är det många kvinnor som röker pipa, sa jag.

— Det är bara kullor och lappkäringar, sa han och fick en föraktfull min¹.

Och så började han tala om sin mor igen, att hon ystade den bästa osten på hela trakten, hon var berömd för sin ost.

— Om söndagarna sitter vi i bersån och dricker kaffe då mor har gjort äggkaka — han tystnar och ser drömmande ut.

— Har ni ingen fästmö? sa jag och bröt brutalt hans prat om mor sin².

— Mor gillar inte vem som helst, det ska inte frun tro, sa han, och försökte se sträng ut.

— Varför är ni här, har ni fördärvat er eller har ni reumatism? frågade jag för att komma ifrån den idealiska mamman.

— Ja, jag vart sjuker³, de visste inte va det var, trodde det var lungorna, vi frågade en klok gubbe, han sa det var skärven⁴, men hans medicin hjälpte inte, sågverksdoktor sa det var nerverna, si⁵ jag kan inte sova, sa han, sköt upp bussen under den veka läppen.

— Ni skulle inte använda snus, sa jag och darrade invärtes över min oförskämdhet.

Men han tog det lugnt.

— Det säger mor också, hon tål inte att jag tuggar snus, men det lugnar när jag blir orolig, sa han och såg

¹ fick en föraktfull min — его лицо приняло презрительное выражение

² om mor sin — о своей маменьке (притяжательное местоимение употребляется после определяемого им существительного с эмфатическими целями)

³ jag vart sjuker (диал.) = jag har varit sjuk

⁴ skärven — рахит

⁵ si (разг.) = se

så där hjärtegott på mig att jag ångrade av allt mitt hjärta att jag inte tigit om snuset.

— Cigarretter lugnar det också, sa jag, som var förbjuden att röka.

— Ja, jag röker nog ibland, men det blir för dyrt.

— Ja, men det finns billiga, jag röker de allra billigaste, man får ont i luftrören, men inte är det farligt för nerverna, sa jag och hörde hur dumt det lät.

— Nej, billiga cigarretter har jag hört är farligt, och mor är rädd jag ska sätta eld på stugan.

Ett par dagar efter kom det folk från hans trakt till kurorten. Så fort han fick se dem och hälsat på dem försvann han. Vi såg inte till honom annat än vid måltiderna¹. Jag gick och sökte honom på de vanliga stigarna, men han höll sig undan. Jag trodde att han blivit arg för jag givit efter för mina estetiska nycker och ville se hans regelbundna ansikte med de barnsliga dragen utan en snusbula. Men jag kom inte till tals med honom mer². Och rätt vad det var³ så reste han. Hans två kurortmånader var slut. Han tog inte adjö av mig, inte av någon, inte av sina bekanta hemifrån heller. Jag kom i samspråk med dem en tid efter. Jag frågade efter den unge mannens mor, hur hon var, och vad hans far var för något. De såg besynnerligt på mig, och så kom den ena upplysningen efter den andra på sävlig norrlandsdialekt.

Han hade aldrig haft varken far eller mor. Han var sockenbarn. Han hade slitit förfärligt ont. Hade varit på anstalt⁴ ett par år, därför att han rymt från gårdar som socknen ackorderat honom till. Han kunde inte dansa.

Hans bekanta berättade en hel del, som jag inte uppfattade.

Jag gick ifrån dem upp på mitt rum. Jag såg allting som i en dimma. Trots att min kamrat var på rummet satte jag mig i min säng och grät.

Min rumskamrat var finkänslig och gick ut, stängde dörren tyst. Det var så ofta folk gick upp på sina rum på statens kurort och grät.

---

¹ Vi såg inte till honom annat än vid måltiderna.— Мы видели его лишь во время еды.

² Men jag kom inte till tals med honom mer.— Но больше мне не пришлось поговорить с ним.

³ rätt vad det var — вдруг, внезапно

⁴ hade varit på anstalt — находился в исправительном заведении

Arbetsuppgifter

I. Svara på följande frågor:

1. Vad är meningen med den här sorgliga berättelsen?
2. Vad var det, som kom den unge mannen att hitta på en mor åt sig?
3. Vilken inställning har författarinnan till den ensamme unge mannen?
4. Beskriv den unge mannens barndom och hans liv som sockenbarn?
5. Vilka förhållanden rådde i kuranstalten för de fattiga?

II. Avsluta följande satser:

1. Vi bestämde att . . .
2. Det fanns några som . . .
3. Det kan vara farligt att . . .
4. Det är inte alla gånger det är . . .
5. Man kan bli arg för . . .
6. Det var på grund av . . . att . . .
7. Det är nästan omöjligt att tänka sig . . .
8. Jag gick igenom hela proceduren och . . .
9. Jag gjorde ingen hemlighet av, att . . .

III. I vilka situationer kan Ni använda följande uttryck:

1. Föreställer jag mig
2. Det passar sig inte
3. Att vara i minsta laget
4. Han tog det lugnt
5. Att vara retlig till humöret
6. Att komma till tals (att komma i samspråk) med ngn
7. Att ångra av allt hjärta
8. Rätt vad det var

Примечание: Кроме предложенных упражнений рекомендуется познакомиться с разделом «Модальные глаголы» из «Приложения».

AUGUST STRINDBERG

(1849—1912)

Med Strindberg börjar den moderna tiden i den svenska litteraturhistorien. Han föddes 1849 i Stockholm. Efter skolgång i Stockholm kom Strindberg till Uppsala men måste för sitt uppehälles skull snart avbryta studierna (1872). Senare försökte han sig på som skådespelare, lärare vid en folkskola, journalist m. fl. Hans första författarskap var huvudsakligen dramatiskt. År 1872 debuterade han med dramat *Mäster Olof*, men riktigt känd, beundrad och omstridd blev han först efter det hans roman *Röda rummet* utkom 1879.

Röda rummet har undertiteln »skildringar ur artist- och författarlivet», men denna täcker endast en del av romanens innehåll.

Romanhandlingen är okomplicerad: den unge idealisten Arvid Falk har övergivit ämbetsmannabanan och gör därefter som tidningsman och författare växlande men mestadels bittra erfarenheter. Slutligen återgår han till ämbetsmannabanan, till det yttre resignerad men med undertryckta revoltkänslor på djupet.

Vad som gör *Röda rummet* till ett genombrottsverk i Strindbergs författarskap och i svensk litteratur överhuvud, är det samhällskritiska inslaget. Romanen är skriven under intryck av den ekonomiska kris, som 1878 avbröt sjuttioalets högkonjunktur med dess ofta osunda spekulation. För författaren ter sig sjuttioalet som en tid av svindel och bedrägeri, framför allt inom affärslivet, där ett företag som »Sjöförsäkringsaktiebolaget Triton» skildras såsom typiskt. Vinstbegär, spekulation och korrupktion hade även satt sin prägel på press och förlagsverksamhet, religion och välgörenhet, och inom ämbetsverk och riksdag härskade slöhet och slentrian. Strindbergs satiriska

skildring av dessa förhållanden möttes med fientlighet av det borgerliga samhället. Man anklagade honom för överdrifter.

Men romanen har inte förlorat sin betydelse också i våra dagar.

Nedanstående avsnittet berättar om korrupktion inom den borgerliga pressen, som är så typisk för klassamhället. Strindberg är skoningslös mot den s. k. »fria pressen» och han är bitande giftig mot dem, som utnyttjar tidnings- och tidskriftspalterna för att uppnå sina egna egoistiska syften i det de påstår att de företräder allmänna opinionen.

August Strindberg uppskattades högt av sådana stora ryska författare som Gorkij och Tjechov.

HOS FÖRLÄGGAREN ¹

Arvid Falk skulle börja sina försök hos den mäktige Smith — namnet hade denna af en öfverdriven beundran för allt amerikanskt tagit sig, då han en gång i sin ungdom gjort en liten utflykt till det stora landet — den fruktade med sina tusen armar, hvilken kunde göra en författare på tolf månader af ganska dåligt virke till och med. Hans metod var känd, men det fanns ingen som vågade begagna den, ty därtill fordrades en exempellös grad af oblyghet. Den författare som togs om händer af honom kunde vara säker om att få sitt namn färdigt ², och därför

---

¹ Здесь сохранена старая орфография. После реформы 1906 года изменилось обозначение на письме звука [v]. До 1906 года звук [v] мог обозначаться v, f, fv, hv. После реформы последние три способа обозначения были упразднены и заменены буквой v. Например: af — av; hafva — hava; hvad — vad; hvem — vem; hvilken — vilken; gifva — giva; skrifva — skriva. Кроме того, буквосочетание dt в окончаниях причастий и прилагательных было заменено [tt] в соответствии с произношением этих окончаний. Например: kändt — känt; värderadt — värderat; annonseradt — annonserat; godt — gott. В тексте сохранены также старые формы прошедшего времени единственного и множественного числа. Авторы преследовали тем самым цель познакомить читателя с устаревшими формами языка, ибо с ними часто приходится встречаться в исторических и специальных документах, а также в старых изданиях.

² kunde vara säker om att få sitt namn färdigt — мог быть уверен в том, что ему сделают имя

var Smith öfverlupen af författare utan namn. Såsom exempel på huru oemotståndlig han var, och huru han kunde skjuta fram folk trots publik och kritik, brukade följande anföras. En ung gosse, som aldrig skrivit förr, hade gjort en dålig roman, som han bar upp till Smith. Denne råkar tycka om första kapitlet — mera läste han aldrig — och besluter att världen skall ha en ny författare. Boken kommer ut; på omslagets baksida lästes: »*Blod och Svärd*. Roman af Gustaf Sjöholm. Detta arbete af den unge och lofvande författaren, hvars namn redan länge varit känt och högt värderadt i vida kretsar etc. . . Karaktärernas djup . . . klarhet . . . styrka. På det högsta rekommenderas åt vår romanläsande allmänhet.» Boken kom ut den 3 april. Den 4 april stod en recension i den mycket lästa hufvudstadstidningen *Gråkappan*¹, i hvilken Smith hade femtio aktier. Recensionen slutade: »Gustaf Sjöholm är redan ett namn; vi behöfva icke gifva honom det; och vi rekommendera detta arbete icke allenast åt den romanläsande, utan äfven åt den romanskrivande allmänheten». Den 5 april stod boken annonserad i alla hufvudstadens tidningar och i annonsen var följande utdrag: »Gustaf Sjöholm är redan ett namn; vi behöfva icke gifva honom det» (*Gråkappan*).

Samma kväll stod en recension i *Den Obesticklige*², hvilken icke läses af någon alls. Där omtalades boken som ett mönster för usel litteratur, och recensenten svor på att Gustaf Sjöholm icke var något namn alls. Men som *Den Obesticklige* icke lästes, så hördes icke oppositionen. De andra hufvudstadsbladen, som icke i omdömen ville sticka af mot ledande vördnadsvärda *Gråkappan*, och icke vågade för Smith³, voro rätt milda, men icke mer. De trodde att Gustaf Sjöholm skulle kunna med arbete och flit i en framtid förskaffa sig ett namn.

Det var tyst några dagar, men i alla tidningar, i *Den Obesticklige* med fetstil, stod annonsen och ropade: »Gustaf Sjöholm är redan ett namn.» Men så dök där upp i X-köpings *Allehanda*⁴ en korrespondens, som for ut emot

¹ *Gråkappan* — (букв. серое пальто) вымышленное название газеты.

² *Den Obesticklige* — (букв. неподкупный) вымышленное название газеты.

³ icke vågade för Smith — боялись Смита

⁴ *X-köpings Allehanda* — (букв. всякая всячина города X.) вымышленное название газеты.

hufvudstadspressens hårdhet mot unga författare¹. Den hetlefrade brefskrivaren slutade: »Gustaf Sjöholm är helt enkelt ett snille, trots doktrinära trähuvuns opposition.»

Dagen efter stod annonsen ånyo i alla tidningar och ropade: »Gustaf Sjöholm är redan ett namn» etc. (Gråkappan). »Gustaf Sjöholm är ett snille!» (X-köpings Allehanda). Nästa häfte af Magasinet *Vårt Land*, utgifvet af Smith, innehöll på omslaget följande annons: »Det är en glädje kunna meddela våra många läsare, att den högt uppburne författaren Gustaf Sjöholm, lofvat oss till nästa häfte en originalnovell» etc. Och så annons i tidningarna! Till Julen kom slutligen kalendern *Vårt Folk*. Bland författare nämndes på titelbladet: Orvar Odd², Talis Qualis³, Gustaf Sjöholm m. fl. Faktum kvarstod: Gustaf Sjöholm var redan på åttonde månaden ett namn. Och publiken, ja de kunde inte hjälpa det; de måste ha det i sig⁴. De kunde inte gå in i en boklåda och se på en bok förrän de måste läsa det, de kunde inte ta i ett gammalt tidningspapper utan att det stod där annonseradt, ja, det fanns icke något af livvets förhållanden under hvilket de icke träffat på detta namn på en bit tryckt papper; fruarna fingo det i matkorgen om lördagarna, pigorna buro hem det från hökarboden, drängarna sopade upp det från gatan och herrarna buro det i nattrocksfickan.

Med kännedom om denna Smiths stora makt, var det icke utan en viss beklämning den unge författaren klättrade uppför hans mörka trappor i Storkyrkobrinken. Längre fick han sitta och vänta och öfverlämna sig åt de mest pinsamma betraktelser, tills dörren slås upp och en ung man med förtviflan i ansiktet och en pappersrulle under armen störtar ut. Darrande inträdde Falk i det innersta rummet, där den fruktade tog emot. Sittande i en låg soffa, lugn och mild som en gud, nickade han vänligt på sitt gråskäggiga, med en blå mössa försedda hufvud och

---

¹ som for ut emot hufvudstadspressens hårdhet mot unga författare — которая выступила против жестокости столичных газет по отношению к молодым писателям

² Orvar Odd — псевдоним шведского писателя О. П. Стурцен-Беккера, современника Стриндберга.

³ Talis Qualis — псевдоним шведского поэта и публициста К. В. А. Страндберга, современника Стриндберга.

⁴ de måste ha det i sig — им пришлось с этим примириться (букв. им пришлось это проглотить).

hade krossat en människas förhoppningar eller stött en olycklig ifrån sig.

— God dag, god dag!

Och han undersökte med ett par gudablickar den nykomnes kläder, hvilka han fann snygga, men därför bad han honom icke sitta ändå.

— Mitt namn är . . . Falk.

— Jag har icke hört det namnet.—Hvad är herrns far?

— Min far är död!

— Nå, han är död! Godt! Hvad kan jag göra för herrn?

Herrn upptog ur bröstfickan ett manuskript och framlämnade det till Smith; denne satte sig på detsamma utan att betrakta det.

— Nå och detta skall jag låta trycka? Det är vers? Jaha, ja! Vet herrn hvad det kostar att trycka ett ark? Nej, det vet han icke!

— Har herrn något namn? Nej! Har herrn utmärkt sig på något sätt? Nej!

— Jag har för dessa dikter erhållit loford af Akademien.

— Hvilken akademi? Vitterhetsakademien!¹ Ah, nå! Den som ger ut de många flintsakerna². Nå!

— Flintsakerna!

— Ah, ja. Herrn vet ju, Vitterhetsakademien! Det känner ingen människa hvad den är godt för! Nej, ser han, min gode herre, man skall ha ett namn; som en Tegnell³, en Öhrnschlegel⁴, en ja! Vårt land har många stora skalder, som jag nu icke erinrar; men man skall ha ett namn. Herr Falk! Hm! Hvem känner herr Falk? Icke jag åtminstone, och jag känner många stora skalder. Jag

---

¹ Vitterhetsakademien — Академия литературы, истории и языка.

² Den som ger ut de många flintsakerna. — Которая издает так много чепухи.

³ Tegnell = Tegnér — Смит ошибается, произнося вместо Эленшлегер и Тегнер — Эреншлегель и Тегнель.

Э. Тегнер (1782—1846) — видный шведский поэт. В ранний период своей литературной деятельности примыкал к «Готскому союзу» — обществу, объединявшему прогрессивных романтиков. Наиболее значительное произведение Т. — «Сага о Фритьофе» является одним из классических произведений шведской литературы.

⁴ Öhrnschlegel = Oehlenschläger — А. Г. Эленшлегер (1779—1850) — выдающийся датский писатель, представитель демократического романтизма (см. сноску к Тегнеру).

sade häromdagen till min vän Ibsen¹: Hör du, Ibsen — jag kallar honom du — hör du, Ibsen, skrif något åt mitt Magasin; jag betalar hvad som helst! Han skref, jag betalade — men jag fick ock betaldt. Nå!

Den förkrossade unge mannen hade velat krypa ner mellan golfspringorna och gömma sig, då han märkte att han stod inför en man som fick kalla Ibsen du. Han ville ta igen sitt manuskript och springa sin väg, som den där andre där nyss, ut, långt bort, till något större vattendrag. Smith märkte nog detta.

— Nå! Herrn kan skrifva svenskt, jag tror nog det! Herrn känner också vår litteratur bättre än jag gör! Nå. Godt! Nå. Godt! Jag har fått en idé! Jag har hört att det finns stora, sköna andliga författare långt bort i tiden, under Gustaf Eriksson² eller hans dotter Kristin³, nå, ja, lika godt. Jag erinrar en, som har ett stort, mycket stort namn, som skrifvit ett stort versstycke om Guds skapande verk, tror jag! Håkan heter han i förnamn!

— Haqvin Spegel⁴, menar herr Smith! Guds verk och hvila!

— Ja, så! Nå! Jag har tänkt gifva ut den! Vårt folk trängtar efter religion i våra dagar; jag har märkt det; och man måste gifva dem något. Jag har visserligen nog gifvit dem förut af den Herman Franke och Arndt⁵, men den stora stiftelsen kan sälja billigare än jag och nu vill jag gifva något godt, för godt pris. Vill herrn antaga den saken?

— Jag vet icke hvad mitt åliggande blir, då det bara är fråga om en omtryckning, svarade Falk, som icke vågade säga nej.

---

¹ H. Ibsen — Г. Ибсен (1828—1906) — крупнейший норвежский драматург, писатель-реалист, классик норвежской национальной литературы.

² Gustaf Eriksson Vasa — Густав Эрикссон Ваза (1496—1560) — шведский король, избран в 1523 году на шведский престол. Основатель династии Ваза, власть которой в 1544 году была объявлена наследственной.

³ Kristina — Смит ошибается. Кристина — королева Швеции в 1632—1654 годах — была дочерью Густава II Адольфа.

⁴ H. Spegel — X. Спегель (1645—1714) — архиепископ, религиозный поэт, автор псалмов. «Guds verk och hvila» — одно из наиболее известных его произведений.

⁵ J. Arndt — И. Арндт (1555—1621) — известный теолог-протестант, автор «Четырех книг об истинном христианстве».

— Ack nå, en sådan okunnighet! Redaktion och korrekturet då! Äro vi överens? Herrn ger ut! Icke så? Ska vi skriva en liten lapp? Arbetet utkommer häftevis. Icke så? En liten lapp! Ge mig pennan och bläcket där! — Nå!

Falk lydde; han kunde icke göra motstånd. Smith skref och Falk skref under.

— Så! Det var den saken! Nu den andra! Ge mig den lilla boken som ligger där på hyllan! Den tredje hyllan! Så! Se nu här! En broschyr! Titel: *Der Schutzengel*¹. Nå, se nu vignetten! En ängel med ett ankare och ett skepp — det är en slättoppad skonare, tror jag! Man vet ju hvilken välsignelse sjöförsäkringen utofvar på det allmänna sociala lifvet. Alla människor ha ju någon gång skickat något, mycket eller litet, på ett fartyg öfver sjön. Icke sant? Nå! Alla människor hafva därför behof af sjöförsäkring. Icke sant? Nå! Detta hafva icke alla människor insett? Nej! Därför är det ju den vetandes plikt att upplysa den ovetande? Nå! Vi veta, herrn och jag veta, alltså böra vi upplysa. Denna bok handlar om att hvarje människa bör försäkra sina saker, när han skickar dem öfver sjön! Men denna bok är dåligt skriven! Nå! Därför skola vi skriva den bättre! Icke sant? Herrn gör mig en novell på tio sidor till mitt *Magasin Vårt Land*, och jag fordrar att herrn skall hafva förstånd att låta namnet *Triton*, så heter ett nytt bolag, som min brorson bildat och som jag vill hjälpa, och man skall ju hjälpa sin nästa, icke sant? Nå! Namnet *Triton* skall förekomma två gånger, icke mer och icke mindre; men så att det icke märkes! Förstår herrn?

Falk kände något motbjudande i den erbjudna affären, men det låg ju ännu icke något ohederligt i förslagen² och han fick ju arbete hos den inflytelserike mannen, och allting i en handvändning, utan någon vidare ansträngning. Han tackade sålunda och antog.

Smith skref en lapp och Falk skref under.

— Nå, så! Hör nu, herrn känner ju svenska historien? Se nu, där på hyllan igen! Där ligger en klisché, en trästock! Till höger! Nå! Kan herrn säga mig hvem den där damen är? Den skall vara en dronning!³

¹ der Schutzengel (нем.) — ангел-хранитель

² det låg ju ännu icke något ohederligt i förslagen — но предложение пока не содержало ничего бесчестного

³ dronning = drottning

Falk, som till en början icke kunde se annat än en svart trälapp, upptäckte omsider några mänskliga drag och förklarade, att han trodde det var Ulrika Eleonora¹.

— Sa jag inte det! Hihih! Den klossen har varit be-
gagnad som dronning Elisabeth af England och stått i en
amerikansk folkbok, och nu har jag fått den för godt pris
med en otalig hop andra. Nu låter jag den passera för
Ulrika Eleonora i mitt allmogebibliotek. Det är en god
allmoge vi har; den köper så snällt mina böcker. Nå, så!
Vill herrn skrifva texten?

Falks fint utbildade samvete kunde icke finna något
egentligt orätt häri, oaktadt hans känslor voro mycket
obehagligt berörda.

— Nå! Så skrifva vi en liten lapp!

Och så skrefs det igen! Som Falk ansåg audiensen
slutad, gjorde han min af att få igen sitt manuskript²,
på hvilket Smith hela tiden hade suttit. Men denne ville
icke släppa det ur händerna, han skulle nog läsa det,
men det skulle komma att dröja, förklarade han.

— Nå, herrn är en förståndig man, som vet hvad tiden
är värd. Här var nyss en ung man, också med vers, ett
stort versstycke, som jag icke kan använda. Nå, jag er-
bjöd honom detsamma som jag erbjöd herrn; vet herrn
hvad han sa? Han bad mig göra något som jag inte kan
tala om. Ja! Det sa han och så sprang han. Han kommer
inte att lefva länge, den mannen! Adjö! Herrn skaffar ju
Håkan Spegel! Nå! Adjö, adjö. Smith pekade med pek-
fingret på dörren och Falk aflägsnade sig.

Det var icke lätta steg han gick. Den trälappen var
tung, där den låg i hans rockficka, den drog honom mot
marken, den ryckte honom tillbaka. Han tänkte på den
bleke unge mannen med manuskriptet, som vågat säga
sådant åt Smith, och han fick högfärdiga tankar. Men så
uppdök minnet om gamla fäderneförmåningar och råd,
och då framkom den gamla lögnen, att allt arbete är lika
aktningvärdt och förehöll honom hans högmod, och så
tog han sitt förnuft till fånga och gick hem för att skrifva
om Ulrika Eleonora.

¹ Ulrika Eleonora — Ульрика-Элеонора (1688—1741) — королева Швеции. Была избрана на престол после смерти брата Карла XII. В ее правление были сорваны русско-шведские мирные переговоры о прекращении Северной войны 1700—1721 гг.

² gjorde han min af att få igen sitt manuskript — он попытался было получить назад свою рукопись

Som han varit ute i god tid, befann han sig sittande vid skrifbordet redan klockan nio. Han stoppade en stor pipa, vek af två ark papper, torkade sina stålpenor och skulle erinra sig hvad han visste om Ulrika Eleonora. Han slog upp Ekelund och Fryxell¹. Där stod mycket under rubriken Ulrika Eleonora, men om henne själf stod nästan ingenting. Klockan half tio hade han uttömt ämnet; han hade skrivit upp när hon var född, när hon dog, när hon tillträdde regeringen, när hon afsade sig den, hvad föräldrarna hette och med hvem hon var gift. Det var ett ordinärt utdrag ur en kyrkbok—och det fyllde icke mer än tre sidor—återstod således endast tretton. Han rökte några pipor. Han gräde med pennan i bläckhornet. Han måste yttra sig om hennes person, göra en lätt karaktärsteckning; han kände att han måste uttala en dom om henne. Skulle han berömma henne eller rifva ner henne? Som han var indifferent i frågan, kunde han icke besluta sig för någondera förrän klockan blef elfva. Han ref ner henne—och var på slutet af fjärde sidan.—återstod tolf. Här voro goda råd dyra². Han skulle tala om hennes regering, men som hon icke regerat, så var där intet att tala om. Han skref om rådet—en sida—återstod elfva; han räddade Görtz³ ära—en sida—återstod tio! Han var icke halfvägs ännu! Hvad han hatade den kvinnan! Nya pipor, nya stålpenor! Han gick tillbaka i tiden⁴, han gjorde en återblick, och som han var uppretad, råkade han stryka ner sitt gamla ideal, Karl XII⁵, men det gick så kvickt att därigenom bara en enda sida blef lagd till de andra. Rest nio! Han gick framåt i tiden⁶ och hakade på Fredrik I⁷. En half sida! Han såg med långtande blickar ner åt papperet, såg hvar halfvägs låg, men kunde

¹ Ekelund och Fryxell — авторы «Рассказов из шведской истории».

² Här voro goda råd dyra. —Здесь было бы полезно получить хороший совет.

³ Görtz — Герц (1668—1719) — министр при дворе Карла XII.

⁴ han gick tillbaka i tiden — он обратился к прошлому

⁵ Karl XII — Карл XII (1682—1718) — шведский король. Проводил великодержавную агрессивную политику в Центральной и Восточной Европе, стремился к расширению шведского господства на Балтийском море. В 1708—1709 годах вторгся в Россию; во время Полтавской битвы 27 июня 1709 г. был разбит войсками Петра I.

⁶ han gick framåt i tiden — он обратился к будущему

⁷ Fredrik I — Фридрих I (1676—1751) — шведский король с 1720 года, муж Ульрики-Элеоноры.

aldrig komma dit. Han hade dock gjort sju och en halv små sidor, där Ekelund bara hade en och en half. Han kastade trälappen på golvet, sparkade den under byrån, kröp efter den igen, dammade af den och lade den på bordet! Hvilka kval! Han kände sig så torr i sin själ som buxbomsstocken¹, han sökte skrufva upp sig till åsikter dem han icke ägde², han försökte uppväcka några känslor för den aflidna drottningen, men hennes tråkiga drag ristade i trä gjorde samma intryck på honom som han på trälappen. Han insåg då sin oförmåga och han kände sig förtviflad, förnedrad! Och det var denna bana han utbytt mot den andra! Han tog åter igen sitt förnuft till fånga och öfvergick för ett tyskt bolag, som hette *Nereus*, och innehöll i korthet följande: Herr och fru Schloss hade utvandrat till Amerika och där förvärfvat stora ägodelar, hvilka de, för att berättelsen skulle bli möjlig, varit opraktiska att förvandla i dyrbara lösören och nipper, och, för att dessa desto säkrare skulle förkomma och ingenting kunde räddas, skickat dem i förväg på en första klassens ångare, Washington n:o 326 i Veritas, samt assurerad i det stora tyska sjöförsäkringsbolaget *Nereus* för 400.000 thaler. Nå! Herr och fru Schloss afreste med barnen på den bästa ångaren på White—Star—Line, Bolivar, hvilken var assurerad i det stora tyska sjöförsäkringsbolaget *Nereus*, med en grundfond af 10.000.000 dollars, och ankommo till Liverpool. Resan fortsattes. De hade kommit till Skagens udde³. Vädret hade naturligtvis varit vackert och himlen strålande klar hela vägen, men just som de kommo till Skagens farliga udde, bröt stormen naturligtvis lös; fartyget blef vrak, föräldrarna, som voro lifförsäkrade, drunknade och garanterade därigenom de räddade barnen en summa af 1.500 pund sterling. Barnen blefvo naturligtvis mycket glada häröfver och ankommo vid godt lynne till Hamburg för att taga i besittning både lifförsäkringssumman och föräldraarfvet. Döm om deras bestörtning, då de där fingö underrättelse om att Washington, fjorton dagar förut, strandat på Doggers bankar och att hela deras förmögenhet gått oassurerad till

¹ han kände sig så torr i sin själ som buxbomsstocken — он чувствовал себя совершенно опустошенным

² han sökte skrufva upp sig till åsikter dem han icke ägde — он попытался искусственно подделаться под чуждые ему взгляды

³ Skagens udde — мыс между проливами Скагеррак и Каттегат.

botten. Återstod sålunda endast liffförsäkringssumman. De skyndade till bolagets agentur, men döm om deras förskräckelse, då de fingo höra att föräldrarna uraktlåtit inbetala sista premien, som förfallit till betalning dagen förut — hvilket öde! — just samma dag de drunknade! Barne-
nen blefvo häröfver mycket ledsna och sörjde bittert sina föräldrar, hvilka så duktigt arbetat för dem. Gråtande föllo de i hvarandras armar och svuro, att de hädanefter alltid skulle sjöförsäkra sina saker och aldrig försumma att inbetala sina liffförsäkringspremier.

Och detta skulle nu lokaliseras och tillämpas på svenska förhållanden, göras läsbart, till en novell, med hvilken han skulle göra sitt inträde i litteraturen! Återigen vaknade högmodets djäfvul och hviskade att han var en lump, om han tog befattning med dessa saker, men denna röst tystnades snart ner af en annan röst, som kom från magtrakten och som åtföljdes af ovanliga sugande och stickande känslor. Han drack ett glas vatten och rökte en ny pipa, men obehaget ökades; hans tankar blefvo mörkare; han fann sitt rum otrefvligt, tiden tycktes lång och enformig; han kände sig matt och nedslagen; allting tycktes honom vara motigt; hans tankar voro fadda och rörde sig om ingenting eller endast oangenäma ting, och samtidigt ökades den kroppsliga olusten! Han undrade om han var hungrig! Klockan var ett och han brukade icke äta förrän tre! Han undersökte oroligt sin kassa. Trettiofem öre! Alltså ingen middag. Det var första gången i hans lif! Han hade aldrig haft sådana bekymmer förr! Men med trettiofem öre behöfde man icke svälta. Han kunde ju skicka efter bröd och öl. Nej, det kunde han icke, ty det gick icke an, det passade icke, och att gå själf ner på mjölmagasinet? Nej! Och att gå ut och låna? Omöjligt! Det fanns ingen han ville låna af! Med vissheten därom rasade hungern fram som ett lössläppt vilddjur och ref honom och slet honom och jagade honom kring rummet. Han rökte den ena pipan efter den andra för att döfva odjuret, men det hjälpte inte. Nu gick en trumhvirffel nere på kaserngården¹ och han såg huru gardisterna marscherade upp med sina kopparflaskor² för att få middag; det rökte

---

¹ nu gick en trumhvirffel nere på kaserngården — внизу, во дворе, слышался барабанный бой

² kopparflaskor — медные котелки

ur alla skorstenar han såg, middagsklockan ringde på Skeppsholmen, det fräste i grannens, poliskonstapelns, kök och stekoset trängde ut genom den öppna farstudörren och in till honom; han hörde slamret af knivar och tallrikar i rummet bredvid och huru barnen läste bordsbönen, stendläggarna nere på gatan sofvo, mätta, sin middag på de tomma matsäckknytena; han var så öfvertygad om, att hela staden åt middag i denna stund. alla utom han ensam! Och han blef ond på Gud. Då sprang en klar tanke genom hans hjärna. Han tog Ulrika Eleonora och skyddsängeln och lade in dem i ett papper, hvarpå han skref Smiths namn och adress, och så gaf han budet sina trettiofem öre. Då andades han lättare och lade sig på sin soffa och svalt med högmod i sitt sinne.

Arbetsuppgifter

I. Svara på följande frågor:

1. Ge diskription av den unge poeten och utgivaren.
2. Vilken inställning har författare till dessa två hjältar?
3. Vad är typiskt för ortografin och ordförrådet i avsnittet »Hos förläggaren»?

II. I vilka situationer kan Ni använda följande uttryck:

1. Att hacka på allt och alla
  2. Att uttöma ämnet
  3. Att ta sitt förnuft till fånga
  4. Att göra en utflykt till
-

BIRGER VIKSTRÖM

(1921—58)

Birger Vikström var född år 1921 i Bredåker, Norrbotten, där hans far var skogsarbetare. I sin ungdom arbetade författaren i skogen, vilket gav bakgrund till många av hans berättelser.

Birger Vikström hade den sällsynta naturgåvan att vara rolig. Han ägde en naturlig prosastil, enkel, klar och uttrycksfull och han kunde på ett meningsfullt vis använda den till att skämta med världen och människorna.

Han debuterade 1948 med en samling noveller, *Gyllene söndag*, som på ett komiskt vis skildrade—och avslöjade—de olika miljöer han råkat på under sitt vandrande runt om i landet.

Av samma slag är hans andra novellsamlingar *Att vara dräng* (1949), *Egna historier* (1953) och *13 historier* (Delvis omtryck, 1958). *I stället för rakblad* (1949) utgör ett försök att omsätta den vikströmska satiren på fri vers, medan *Staden* (1950) ger en bild av det moderna samhället. *De lyckliga åren* skildrar i romanform Vikströms egna uppväxtår, poetiskt, vemodigt, humoristiskt. *Den svenska människan* (1959) ger en sarkastisk vy över svenska miljöer och typer; den utgavs efter författarens död.

I berättelsen *Gyllene tider* beskriver författaren inte utan humor den oordning som på 30-talet uppstått inom svenska skogsindustrin när det gällde att utbilda huggare. Oordningen är ett resultat av planlösa hushållningen, menar författaren.

På hösten nittonhundrafyrtiofyra sökte jag mej¹ från en torvmosse i Småland² till Göteborg. Jag hade hört att Göteborg var en vacker stad och jag visste att den var Sveriges näst största. Alltså ansåg jag att den kunde vara värd att besöka och bese. Jag hade en del pengar med mej och så länge de räckte var Göteborg en vänlig och gemytlig stad. När pengarna tog slut hårdnade trottoarerna och regn drev in över staden från Nordsjön³. Jag började vantrivas och tänkte som så⁴ att sväldöden är en otrevlig död och gick därför till arbetsförmedlingen för att skaffa jobb.

Jag hemsökte skogsavdelningen på Göteborgs arbetsförmedling. Inkommen i väntsalen fann jag att två olika dörrar fanns att välja på för de arbetssökande. På den ena dörren stod:

Avdelning för vana huggare.

På den andra:

Avdelning för huggarkurser.

Jag såg en och annan ensam stackare försvinna in genom de vana huggarnas dörr medan det stora flertalet gick in genom dörren till huggarkursavdelningen. Jag sällade mej till de få, jag gick in genom dörren till de vanas arbetsförmedling. Jag hade ju växt upp i en stenig norrlandsby där det sociala var beroende av⁵ hur många träd man mäktade hugga på en dag. Jag kunde med rätta kalla en van skogsarbetare.

Det fanns arbete. Det fanns övernog med arbete. Skogsbolag, och enskilda, alla ropade till himlen efter huggare⁶.

Sedan jag väl fått klart för mej att det överallt i landet fanns träd som väntade på huggare, så utspann sej en bedrövlig dialog mellan mannen bakom disken och mej. Det var tjänstemannen som frågade och det var jag som svarade:

— Har ni sängkläder?

¹ sökte jag mej (mig) — я пробирался

² Småland — Смоланд — один из районов Швеции.

³ Nordsjön — Северное море

⁴ tänkte som så — думал примерно так.

⁵ där det sociala var beroende av — где человека ценили по тому как он

⁶ alla ropade till himlen efter huggare — повсюду была острая нехватка лесорубов (буков. все молили небо послать им лесорубов).

— Nej.

— Har ni kokkärl och verktyg?

— Nej.

— Har ni pengar?

— Nej.

Det var nog. Tjänstemannens frågor hade tillfullo uppenbarat för mej vidden av min misär¹ och jag gick bedrövad ut.

Väl ute i väntrummet satte jag mej på en bänk för att övertänka min situation. Den tedde sej inte precis guld-sömmad². Jag befann mej i en hård och regnvåt stad utan husrum, utan pengar, utan sängkläder och verktyg. Jag tänkte romantiska tankar om mat och pengar och sa, liksom för att något säga, till en arbetssökande som satt bredvid mej:

— Dom där huggarkurserna, va är de för nånting?

Jag fick veta allt jag behövde veta om huggarkurser. Sedan gick jag utan tvekan in på huggarkursförmedlingen och lämnade fram ett förmedlingskort på vilket jag var kallad diversearbetare.

— Har ni huggit förut? frågade mannen som skötte förmedlingen.

Jag svarade nej och saken var klar. Jag hade sällat mej till de bedragare av vilka samhället redan förut var överfullt och min framtid var ordnad. På kortare tid än tio minuter fick jag en tågbiljett till Dalarna³ och alla upplysningar jag kunde behöva för att hitta fram dit jag skulle. Man bemötte mej sannerligen på ett förträffligt sätt och jag kände mej mycket tacksam mot de visa män som ordnat med dessa kurser. Det enda krav man ställde för erhållande av anställning och respengar var en djup okun-ighet om hur det arbete utfördes som man skulle syssla med. Sådana krav är alltid lätta att uppfylla.

På kvällen reste jag. Dagen därpå var jag framme i en barack och inskrevs av instruktör i rullorna.

När jag vistats i baracken en vecka började jag förstå en del som förut tett sej dunkelt. När jag vistats två veckor hade fem män slutat och ersatts med fem nya.

---

¹ hade tillfullo uppenbarat för mej vidden av min misär — вскрыли всю глубину моей бедности

² Den tedde sej inte precis guldsömmad. — Положение казалось далеко не блестящим.

³ Dalarna — Даларна — провинция в Швеции.

Veteranerna, de som vistats i baracken längre tid än jag, var fyra stycken. Det var Anders, en underlig och tystlåten figur som inte syntes ha större krav på livet än att få ordentligt med vitpeppar och senap till maten. Det var Sven, en yngling från Göteborg, som trots sin ungdom insett visheten i Predikarens¹ ord att allt till slut blott är jagande efter vind². Alltså jagade han varken efter vind eller efter träden i skogen. Han var lat.

»Sänkhåven»³ kallades den tredje av veteranerna. Hans riktiga, borgerliga namn fick jag aldrig riktigt klart för mej, han kallades »Sänkhåven» och ingenting mer. Han var stor och bred och hade tänder som en häst ehuru möjligen något vitare. Lättjan hade han gemensam med Sven och alla instruktörens förmaningar tog han med ro.

Den fjärde veteranen var en före detta luffare som sade sej heta Nilsson⁴. Han hade varit längsta tiden i baracken, inte mindre än två månader, något som för mej blev mer och mer imponerande ju större insikt jag fick i huggarkurstillvaron.

— Jag ä för gammal nu att gå på luffen⁵, brukade Nilsson säga ibland som en sorts ursäkt för att han stannat så lång tid i baracken. Dessa fyra var veteranerna, jag blev den femte. Jag lade på hullet⁶ och mådde väl. Jag högg inte mycket, inte mer i varje fall än att jag mycket väl kunde tages för en ovan huggare⁷. När instruktören gick sin dagliga rond försökte han visserligen hjälpa mej, liksom alla andra, till ett bättre resultat genom att påpeka olika finesser i jobbet, men instruktionerna ville inte leda till bättre arbetsresultat. När så skogvaktaren någon dag kom smygande mellan träden såg man tydligt på honom att han var missbelåten men han kunde ju ingenting säga ty vi höll ju på att lära oss hugga allihop.

Det enda som sköttes verkligt mönstergillt i baracken var ifyllandet av blanketter och formulär. Instruktören

---

¹ Predikaren — псалмы .

² allt till slut blott är jagande efter vind — все в конце концов лишь пустая погоня за ветром

³ sänkhåven — сачок для ловли рыбы.

⁴ som sade sej heta Nilsson — который сказал, что его зовут Нильсон (см. «Дополнение с инфинитивом»)

⁵ att gå på luffen — бродяжничать

⁶ jag lade på hullet (разг.) — я поправился.

⁷ att jag mycket väl kunde tages för en ovan huggare — чтобы меня вполне можно было принять за неопытного лесоруба.

skrev sina rapporter med förtvivlans energi. Det var nyamnamn från vecka till vecka men inte så många kubiker ved att anteckna. Instruktören tyckte inte om dessa evinnerliga rapporter, han var en man med sinne för det praktiska¹ och ingen förhårdad pappers-blankett- och formulärmänniska². Han skulle ha önskat att mer ved blivit huggen och färre rapporter skrivna. Han var också en smula naiv ty han hoppades på fullt allvar att det förr eller senare skulle komma en verklig överdängare³ till baracken, en huggare som träget skulle samla bolagets risbuskar till kubik efter kubik, till många kubiker varje dag och ännu fler varje vecka. Men varje ny man som kom till baracken blev för instruktören en besvikelse.

Vi var alltså fem veteraner i baracken och instruktören började betrakta oss som fasta inventarier. Men egentligen var det mest bekvämlighet som höll oss kvar på kursen. Vi hade nog inte så mycket energi och ambition som de jobbarlösa plåtslagare och skomakare, som kom till baracken och som efter bara någon dag reste därifrån igen. Resor är besvärliga. Vi reste inte, vi lät dagarna flyta sin kos utan saknad⁴, vi hade slaf⁵, värme och mat och kanske skulle vi ha blivit kvar på kursen så länge den varade om inte Sven brutit sönder sitt sågblad en dag. Han höll då på att fälla en tjurig gran och i ren ilska for han för våldsamt fram med sågen⁶ och bladet gick⁷. Med alla verktyg på axeln kom han förbi mitt skifte och sa:

— Nu går vi hem . . .

Klockan var två på dagen men vi gick hem. Sammanlunda gjorde också »Sänkhåven», Anders och Nilsson. Alla tog vi verktygen med oss som på en tyst överenskomelse. Innan vi ännu nått baracken var vi överens om att resa. Det fanns säkert bättre huggning på annat håll.

---

¹ han var en man med sinne för det praktiska — это был человек с практическим складом ума

² och ingen förhårdad pappers-blankett- och formulärmänniska — а не человек, погрязший в бумагах, бланках и формулярах

³ att det förr eller senare skulle komma en verklig överdängare — что рано или поздно появится настоящий работник (букв. млодец)

⁴ vi lät dagarna flyta sin kos utan saknad — время шло своим чередом, не вызывая в нас сожаления о пролетевших днях

⁵ slaf (разг.) — нощлег

⁶ for han för våldsamt fram med sågen — он слишком сильно дернул пилу

⁷ bladet gick — полотно пилы сломалось

Alldeles säkert. Sven sade sej veta ¹ att det fanns huggarkurser på många platser och när det nu var på detta sätt, varför skulle vi då inte kunna försöka övervinna vår lättja och ge oss ut på resor.

Vi låg kvar två dagar i baracken ² och väntade på avlöningen och omskolningsbidraget, packade våra tillhörigheter och spelade kort medan instruktören sökte övertala oss att stanna. Han hade emellertid ingen framgång i sina övertalningsförsök. Vi fick avlöningen, instruktören antecknade på listor, blanketter och formulär att vi slutat och sedan reste vi.

Vi åkte till Falun ³.

— Hur länge dröjer de egentligen ⁴ innan man ä fullärd i de här jobbet, sa jag när vi bänkat oss i en kupé på tåget.

— Fullärd, sa Sven, de blir man aldrig. De här ä ett jobb som man kan hålla på att lära sej hur länge som helst. De vill säga de där omskolningsbidraget får man ju bara en viss tid men jag känner en kille som åkt omkring på huggarkurser mer än ett år nu . . . när han blivit fullärd i ett län så har han bara åkt till ett annat och skaffat sej nytt förmedlingskort å så har han lärt sej samma sak omigen . . .

— Vi ruinerar staten, sa »Sänkhåven».

I Falun skingrades gänget. »Sänkhåven» och Anders parkerade på ett ölkafé ⁵, ja, jag var också med dem första kvällen men sedan kom vi bort från varandra. Vart Nilsson och Sven tog vägen vet jag inte. De kanske hade förbindelser i stan som de nu odlade ⁶. I varje fall blev jag ensam och fyra dagar knogade sin väg ⁷. Sedan var jag tvungen att resignera, att säga till mej själv: ja, nu är du alltså utan pengar igen.

Då gick jag till arbetsförmedlingen och frågade efter huggarkurser som den gör som varken har pengar, kokkärl eller verktyg. Jag blev mottagen med välvilja och fick bil-

¹ Sven sade sej veta — Свен сказал, что знает (см. «Дополнение с инфинитивом»)

² vi låg kvar två dagar i baracken — два дня мы провалялись в бараке

³ Falun — Фалун — город в Швеции.

⁴ hur länge dröjer de(t) egentligen — сколько же, собственно говоря, нужно времени

⁵ parkerade på ett ölkafé (жарг.) — засели в пивной

⁶ odla (разг.) — использовать, поддерживать

⁷ fyra dagar knogade sin väg — прошло четыре дня

jett till en huggarkurs utanför stan. När jag var på väg ut från arbetsförmedlingen mötte jag Nilsson som var ute i samma ärende¹ som jag. På stationen mötte jag »Sänkhåven», Anders och Sven.

Alla hade de biljetter till olika huggarkurser och vi tog varann i hand till avsked och sa:

— Vi kanske stöter ihop igen i någon barack.

Ja, det var mycket möjligt. Jag började nu vara ganska insatt i de frågor som rörde huggarkurser. Jag började ana sammanhangen. Landet saknade bränsle och vi skulle se till att bränsle producerades. Överallt i barackerna satt instruktörer och plitade ihop sina tragiska rapporter som i de flesta fall mer påminde om liggare på turisthotell² än anställningslistor vid en arbetsplats. På de centrala byråerna växte pappersluntorna som visade hur folk började på huggarkurser och slutade och började omigen i all oändlighet. Pappersluntorna visade hur skogens nationshjältar irrade omkring som guldsökare i Klondyke från plats till plats på statens bekostnad. Skogsvaktare fick nervösa sammanbrott och hela tjänstemannakårer hade fullt upp att göra med allt papper som hade med våra resor och vårt arbete att göra³. Det var gyllene tider för världens fattigaste turister.

Arbetsuppgifter

I. Svara på följande frågor:

1. Vad var orsak till den situation som uppstod i skogsindustrin på 30-talet?
2. Beskriv huvudhjältarna i berättelsen.

II. I vilka situationer kan Ni använda följande uttryck:

1. Liksom för att något säga
2. Allt till slut blott är jagande efter vind
3. Som en sorts ursäkt
4. Att berätta minnen
5. Som guldsökare i Klondyke

¹ var ute i samma ärende — пришел сюда за тем же

² liggare på turisthotell — книги для регистрации туристов, оставливающих в отелях

³ hela tjänstemannakårer hade fullt upp att göra med allt papper som hade med våra resor och vårt arbete att göra — у всех служащих было полно работы по разбору всевозможных бумаг, касающихся наших разездов и нашей работы

6. Han var inte det knippe av energi

7. Att komma på sned i livet

III. Avsluta följande satser:

1. Se till att ...

2. Klockan var två på dagen men ...

3. Vi skulle ha blivit kvar på kursen om ...

4. Det enda krav man ställer för ... är ...

Примечание: Кроме предложенных упражнений рекомендуется познакомиться с разделами «Модальные глаголы» и «Инфинитив» из «Приложения».

STUDENTHANDBOK FÖR UPPSALA

Avsnittet *Rundvandring i Uppsala* är hämtat ur *Studenthandbok för Uppsala*. Texten ger en viss föreställning om en av de viktigare svenska städerna. Bekantskapen med staden är av intresse för en sovjetisk läsare, eftersom Sveriges äldsta universitet ligger där.

Rundvandring i Uppsala

Studenten, som en septemberdag för första gången anländer till Uppsala, lär sig snart nog hitta i stadens mera centrala delar och från bostaden till matstället, nationen¹ och den egna institutionen eller föreläsningssalen. Men sedan stannar det ofta vid detta². Frågar man en Uppsalastudent, som vistats i staden några år, efter en institution eller gata, som ligger litet på sidan om de stora stråken, får man förvånansvärt ofta ett: »Det vet jag inte» till svar.

Följande sidor avser att i största korthet ge några upplysningar om själva staden Uppsala.

Fyrisån³ delar staden

i två hälfter, som av ålder haft ganska olika karaktär. På den låga östra sidan slog köpmän och hantverkare sig ned, och hit förlades i nyare tider större delen av de industriföretag som växte upp i staden. På västra sidan

¹ nationen — студенческое землячество. Существование землячеств — одна из особенностей университета в Упсале.

² Men sedan stannar det ofta vid detta. — Но часто этим и ограничиваются.

³ Fyrisån — Фирисон — река, на которой расположен город Упсала.

däremot förlades Domkyrkan¹ på utlöparen av den mäktiga grusåsen och kring den växte upp en rad byggnader, mer eller mindre direkt knutna till det kyrkliga livet. När skolor och i sinom tid universitetet kom till, var det naturligt, att dessa institutioner förlades inom kyrkostaden. Denna olikartade karaktär hos de båda hälfterna är ännu i våra dagar mycket utpräglad. Så gott som alla institutioner och byggnader, som hör till universitetet och det akademiska Uppsala, är belägna på den västra åsidan. Dessutom ligger där Rudbecks² och Linnés³ gamla botaniska trädgård och under trettioalet har tillkommit Stiftelsen Uppsala Studentbostäders hus⁴.

Det är därför också på den västra sidan av ån som vår rundvandring lämpligen bör börja och som utgångspunkt kan vi välja Universitetshuset. Det utgör centrum i det komplex av byggnader och institutioner som tillsammans bildar Uppsala universitet. Utom ett antal föreläsningssalar, som begagnas av teologer, jurister och humanister, innehåller det huvuddelen av universitetets förvaltningslokaler och aulan, festsalen, där alla akademiska festligheter äger rum. Det är här som universitetet om hösten hälsar de nya studenterna välkomna, och här försiggår under utvecklande av all akademiska pompa, som Uppsala kan uppbjuda, professorsinstallationer, rektorskiften och doktorspromotioner. Men här hålles även konserter, soaréer och föredrag.

Utöver allt detta finns ytterligare ett par lokaler som förtjänar omnämmande. I källaren har inretts ett trevligt

---

¹ Domkyrkan — готический собор в Упсале, построен в 1287—1439 годах.

² O. Rudbeck — У. Рудбек (1630—1702) — ученый-естествоиспытатель, занимался изучением анатомии, долгое время был профессором медицины в Упсале. Занимался также сравнительно-историческим изучением языков. Является создателем реакционно-шовинистической теории, доказывающей, что якобы шведский язык является самым древним и самым развитым из германских языков.

³ С. Linné — К. Линней (1707—1778) — выдающийся шведский естествоиспытатель и натуралист. Получил мировую известность благодаря созданной им классификации растительного и животного мира.

⁴ Studentbostäders hus — помещение, в котором находится обще-ство, занимающееся жилищными вопросами студентов

och billigt studentkafé, »Café Alma»¹, som är en omtyckt tillflyktsort under håltimmar² och raster. Där är studentkårens utländska tidningar och tidskrifter utlagda, och mången student, som arbetar på institution eller bibliotek, besöker nu universitetshuset för att dricka sitt förmiddagskaffe. Högst uppe på vinden ligger en ritsal, som nu ofta användes för små intima konstutställningar, anordnade av Studenternas Konststudio.

En utmärkt utblick

över staden har vi från universitetets stora trappa och ser ut över en rad byggnader av intresse för studenten. Framför Domkyrkans mäktiga västfasad reser sig Gustavianum³ med sin karakteristiska kupol.

Nedanför Gustavianum ligger en byggnad, som innehåller institutionen för psykologi och pedagogik samt historiska institutionen.

Botaniska trädgården

med de botaniska institutionerna utgör bakgrunden för studenternas årliga vårfest och under senare år även för de klassiska dramer, som uppförs här i det fria under medverkan av studenter.

Artillerigärdet

på artilleriets gamla övningsfält omedelbart söder härom, är en av de nyaste och modernaste stadsdelarna.

Häriifrån tar vi oss ned längs Sjukhusvägen till ett annat institutionscentrum. Här ligger studenternas gymnastikhus och tennishall med bastu och simhall. Längre söderut i anslutning till Stadsträdgården ligger Studenternas idrottsplats, den förnämsta i staden.

Vid Svandammen ligger också Flustret⁴, visserligen ingen akademisk institution, men dock ett ställe som spelar en stor roll i studenternas liv om våren.

---

¹ Alma (sokr. lat.) — Alma Mater — (буков. кормящая мать) — старинное студенческое название университета.

² håltimmar — «окна» — выражение, часто употребляющееся в университетской среде. Обозначает перерыв между занятиями.

³ Gustavianum — старое университетское здание, в куполе которого У. Рудбек (см. сноску на стр. 142) создал анатомический театр.

⁴ Flustret — летний ресторан в Упсале, излюбленное место студентов.

Handels- och industristaden.

Efter denna snabba vandring genom det akademiska Uppsala kan det vara på plats att påminna¹ om att Uppsala i våra dagar icke endast är den lilla universitetsstaden, vars liv helt är koncentrerat omkring universitetet och studenterna och som lever mer eller mindre likadant som den gjort genom århundradena. Uppsala i våra dagar är nämligen vid sidan av att vara² universitetsstad också en blomstrande och snabbt framåtgående handels- och industristad.

Av ålder har staden genom sitt läge som centrum i Svealandskapen varit en betydande handelsplats och några av de för staden typiska industrigrenarna, som tegelbruk och kvarnar, har även mycket gamla anor³.

Trots detta var stadens invånarantal lågt och höll sig länge ungefärligen oförändrat. Det var så till exempel under nästan hela första hälften av 1800-talet något över 5.000, men ett stycke in på andra hälften av 1800-talet nådde den moderna industrialiseringen även Uppsala och staden började snabbt växa. Invånarantalet är nu drygt 60.000⁴.

En främling som kommer till Uppsala för första gången och »gör» staden⁵ efter det vedertagna programmet, kan mycket väl lämna staden utan något intryck av att ha besökt en betydande industristad. Detta beror på den tidigare omtalade tudelningen.

Över hela den östra hälften är industriföretagen, större och mindre, ganska jämnt spridda, men med en viss koncentration till några områden. Det största och mest framträdande ligger i stadens södra delar.

Något för Uppsala karakteristiska är de många små verkstäder, ibland av hantverkskaraktär, som ligger inne på bakgårdarna utmed några av de stora huvudgatorna eller närmast angränsande gator.

---

¹ kan det vara på plats att påminna — будет уместно напомнить

² vid sidan av att vara — помимо того, что является (см. «Инфинитив»)

³ har även mycket gamla anor — уходят корнями в далекое прошлое

⁴ Цифра устарела. В настоящее время в Упсале насчитывается более 75 тыс. жителей.

⁵ »göra» staden (разг.) — знакомиться с городом

Utmärkande för Uppsala-industrin är för övrigt att den är mycket mångsidigt sammansatt och att den i påfallande hög grad inriktat sig på högförädlade specialprodukter¹. Det finns i staden en hel rad medelstora företag, som exporterar sina specialprodukter över hela världen.

Ett centrum

har den borgerliga staden i Stora torget och de fyra huvudgatorna som strålar ut från det. Här ligger de stora affärsföretagen, de flesta bankerna och de större kontoren koncentrerade till kvarteren närmast torget.

Att staden har växt mycket kraftigt kan man lätt konstatera vid några strövtåg i ytterområdena. Praktiskt taget på alla kanter har stora, nya bostadsområden växt fram under de sista tio — femton åren.

Uppsala universitet

Uppsala universitet är landets äldsta — och var länge dess enda högskola. I början av år 1477 utfärdades den bulla, vari tillstånd meddelades att i Uppsala inrätta ett »studium generale»², och sedan riksrådet med ärkebiskopen och riksföreståndaren Sten Sture d. ä.³ i spetsen utfärdat privilegiebrev för den nya högskolan, kunde undervisningen taga sin början 7 okt. samma år. Universitetet var i huvudsak en kyrkans skapelse och förtjänsten om dess tillkomst är främst ärkebiskop Jakob Ulfssons⁴. Vid universitetets 450-årsjubileum 1927 restes till hans minne det monument, som står vid domkyrkan.

Universitetets medeltida historia är i mycket hölj d i dunkel⁵. I de förvirrade unionsstriderna⁶, som rasade un-

---

¹ att den i påfallande hög grad inriktat sig på högförädlade specialprodukter — и что она в чрезвычайно высокой степени специализировалась на производстве продуктов, требующих очень тщательной обработки

² studium generale (лат.) — учебное заведение широкого профиля, объединяющее самые различные отрасли науки

³ Sture Sten d. ä. — Стюре Стен Старший, был регентом Швеции в 1470—97 гг. и 1501—09 гг.

⁴ Jakob Ulfsson — архиепископ в Упсале, один из основателей университета.

⁵ är i mycket hölj d i dunkel — во многом покрыта мраком неизвестности

⁶ unionsstriderna — споры, борьба между различными униями

der 1500-talets första decennier, har universitetet gått under, det skulle dröja ända till Uppsala möte 1593¹, innan man på allvar sökte inom landet tillgodose behovet av högre undervisning. Nu gällde det främst att skapa en bildningshärd för den kämpande protestantismen².

Under 1800-talets tidigare del spelade Uppsala en ledande roll inom den nationellt-romantiska rörelsen³ i Sverige, med män som Gejer⁴ och Atterbom⁵ i spetsen. Universitetet kunde då med egna resurser uppföra sin ståtligaste byggnad, universitetsbiblioteket, som dominerar staden i fonden av Drottninggatan och som inrymmer den numera till mer än miljon band uppgående boksamlingen.

Sedan riksdagen börjat bevilja medel, vidtog på 1850—60-talen en livlig nybyggnadsverksamhet.

Parallellt med denna utveckling har lärarantalet, som under de föregående århundradena hade hållit sig tämli-

---

¹ det skulle dröja ända till Uppsala möte 1593 — и лишь на церковном соборе в Упсале в 1593 году

² Nu gällde det främst att skapa en bildningshärd för den kämpande protestantismen. — И теперь, в первую очередь, речь шла о том, чтобы создать центр, где сторонники борющегося протестантизма могли бы получить образование.

³ den nationellt-romantiska rörelsen — романтическое направление в шведской литературе, возникло в первое десятилетие 19 века. Это течение имело два направления: часть романтиков объединилась в так называемом Готском союзе. Они отражали противоречивые настроения буржуазно-демократических слоев, искали свой идеал в ранних этапах развития скандинавских народов и в патриархальных формах жизни шведского крестьянства, собирали фольклор и пытались приблизить к нему свое творчество. Ведущими представителями являлись Гейер и Линд. К «готам» примыкал некоторое время и Тегнер (см. сноску на стр. 125). Другие романтики группировались вокруг журнала «Фосфор», они тяготели к мистицизму. Наиболее значительными представителями этого направления являлись Аттербум, Стагнелиус и др. Реакционные романтики выступали против просветельских идей и реализма.

⁴ E. G. Gejer — Э. Г. Гейер (1783—1847) — шведский буржуазный историк, поэт и композитор. Является одним из основателей «Готского союза» (см. предыдущую сноску). Наиболее известными произведениями Г. являются поэмы «Викинг», «Последний витязь» и др., а также сборник «Старые шведские народные песни», созданный совместно с Авцелиусом и являющийся ценным памятником шведской народной поэзии.

⁵ P. D. Atterbom — П. Д. Аттербум (1790—1855) — шведский поэт-романтик. Один из главных представителей так называемых фосфористов — реакционного направления в шведском романтизме.

gen konstant, snabbt vuxit allt eftersom nya discipliner gjort sig gällande¹.

Universitetets styrelse bygger allttjämt på den traditionella grunden. Överstyrelsen föres av en kansler. Kanslersämbetet är gemensamt för de båda universiteten², karolinska mediko-kirurgiska institutet, medicinska högskolan i Göteborg, Stockholms och Göteborgs högskolor samt tandläkarhögskolorna i Stockholm och Malmö. Kanslern utnämnes av Kungl. Maj:t³ efter föregånget val genom särskilda för valet utsedda elektor. Enligt nu gällande statuter av 1916 bildar samtliga professorer den »akademiska församlingen». Denna har att välja rektor och prorektor samt ledamöter i Större konsistoriet och drätsel-nämnden (funktionstid 3 år) . . . Fakulteterna är fortfarande de traditionella fyra⁴, men den filosofiska är uppdelad i en humanistisk och en matematisk-naturvetenskaplig sektion.

Nationerna⁵

Nationerna och nationslivet utgör det mest markanta särdraget i den uppsaliersiska studentvärlden. Med sina egna hus och med sina olikartade traditioner färgar de studentliv och stadsbild. Av den nykomne studenten väntar de en insats i kamratlivets arbete och glädje, på samma sätt som de gjort av tidigare studentgenerationer i nu trehundra år.

Redan i ordet nation ligger erinran om gamla tider. Det påminner om de första universiteten i Bologna⁶ och Paris, som bestod av ett antal nationer ledda av procuratores⁷. Här i Sverige blev det studenter⁸ från olika lands-

---

¹ nya discipliner gjort sig gällande — появились новые дисциплины

² de båda universiteten — имеются в виду университеты в Упсале и Лунде

³ Kungl. Maj:t = Kunglig Majestät — королевское величество

⁴ de traditionella fyra — философский, юридический, медицинский и богословский факультеты

⁵ nationerna — см. сноску на стр. 141.

⁶ Bologna — Болонья — город в Италии.

⁷ procurator — заместитель куратора в студенческой организации

⁸ blev det studenter — зд. собрались студенты

delar, som slog sig samman i kamratgäng¹, efter det Uppsala universitet återuppstått under 1500-talets sista år och de Gustavianska arvegodsens befestning². I dessa kretsar gick det emellertid ofta ganska hett till³ vid gillen och sammankomster, varvid framförallt de nykomna fick sitta hårt emellan⁴. Så småningom utvecklades studentlivet större fasthet och under 1640-talet konstituerades de första nationerna. Inspirationen här till har främst kommit från studentnationerna vid de tyska universiteten. Pennalismen förbjöds emellertid starkt och Consistorium⁵ förbjöd snart nationerna (1655), men förbudet gick ej att upprätthålla⁶, varför man ändrade beslutet därefter (1663), att varje nation skulle ha en av universitetets professorer till inspektor. Nationerna legaliserades sålunda och gjordes av Consistorium till ett led i övervakningen av studenterna. Under 1700-talet kom nationernas historia i mycket att präglas av deras inspectores⁷. Man hade ofta sina sammankomster i inspectors hem etc. Under 1820-talet tillkom så de första nationshusen och under 1840-talet som såg de första studentmössorna och de första nationsfanorna, grundlades många av de traditioner som formar Uppsalas studentliv än i dag.

Nationernas antal är nu tretton.

Medlemskap i studentnation är obligatoriskt.

Medlemmarna i en nation, landsmännen, uppdelas sedan gammalt i recentiorer, juniorer och seniorer. Recen-

---

¹ som slog sig samman i kamratgäng — которые объединились в одну дружную семью

² В XVI веке университет в Упсале пришел в упадок. Поэтому 1595 год — когда герцог Карл гарантировал привилегии университета — может считаться датой его возрождения. Король Густав II Адольф подарил университету так называемое «густавианское наследство», с помощью которого университет просуществовал до 1830 года. В настоящее время 75% этого наследства все еще находится во владении университета.

³ gick det emellertid ofta ganska hett till — обстановка часто была очень накаленной

⁴ varvid framförallt de nykomna fick sitta hårt emellan — где главным образом новичкам приходилось туго

⁵ Consistorium (церк.) — консистория

⁶ gick ej att upprätthålla — так и не соблюдался

⁷ Under 1700-talet kom nationernas historia i mycket att präglas av deras inspectores. — В XVIII веке на землячества стала накладываться отпечаток деятельности их инспекторов.

tior är varje nykomling under sin första tid vid universitetet. Han uppflyttas därefter i huvudsak automatiskt till junior efter, vid de flesta nationerna, två terminers förlopp. Junior betecknar landsman med full rösträtt beträffande nationens angelägenheter. Till medlemmar av senior-kollegium väljes medlem av nationen, vilken på ett eller annat sätt gjort sig förtjänt om densamma. Seniorskollegium utgör i övrigt huvudsakligen ett utskott för stipendieärenden. Enligt nationernas stadgar är seniorskollegiet, åtminstone på papperet, även ett forum för disciplinärenden.

Vidare må nämnas, att till hedersledamöter kunna kallas framstående personer, vilka på något sätt ha anknytning till nationen.

Ett par gånger per termin kallas alla nationens medlemmar till allmän sammankomst i närvaro av inspektor för att dryfta nationens affärer och välja sina ämbetsmän och diverse utskott.

Dessa ämbetsmän är främst förste kurator, andre kurator, bibliotekarien och skattmästaren, klubbmästaren och klubbmästarinnan.

Förste kurator är nationens högste styresman. Han skall föra nationens talan¹, vara värd vid dess fester samt ordförande vid landskap och i seniorskollegiet, vars ärenden han förbereder. Han tar även emot recentiorerna vid inskrivningen och står liksom övriga ämbetsmän i görligaste mån till tjänst med upplysningar om universitet och nation.

Nationens finanser och fastigheter handhas av skattmästaren och andre kurator. Skattmästaren, en äldre landsman, väljes på längre tid samt handhar nationens fonder och fastigheter. Andre kurator handhar de löpande ärendena. Arbetsfördelningen mellan skattmästaren och andre kurator är mycket olika på de olika nationerna. Vid skattmästarens och andre kurators sida finns en drätsel-nämnd eller ett förvaltningsutskott. Även på denna punkt är förhållandena olika på olika nationer.

Nationens bibliotekarie har vid skötseln av nationens bibliotek vid sin sida biblioteksutskott.

Klubbmästaren och klubbmästarinnan är givetvis två

---

¹ han skall föra nationens talan — он должен выступать от имени землячества

högst viktiga personer. De ordnar alla nationens fester, vilket vid de stora klang- och jubeldagarna är ett intensivt och jäktigt arbete. Klubbmästarinnan brukar dessutom på ett eller annat sätt samla nationens studentkår till samkväm.

Vilka funktioner idrotts-, sång-, musik- och teateranföraren sköter torde ej vara svårt att förstå. Det kan kanske emellertid framhållas, att de alla med stor nyfikenhet skärskåda den nykomna kullen¹ för att uppspåra eventuella talanger. Må dessa nu gälla fotbollsplan eller tilja och tribun².

I vardagslag erbjuder nationen sina medlemmar goda klubblokaler. Här kan man samlas efter dagens måltider, diskutera dagshändelser och läsa tidningen. Varje nation håller de flesta av sina hemortstidningar samt dessutom de stora Stockholms-tidningarna. På nationen kan man dessutom få tillfälle till ett parti schack, bräde eller pingpong. För den musikaliske står musikinstrument till förfogande.

De dagar, som för många kanske kommer att stanna längst i minnet, är väl emellertid de, då nationens stora fester går av stapeln. Förutom dessa fester har varje nation sin ömt vårdade specialité. Kalmariterna har sina koppkaffefester, norrlänningarna spisar surströmming och värmlänningar och göteborgare uppger sig hylla ljusdrottningen 05.00 på Lucia-morgonen³.

Vid de flesta fester har varje nation sina traditioner av nyare eller äldre ursprung. På många nationer anser man det läsar förfelat⁴, då nationsteatern icke presterat ny- eller urpremiär på något spel, detta studenternas specifika utslag av scenkonst.

Vissa lördagar anordnas på någon av nationerna kavajdans⁵.

---

¹ skärskåda den nykomna kullen — изучают новичков (букв. стайку новичков)

² Må dessa nu gälla fotbollsplan eller tilja och tribun. — Будь то на футбольном поле, сцене или трибуне (см. «Модальные глаголы»).

³ Lucia-morgon — утро в день чествования Люции (см. сноску на стр. 34)

⁴ anser man det läsar förfelat — считают пропавшим тот учебный год

⁵ kavajdans — танцы, на которых мужчины должны быть в вечернем костюме

De flesta nationer har handlånekassor, vilka handhas av andre kurator. Vid flera nationer har man dessutom lånefonder, avsedda för lån på sikt¹.

Tre nationer har särskilda studentbostäder, de allra flesta ett antal studentrum i själva nationshuset.

Universitetsbibliotek

Universitetsbibliotek innehåller och söker förvärva sådan svensk och utländsk litteratur, som behövs för vetenskaplig forskning och för högre studier. Dess svenska avdelning samlar allt svenskt tryck, vilket främst tillföres den genom regelbundna leveranser från tryckerierna (leveranserna inkommer halvårsvis, varför ett svenskt arbete ej kan vara tillgängligt i biblioteket förrän i regel ett halvt år efter dess publicering). Biblioteket innehåller vidare en mycket stor och viktig handskriftssamling samt ett synnerligen stort antal kartor, planscher och porträtt. Referensbiblioteket innehåller en avsevärd del av den handboks- och uppslagslitteratur, som är behövlig för högre studier och självständigt vetenskapligt arbete inom de humanistiska ämnesgrupperna.

Läsesalarna innehåller dels två större bord med 40 arbetsplatser för lägre studier och för tillfälliga besökare, dels omkring 230 enskilda forskarbord. Dessa är avsedda som arbetsplatser för högre studier och upplåtes efter skriftlig ansökan² hos låneexpeditionens föreståndare.

Det på hyllorna uppställda referensbiblioteket får fritt användas mot inläggande av särskilda låneskivor; encyklopedier och vissa allmänna uppslagsverk får ej medtagas till arbetsplatserna utan måste användas vid de hyllor, där de står uppställda. Ett antal kursböcker, lexika och starkt anlitade uppslagsverk³ förvaras i absiden och utlämnas på begäran av den vakthavande. Över referensbibliotekets böcker finnes en särskild katalog omfattande såväl nominal som realkatalog, varjämte planer över böckernas uppställning finnes uppsatta vid ingångsdörarna.

---

¹ lån på sikt — долгосрочная ссуда

² upplåtes efter skriftlig ansökan — пользование (столами) разрешается после подачи письменного заявления

³ starkt anlitade uppslagsverk — справочная литература, пользующаяся большим спросом

Lån ur universitetsbibliotekets samlingar kan erhållas antingen för begagnande i läsesalen, läsesalslån, eller för begagnande utom biblioteket, hemlån.

I bibliotekets norra flygel finnes särskild tidskriftsläsesal, där nyinkomna tidskriftshäften utlägges varje lördag. Tidigare utlagda häften ligger i särskilda fack tills årgången blir bindfärdig¹. De utlagda tidskriftshäftena är avsedda för studium på platsen. Lån från tidskriftsläsesalen kan undantagsvis medgivas, varvid hänvändelse skall göras till låneexpeditionen.

Över universitetsbibliotekets utländska nyförvärv utges månatligen duplicerade förteckningar. Sålunda förtecknad litteratur utställs, med viss inskränkning, i tidskriftsläsesalen under tiden 15—30 varje månad. Önskar någon låna utställd bok, kan lånesedel ingivas i enlighet med anvisningar vid utställningshyllan.

Arbetsuppgifter

I. Svara på följande frågor:

1. Vad tyckte Ni mest om under rundvandringen i Uppsala?
2. Vad är säreget för universitetet i Uppsala i motsats till andra universitet?
3. Beskriv universitetets bibliotek och hur man kan få böcker och tidskrifter där. Jämför det med ordningen i våra bibliotek.
4. Tala lite om de ungdomar, som studerar vid universitetet i Uppsala.

II. Avsluta följande satser:

1. Det är egentligen bara ...
2. Det är här som ...
3. Sedan man funnit att ...
4. Namnet har huset fått som erinran om ...
5. Något för Uppsala karakteristiska är ...
6. Utmärkande för ...

III. I vilka situationer kan Ni använda följande uttryck:

1. Men sedan stannar det ofta vid detta
2. I största korthet

¹ tills årgången blir bindfärdig — до тех пор, пока годовой комплект не будет готов к переплету

3. Att utgöra bakgrunden för
  4. Att spela en stor roll i
  5. Vid sidan om att vara
  6. Praktiskt taget
  7. I huvudsak
  8. Att utgöra det mest markanta särdraget
  9. Ätminstone på papperet
  10. Att stå till tjänst
  11. Att slå sig ned
  12. I det fria
  13. Att »göra» ngt efter programmet
  14. Nu gäller det
-

СПИСОК СОКРАЩЕНИЙ

- англ.* — английский
бран. — бранное слово, выражение
букв. — буквально
диал. — диалект
жарг. — жаргонное слово, выражение
зд. — здесь
лат. — латынь
нем. — немецкий
разг. — разговорное слово, выражение
церк. — церковное выражение
рел. — религия
-

МЕСТОИМЕНИЕ DET

Местоимение *det* широко используется в шведском языке как указательное; оно соотносит все высказывание с каким-либо предметом, событием, ситуацией:

Det är de många tusen sjö-   Это страна многих тысяч
arnas land och de hundra-   озер и сотен бурных
tals brusande älvarnas   рек.
land. (стр. 64)

Кроме того, местоимение *det* входит в состав целого ряда специфических конструкций, широко распространенных в языке. Основные конструкции с *det* следующие:

А. БЕЗЛИЧНЫЕ

1. **det + vara + существительное или наречие**

Эта конструкция имеет безличное значение, в русском языке чаще всего соответствует безличным предложениям.

Det var ont om bränsle i lan-   В стране было плохо с
det.   топливом.
Hon hade haft sitt och nu **var**   Она свое пожила, теперь
det de ungas tur (стр. 57)   была очередь молодых.

2. **det + полнозначный глагол в функции сказуемого**

Эта конструкция употребляется как безличная при описании процессов или явлений (когда не указывается

предмет или лицо, являющееся источником происходящих событий):

Blev det något över, gick det till snask och andra saker, som halvstora pojkar har intresse för. (стр. 20)

Если оставалось что-нибудь, то это уходило на сладости и разные другие вещи, которые интересуют подростков.

I alla fönster lyste det. Во всех окнах горел свет.

Иногда такая конструкция соединяется с дополнительным придаточным предложением, уточняющим высказанную мысль:¹

För oss står det klart att de svenska vattenfallen är en av istidens stora gåvor till vårt land. (стр. 74)

Нам ясно, что шведские водопады — это большой подарок нашей стране от ледникового периода.

3. Инфинитив + **det är** + инфинитив

Эта конструкция соответствует русским конструкциям типа «жить—значит бороться».

Att följa en av dessa älvar från källorna till havet, **det är** som **att bevittna** ett stort skådespel. (стр. 72)

Наблюдать за одной из этих рек, от ее истоков до моря, — это все равно, что смотреть какую-нибудь интересную пьесу.

Б. ЭМФАТИЧЕСКИЕ

1. **det + vara + выделяемый член предложения + (som)**

Эта конструкция используется для выделения разных членов предложения, за исключением сказуемого:

¹ Дополнительные придаточные в таких случаях считают обычно придаточными подлежащими, мотивируя тем, что центр сообщения, то есть логическое подлежащее, заключается в придаточном предложении. Представляется, что это неверно, так как такие конструкции являются законченным сообщением и без придаточного подлежащего.

Кроме того, в потоке речи именно эти обороты сообщают «новое», а придаточное уточняет «данное» и раскрывает контекст.

подлежащего:

Skogen har hela tiden varit densamma. **Det är människan som** har ändrat sig. (стр. 77)

Лес оставался неизменным. Изменились люди.

дополнения:

Hon hoppas kanske att **det är henne** han söker. (стр. 13)

Она надеется, что он возможно ищет именно ее.

обстоятельства:

Det är mycket sällan en sjö kan få detta utseende. (стр. 70)

Редко бывает, чтобы озеро имело такой вид.

Как видно из приведенных примеров, выделяемый член предложения попадает в своеобразную рамку между *det är* и последующим придаточным. В русском языке эмфатичность таких конструкций передается по-разному: «никто иной как»; «именно»; «ведь»; «даже» и др.

Конструкция *det + finns (fanns) + выделяемый член предложения + (som)* является разновидностью предыдущей конструкции:

Det fanns några som betalade för sig själva. (стр. 115)

Были и такие, которые платили за себя сами.

Сказуемое выделяется посредством конструкции с так называемым предваряющим *det*:

Det uppstår på så vis ett stort antal områden med överskott eller underskott på olika produkter. (стр. 79)

И вот, таким образом, возникает ряд районов, где ощущается либо избыток, либо недостаток некоторых продуктов.

Эта конструкция широко используется при описании, придавая повествованию эпический характер:

Det gick månader. (стр. 52)

Шли (прошли) месяцы.

Det kom en främmande karl med krulligt hår och glasögon till våran verkstad. (стр. 97)

И вот приехал на наш завод чужестранец с вьющимися волосами и в очках.

2. *det + vara + som (om)*

Эта конструкция передает оценку событий с точки зрения говорящего. В русском языке она соответствует

предложениям, начинающимся с вводных выражений, таких как: «казалось, что»; «можно подумать, что»; «все равно, что» и др.

Det är som om han spelat en liten komisk roll. (стр. 13) Можно подумать, что он сыграл какую-то небольшую комическую роль.

Det är som om hon visste det och hade planerat det. (стр. 111) Казалось, что она уже знала об этом и действовала по заранее обдуманному плану.

Övning 1

Översätt följande satser till ryska:

1. Det vatten som rinner till Vättern från det ovanligt lilla dräneringsområdet kommer från urbergstrakter, där det är ont om lera och ont om lösliga mineralsalter. 2. Att uppleva en dagsljus sommarnatt och att se norrskenets mångfärgade draperi fladdra på den stjärnströdda himlen en vinternatt, det är att erfara den nordiska naturen i två av dess underbaraste yttringar. 3. Det alltid satt en katt och väntade utanför trappsteget. 4. Det är en blandad stämning av lugn och oro, väntan och nervositet på Stockholms Central. 5. Ibland hände det att en jäktad husmoder tog med sig granen på sin sista rond till butikerna. 6. Men det återstår den svårigheten att de norrländska älvarna har högvatten under sommaren och lågvatten under vintern. 7. Det var en postiljon som korsade vilka linjer som helst bara för att få förenas med sin käraste. 8. Det är det första som man observerar på kartan. 9. Det är här som universitetet om hösten hälsar de nya studenterna välkomna. 10. Alla fordringar höjts. Det var bara arbetslönerna, som sjunkit. 11. Det var ju självklara saker allihop hon gjorde. 12. Det anade honom att det fanns ett samband mellan deras misstroende mot honom och hans rädsla för överordnande. 13. Det finns tusentals fabriker och miljontals människor som stämplar varje dag. 14. Men på trottoarerna fanns det mörka, smutsiga spår, märkena efter brådskande människors steg. 15. Finns det inga brev, sa hon. Till Broberg? 16. Det blev aldrig riktigt samma sammanhållning som förut. 17. Då och då blir det bråk.

ИНФИНИТИВ

ИНФИНИТИВНЫЕ КОНСТРУКЦИИ

I. Инфинитивные конструкции с предлогом

Специфической особенностью шведского языка является широкое использование предложных инфинитивных конструкций там, где в русском языке мы прибегаем к помощи деепричастных оборотов, придаточных предложений или существительных с предлогами. Важнейшими из этих конструкций являются следующие:

1. *av att*

В большинстве случаев инфинитивный оборот с предлогом *av* является определением к существительному. На русский язык он обычно переводится придаточным предложением:

En främling kan mycket väl lämna staden utan något intryck av att ha besökt en betydande industristad. (стр. 144)	У приезжего, покидающего город, может так и не остаться впечатления о том, что он посетил крупный промышленный центр.
--	---

Оборот с *av* может также быть и обстоятельством образа действия, соответствуя обычно в таких случаях русским деепричастным оборотам или придаточным предложениям:

Jag njuter av att höra honom.	Слушая его, я получаю удовольствие.
--------------------------------------	-------------------------------------

Иногда оборот с *av* встречается после прилагательных, обозначающих состояние, указывая на причину его возникновения:

Han var trött intill döden av att gå arbetslös. (стр. 50)	Ему уже досмерти надоело ходить безработным.
--	--

Övning 2

Avsluta följande satser med hjälp av konstruktioner med infinitiv:

1. Han försöker att dra fördel av att . . . 2. Flickan är olycklig av att . . . 3. Tror du att det blir någon nytta av att . . . 4. Man kan få ont i huvudet av att . . . 5. Hela familjen led av att . . . 6. Han gör sken av att . . .

Övning 3

Översätt följande satser till svenska med hjälp av infinitivkonstruktionen »av + att»:

1. Он сидел и наслаждался, **слушая ее пение**. 2. Мне надоело **читать одно и то же**. 3. **Долгие занятия по вечерам** давали себя знать — у него часто болела голова. 4. У нее плохое настроение **из-за того, что она поссорилась со своей подругой**. 5. Будет ли польза от того, **что мы написали ему письмо?**

2. efter att

Инфинитивный оборот с *efter att*, как правило, встречается только в перфектной форме. Он обычно указывает на действие, предшествующее глаголу-сказуемому. На русский язык переводится оборотом с деепричастием прошедшего времени или придаточным предложением с союзом «после того как»:

Och det vågar du berätta **efter att ha sett** en stor tragedi om stor kärlek i en stor film. (стр. 43)   И это ты осмеливаешься рассказать мне, после того как ты посмотрел такой фильм о трагедии большой любви (посмотрев...).

Övning 4

Översätt följande satser till ryska:

1. Efter att ha legat sjuk en lång tid blev han så småningom frisk. 2. Efter att ha framhållit nödvändigheten

av att snarast sluta ett fredsfördrag med Tyskland, avslutade talaren sitt anförande. 3. Efter att ha tittat länge och uppmärksamt på sin fru, sade han: »Ja, om du vill så, då blir det som du säger.» 4. Efter att ha sagt några ord till arbetarna, fortsatte direktören sin rond omkring på fabriken.

Övning 5

Översätt följande satser till svenska med hjälp av infinitivkonstruktionen »efter att ha . . .»:

1. После того как мы осмотрели выставку, мы решили поехать пообедать. 2. Прочитав эту книгу, я решил попросить у нее что-нибудь в этом же роде. 3. Рассказав о своих приключениях, он попросил меня помочь ему добраться домой. 4. Написав диктант, мы перешли к обсуждению ошибок. 5. После того как я купил телевизор, я редко хожу в кино. 6. После того как докладчик ответил на все наши вопросы, нам был показан документальный фильм о Швеции.

3. för att

Чаще всего из предложных инфинитивных оборотов встречается оборот с *för att*. Основное его назначение указывать на цель или намерение, с которым совершается действие. Поэтому этот оборот часто называют инфинитивом цели. Целевой инфинитив с *för att* употребляется в подавляющем большинстве случаев после глаголов, отглагольных существительных и причастий. На русский язык он обычно переводится инфинитивным оборотом с союзом «чтобы» или придаточным предложением цели:

I god tid går (de) ut på plattformen för att försäkra sig om bra platser på sitt tåg. (стр. 14)	Они заблаговременно выходят на платформу, чтобы занять в поезде места получше.
För att avleda misstankarna köpte han också en kvällstidning. (стр. 40)	Для того чтобы отвести подозрения, он купил также и вечернюю газету.

Однако целевое значение не является единственным для инфинитивного оборота с *för att*. Довольно часто

этот оборот встречается при обозначении последовательно сменяющих друг друга событий, между которыми существует преемственная связь.

Han körde ut dem för att
kanske redan samma kväll
ha dem tillbaka. (стр. 23)

Он выпроваживал их, а
вечером того же дня
они снова возвраща-
лись к нему (*букв.*
лишь затем, чтобы...).

Значительно реже инфинитивный оборот с *för att* указывает на причину действия или состояния:

Hennes släkt fysiskt försäm-
rats av dålig luft, dålig
föda, ständigt frätande oro
för att icke få nog arbete.
(стр. 47)

Ее род физически дегра-
дировал из-за плохого
воздуха, недостаточного
питания, постоянной
боязни потерять работу.

Изредка этот оборот обозначает результат состояния или действия:

Den har blivit för vardaglig
för att väcka förvåning.

Это стало слишком обыч-
ным, чтобы вызывать
удивление.

От инфинитивного оборота с *för att*, выражающего причинно-следственные отношения (цель, последовательность, причину, результат), следует отличать инфинитивную группу, которая, являясь вводной, указывает на отношение говорящего к высказыванию. Большей частью это уточнение сказанного ранее:

I förhållande till den syd-
svenska landmassan fram-
står Vänern som en verk-
ligt stor sjö, för att inte
säga ett innanhav. (стр. 68)

В сравнении с южной ча-
стью территории Шве-
ции озеро Венерн пред-
ставляется действительно
крупным озером,
впрочем, его можно бы-
ло бы назвать внутрен-
ним морем.

Ja, det var ju annat slags
kurort än Marstrand och
Lysekil, föreställer jag mig,
för att inte tala om Rivie-
ran. (стр. 115)

Да, это был действительно
курорт совсем иного
рода, чем Марstrand
или Люсечиль, не гово-
ря уже о Ривьере.

Инфинитивный оборот с *för att* встречается также после тех лексических единиц, которые управляют соот-

ветствующим предлогом. В таких случаях этот оборот не имеет вышеуказанных значений и является либо определением, либо дополнением:

Ja, sa Gösta lugnare och med lägre ton liksom rädd för att fortsätta. (стр. 96)	Да, сказал Еста спокойнее, понизив голос, как будто он боялся продолжать.
---	---

Övning 6

Översätt följande satser till ryska. Förklara, vilken betydelse »för att» har i dessa satser:

1. Hon bet sig i läpparna för att inte skrika. 2. Hon kom hem ett par timmar senare — just lagom för att göra i ordning middagen åt mannen. 3. Hon såg honom avlägsna sig för att gå på ett möte. 4. Far och bröderna är långt där ute i en bräcklig farkost för att skaffa bröd åt de sina. 5. Jag sa, liksom för att något säga, till en arbetsökande som satt bredvid mej: »Dom där huggarkurserna, va är de för nånting?» 6. Ett par gånger per termin kallas alla nationens medlemmar till allmän sammankomst i närvaro av inspektor för att dryfta nationens affärer och välja sina ämbetsmän och diverse utskott. 7. Man magasinerar vattnet under sommaren för att använda så mycket mer av det under vintern.

Övning 7

Översätt följande satser till svenska med hjälp av infinitiv med »för att»:

1. Мы вышли из дому рано, чтобы успеть на поезд. 2. Я торопился, чтобы застать вас дома. 3. Он уехал из города, чтобы никогда больше сюда не вернуться. 4. Она ушла из дому рано утром, чтобы вернуться в пять часов и начать готовить обед. 5. Он слишком устал, чтобы сердиться. 6. Эта книга очень занимательна и нужна нам для нашей работы. 7. Извините, что я не могла прийти к вам раньше. У меня не было времени, не говоря уже о том, что я очень плохо себя чувствовала. 8. Она ушла и вернулась через час, чтобы убрать комнату.

4. genom att

Инфинитивный оборот с *genom att* указывает на тот способ, которым осуществляется или может быть осуществлено действие. На русский язык он, как правило, переводится деепричастным оборотом или существительным (с предлогом или в падежной форме).

När instruktören gick sin dagliga rond försökte han visserligen hjälpa mej till bättre resultat **genom att påpeka** olika finesser i jobbet. (стр. 136)

Во время своего ежедневного обхода инструктор, конечно, пытался помочь мне достичь лучших результатов, обращая мое внимание на различные тонкости в работе.

Övning 8

Översätt följande satser till ryska:

1. Vi kan besvara den frågan genom att närmare granska den varugrupp som kallas vegetabiliska ämnen.
2. Bara genom att undvika alla onödiga rörelser och handgrepp skulle produktionen kunna höjas betydligt.

Övning 9

Översätt följande satser till svenska med hjälp av infinitivkonstruktionen »genom att»:

1. Я надеюсь, что смогу удовлетворить ваше любопытство, **ответив на все ваши вопросы.** 2. Мы можем помочь отстающим, **предоставив им возможность заниматься языком дополнительно.** 3. Мы можем увеличить выпуск продукции **путем повышения производительности труда.** 4. Расспрашивая ее, мы подробнее познакомились с положением дел в этом районе. 5. **Повышая требования к качеству выпускаемых товаров,** мы хотим, чтобы они стали еще лучше.

5. med att

Инфинитивный оборот с *med att* указывает, как, каким образом, при помощи чего производится действие.

На русский язык переводится обычно деепричастным оборотом:

De brukade muntra upp honom med att berätta lite om sina upplevelser. (стр. 24) Они обычно подбадривали его, рассказывая о своих приключениях.

Övning 10

Översätt följande satser till ryska:

1. Vi nöjde oss med att ställa några frågor till de nya eleverna. 2. Han försökte att muntra upp mig med att säga några lovord om mitt arbete. 3. Läraren hjälpte oss med att skriva ett brev till våra svenska vänner. 4. Han avslutade sitt tal med att utbringa ett leve för vänskap mellan våra två länder.

Övning 11

Översätt följande satser till svenska med hjälp av infinitivkonstruktionen »med att«:

1. **Выписывая примеры на новое грамматическое правило**, он и сам пытался придумывать предложения на это правило. 2. **Переводя эту трудную статью со шведского языка на русский**, мы познакомились с целым рядом справочников. 3. Обычно они заканчивали урок диктантом. 4. Я занят **распределением материала по разделам**.

6. utan att

Инфинитивный оборот с *utan att* широко распространен в шведском языке и обозначает обстоятельство образа действия с отрицательным значением. На русский язык обычно переводится деепричастным оборотом с отрицанием «не»:

Under faderns ord hade han krympt och satt länge utan att våga se upp. (стр. 99) Отец говорил, а он сидел съежившись, не смея поднять глаза.

Slutligen gick han sin väg **utan att ha sagt ett enda ord till någon av oss.** Наконец он ушел, так и не сказав никому из нас ни слова.

Övning 12

Översätt följande satser till ryska:

1. När de klädde av sig på natten satte hon igång grammfonen liksom utan att märka det. 2. Gäddan är nämligen en utpräglad kannibal som utan att blinka äter upp hela sin släkt om det inte finns annan fisk i närheten. 3. Det är dags att dra upp gammelgäddorna utan att släppa i dem igen. 4. Därför lät hon honom gå, utan att säga ett ord, fastän tio års minnen av kärlek och slit tillsammans ropade i hennes hjärta och höll på att spränga det, då hon såg honom avlägsna sig, intet ont anande.

Övning 13

Översätt följande satser till svenska med hjälp av infinitivkonstruktionen »utan att»:

1. Он сидел, **не зная** что ответить. 2. Женщина сидела задумавшись, **не замечая** меня. 3. Читайте текст, **не переводя** его на русский язык. 4. Он так и ушел, **не осмелившись** спросить об этом.

II. Инфинитив — определение при существительном

В русском языке, так же как и в шведском, инфинитив встречается часто в функции определения при существительном («искусство управлять», «умение объяснять»). В шведском языке, однако, это явление распространено значительно шире. Инфинитив при существительных употребляется в шведском языке и в тех случаях, где в русском языке мы встречаемся с придаточ-

ными предложениями или определениями, выраженными существительными:

Det svenska folkets sätt att utnyttja skogen har under tidernas lopp undergått oerhörda förändringar. (стр. 77)	Методы эксплуатации шведским народом лесных богатств претерпели с течением времени значительные изменения.
Problemet att transportera energi från Norrland söder ut har blivit löst. (стр. 68)	Проблема передачи энергии из Норрланда на юг страны была решена.
Han har ett barn utom äktenskapet att betala för. (стр. 38)	У него есть внебрачный ребенок, которому нужно оказывать материальную помощь.

Övning 14

Översätt följande satser till ryska:

1. Jag har ett jobb att sköta. 2. Malvis hade ett stort problem att brottas med. 3. I syfte att säkerställa en varaktig fred kämpar vi också för avrustning, fortsatte talaren. 4. Alla människor har rätt att rösta sedan de blir arton år gamla. 5. I USA talar man ständigt om, att man vill utbreda det amerikanska sättet att leva.

Övning 15

Översätt följande satser till svenska med hjälp av infinitiv:

1. Его манера письма сильно отличается от того, как пишут другие наши учащиеся. 2. Американцы пытаются навязать другим народам свой образ жизни. 3. Проблема решения сложных математических задач с помощью машин успешно решена. 4. У семьи Линдбергов была квартира, за которую им приходилось платить большие деньги. 5. У меня есть сын, о котором я должна заботиться.

III. Конструкция «подлежащее с инфинитивом»

В шведском языке широко распространенными являются предложения типа *hon väntas komma på lördag*, где грамматическое подлежащее *hon* является логическим подлежащим зависимого от сказуемого инфинитива *komma*, в то время как сказуемое, имеющее форму пассива на *-s väntas*, имеет обобщенно-личное значение «ожидают», «говорят», «считают».

Такие предложения переводятся на русский язык неопределенно-личными предложениями:

Hon påstods i sin ungdom	Утверждали, что в молодости
ha varit en mycket vacker flicka.	она была красивой.

Övning 16

Översätt följande satser till ryska:

1. Skuld känslorna gjorde honom aggressiv och så ansågs han omöjlig att samarbeta med. 2. Av alla världsdelarnas sammanlagda yta beräknas omkring halvvannan procent bestå av sjöar. 3. Han tycks inte märka någonting, i varje fall verkar han nöjd utåt. 4. Mordmisstänkte finländaren tros fly ur landet (*Ny Dag*).

Övning 17

Översätt följande satser till svenska med hjälp av konstruktionen »subjekt + infinitiv»:

1. Говорят, что этот фильм очень интересный. 2. Ожидают, что делегация прибудет в Москву 12 мая. 3. Считают, что строительство электростанции обойдется в несколько миллионов рублей. 4. Говорят, что он на несколько дней уехал из Москвы. 5. Кажется, что он доволен своей жизнью и своей работой.

IV. Конструкция «дополнение с инфинитивом»

В шведском языке, как и во всех германских языках, широко распространено употребление зависимого инфинитива.

нитива после дополнения, которое является логическим подлежащим по отношению к этому инфинитиву. На русский язык такие конструкции обычно переводятся придаточными предложениями. Чаще всего подобные конструкции встречаются после глаголов, обозначающих чувства, ощущения и т. п.; например, *se, höra, känna*:

Jag såg honom gå in i läsesalen för en timme sedan. Я видел, как он час назад входил в читальню.

Han hörde henne tassa tillbaka till skrivbordet och börja raspa med pennan. (стр. 33) Он слышал, как она на цыпочках возвратилась к столу и начала скрипеть пером.

Интересной разновидностью этого оборота является случай, когда дополнение выражено возвратным местоимением *sig*.

Den fjärde veteranen var en före detta luffare som sade sej heta Nilsson. (стр. 136) Четвертым из ветеранов был бывший бродяга, который сказал, что его зовут Нильсон.

Övning 18

Översätt följande satser till ryska:

1. Åke såg moderns blick irra bland kopparbunkarna och krukväxterna. 2. Det är en helt annan sak att höra familjen diskutera denna händelse. 3. Man satt uppe på det varma, tjäriga kajuttaket och såg de grå segeln fyllas av vinden ute från Riddarfjärden. 4. Hon satt stilla och hörde honom ordna till te i köket. 5. Man stod i smyg bakom balar och upplag och såg kolbärarna springa över de sviktande landgångarna med sina bördor. 6. Gösta lånade ord och fraser som han hört verkmästare Berg använda.

Övning 19

Översätt följande satser till svenska med hjälp av konstruktionen »objekt + infinitiv»:

1. По утрам я слышу, как он напеваает, занимаясь утренней зарядкой. 2. Я вижу маленькую белую точку, ко-

торая быстро приближается к нам. 3. Ты чувствуешь, как бьется мое сердце? 4. Все мы знаем, что он хороший, аккуратный студент. 5. Я вижу, как она идет.

V. Расщепленный инфинитив

Интересной особенностью шведского языка является возможность расположения обстоятельств и обстоятельственных групп между инфинитивной частицей *att* и самим инфинитивом. В таких случаях частица *att* и инфинитив образуют как бы рамку, внутри которой располагаются зависимые от инфинитива слова.

Han brann av iver att så fort som möjligt komma till sitt land. Он горел желанием как можно скорее вернуться на родину.

Han fortsatte att med klockan i hand kontrollera var och en av oss vid maskiner. (стр. 97) С часами в руках он продолжал контролировать каждого из нас, работавших у станка.

Övning 20

Översätt följande satser till ryska:

1. Följande sidor avser att i största korthet ge några upplysningar om själva staden Uppsala. 2. Han tvingades att hastigt fly till Stockholm. 3. Han lovade att sorgfälligt vårda kontakten med de svenska vänstersocialisterna. 4. Hon hade kastat sig i det stora hjulet för att med sin kropp hejda dess mekaniska gång, för att hindra dess obevekliga färd.

Примечание: Инфинитивные конструкции, связанные с модальными глаголами, с безличным местоимением *man*, а также с конструкциями, имеющими в своем составе формальное подлежащее *det*, рассматриваются в соответствующих разделах.

ПРИЧАСТИЕ

ПРИЧАСТНЫЕ КОНСТРУКЦИИ

I. Конструкции с причастием I

а) Определительные группы

В шведском языке причастие I с зависимыми от него словами образует часто определительную группу. На русский язык такие конструкции переводятся или причастным оборотом, или придаточным предложением:

Hon känner sig verkligen som en rävhona flyende undan människorna. (стр. 110) И ей действительно казалось, что она лисица, спасающаяся бегством от людей (которая спасается...).

Övning 21

Översätt följande satser till ryska:

1. Huset vaknar omkring mig med knackande steg i taket, med sakta mumlande röster som talar till mig genom väggarna. 2. Den första färjan glider ut med röken hängande i gryningsdimmans moln. 3. Man kan se en grupp åldringar vilande på en soffa.

Övning 22

Översätt följande satser till svenska med hjälp av particip I:

1. Девочка, напряженно вслушивавшаяся в слова докладчика, уловила, наконец, знакомое имя. 2. Гуляющие по улице люди обратили внимание на молодого человека, который шел что-то напевая. 3. Ее маленькая

дочь, которая всегда обо всем спрашивает, и сейчас задала вопрос: «А что это?» 4. Все книги, лежавшие на полке, я переложил на стол.

б) обстоятельственные группы

Причастие I вместе с зависимыми от него словами является часто обстоятельством образа действия. На русский язык переводится либо деепричастным оборотом, либо придаточным предложением.

Такой причастный оборот указывает на действие, происходящее одновременно с действием, выраженным сказуемым:

Allt av liv i henne reste sig skrikande av fasa. (стр. 51)	Все живое в ней восстало, содрогаясь от ужаса.
Stående framför honom, sakta svajande fram och tillbaka som ett träd i blåst, syntes en lång ung man. (стр. 26)	Прямо перед ним, раскачиваясь из стороны в сторону, как дерево на ветру, стоял высокий молодой человек.

Övning 23

Översätt följande satser till ryska:

1. Till slut tog hon nätterna till hjälp och ibland var borta hela dygnet om på arbetet, gråtande vid tanken på att hon nu, när hon hade så kort tid igen, fick se så litet av barnen, gråtande när hon måste stoppa ner slantarna i byrån i stället för att köpa mat för dem. 2. Skrothandlaren tog ett par sidosteg och började trevande och vacklande som en blind ta sig uppför trappan, de sista stegen krypande på knäna. 3. Och de hemlösa hör bara stadens uppvaknande som i en dröm och skyndar till sitt arbete för att halvsovande fortsätta sitt slit.

Övning 24

Översätt följande satser till svenska med hjälp av particip I:

1. Он удобно расположился на диване, читая шведскую газету. 2. Они медленно шли по улице, беседуя.

3. Ребенок подбежал ко мне, крича от боли. 4. Он продолжал сидеть, пристально глядя на меня. 5. Он шел, напевая веселую песенку.

в) komma, bliva + причастие I

komma + причастие I

Глагол *komma* вместе с причастием I неопределенных¹ глаголов образует специфическую конструкцию. В таких случаях роль глагола *komma* сводится к указанию либо на то, что действие, обозначенное причастием I, носит законченный характер, либо на то, что движение осуществляется в направлении говорящего. На русский язык такие конструкции переводятся обычно одним глаголом:

- De långväga bönderna **kom farande** i gula fjädevagnar. (стр. 36) Из дальних деревень крестьяне **приезжали** обычно на желтых рессорных повозках.
- Då och då **kommer** en ensam mås **singlande** in ifrån Riddarfjärden. (стр. 9) Время от времени со стороны Риддарфьорда **прилетает** одинокая чайка.

Övning 25

Oversätt följande satser till ryska:

1. En lördag hade de kommit släpande med en gammal kaminfris, som de bara fick femton öre för. 2. När så skogvaktaren någon dag kom smygande mellan träden såg man tydligt på honom att han var missbelåten. 3. Stadsbud kommer knogande med tunga väskor, hotellvaktmästare står bugande framför de resande.

Övning 26

Oversätt följande satser till svenska med hjälp av »komma + particip I»:

1. Он **пришел** пешком. 2. Скоро **прибежали** два мальчика и рассказали интересную новость. 3. Я **приехал**

¹ Неопределенными называют обычно глаголы, лексическое значение которых указывает на незавершенность действия.

верхом. 4. Он тихо **прокрался** в другую комнату и остался там. 5. Как только вы мне позвонили, я **прибежал** к вам.

bliva + причастие I

Глагол *bliva* образует с причастием I несколько специфических сочетаний:

bliva stående обозначает обычно переход из одного состояния в другое — «остановиться».

bliva liggande, bliva sittande обозначает пребывание в состоянии неподвижности: «продолжать лежать», «продолжать сидеть».

Han **blev stående** med gram-   Он остановился с грам-
mofonskivan i sina händer.   мфонной пластинкой в
(стр. 37)   руках.

Gubben föll och **blev liggan-**   Старик упал и остался
de på golvet. (стр. 26)   лежать на полу.

Övning 27

Översätt följande satser till ryska:

1. Modern blev stående en stund. 2. Poliserna blev häpna stående. 3. Efter en stund fylls dess blanka jätteyta av nya folkströmmar, som rinner fram och tillbaka på den som pölar efter regn, samlas kring fontänen, sprider sig mot sofforna eller blir stillastående kvar, väntande, sakta upplösande sig likt det vatten solen hastigt torkar upp. 4. Han blev stående på golvet med grammofonskivan i sina händer. 5. Alla hade redan gått och tagit sina saker med, bara en liten ask blev liggande på bänken.

Övning 28

Översätt följande satser till svenska med hjälp av »bliva + particip I»:

1. Все разошлись, лишь она **продолжала сидеть** на диване, о чем-то думая. 2. Толпа **разбежалась**, а чело-

век продолжал лежать на мостовой. 3. Девочка повернулась и ушла, а мальчик продолжал стоять. 4. Она осталась перед картиной и так стояла долгое время.

г) Конструкция «дополнение с причастием I»

В шведском языке довольно широко распространена конструкция «дополнение с причастием I» после глагола *finna* и иногда после глагола *ha*. Дополнение в таких случаях является логическим подлежащим по отношению к действию, обозначенному причастием. На русский язык этот оборот обычно переводится придаточным предложением:

Till sin förvåning fann de gubben sittande på sina lumpsäckar i ett hörn bakom disken. (стр. 26)	К своему удивлению, они обнаружили старика, который сидел на мешках с тряпьем, в углу за прилавком.
Jag har en ny svensk tidning liggande hemma hos mig.	У меня дома есть новая шведская газета.

Övning 29

Översätt följande satser till ryska:

1. Som han varit ute i god tid, befann han sig sittande vid skrivbordet redan klockan nio. 2. När fadern kom hem, fann han familjen sittande vid radion. 3. Jag har honom sittande hemma hos mig nu. 4. Jag har boken liggande hemma hos mig. 5. Hon hade halsen och kinderna lätt pudrade.

Övning 30

Översätt följande satser till svenska med hjälp av »finna + particip I» eller »ha + particip I»:

1. Войдя в комнату, мы увидели, что он читает книгу. 2. Эта книга стоит у меня дома на книжной полке. 3. Я нашел его спящим на диване. 4. Он сейчас спит на диване в моей комнате. 5. Мы застали его дома, в то время, когда он готовился к экзаменам.

II. Konstruktioner с причастием II

а) Определительные группы

Причастие II, так же как и причастие I, часто образует вместе с зависимыми словами обороты, которые служат определением. На русский язык такие обороты переводятся или причастным оборотом, или придаточным предложением:

De magra händernā, krökta av hårt arbete, sysslade med de rostiga spikarna. (стр. 25)	Худые руки, скрюченные от тяжелой работы, перебирали ржавые гвозди.
--	--

Övning 31

Översätt följande satser till ryska:

1. Vid det polisförhör, som hölls om saken, förklarade föraren på den vagn, som kört över henne, dels inspirerad av livförsäkringsbolaget, dels av sin egen ambition, att han sett henne med flit kasta sig framför spåret. 2. Bakom honom, lutad mot en gammal rostig kamin, satt en man och sov. 3. Från sitt arbetsrum hemma i Leningrad har Vera Panova fri utsikt över det väldiga Marsfältet, genomskuret av alléer, i centrum smyckat med ett storslaget granitmonument över dem som offrade sitt liv för revolutionen. 4. Hon väntade på honom med armarna tryckta mot sidorna och ett slags skräckslaget leende vid munnen. 5. Janne gick med huvudet sänkt, seende i smyg på kvinnan.

б) Обстоятельственные обороты

Причастие II с зависимыми словами часто служит обстоятельством образа действия. На русский язык переводится деепричастным или причастным оборотом, придаточным предложением, а иногда и независимым предложением:

Inkommen i väntsalen fann jag två olika dörrar.	Войдя в зал ожидания (когда я вошел в зал), я увидел две разные двери. (Я вошел в зал ожидания. Там я увидел две разные двери).
--	---

Övning 32

Översätt följande satser till ryska:

1. En liten trupp frälsningssoldater tågade in genom porten och försvann uppför trapporna, omedelbart följda av poliserna. 2. Hans moster gick alldeles oberörd genom den stöjande pojkhopen. 3. Han gick nerhukad i regnet över Tegelbacken, försvann i slöjor av mjukt, skimrande regn och gömdes bakom trafikens myller.

в) *stå* + причастие II

Глагол *stå* образует с причастием II конструкцию, где *stå* указывает на завершенность действия, обозначаемого причастием II. На русский язык такие конструкции, как правило, переводятся одним глаголом:

Den 5 april stod boken annonserad i alla huvudstadens tidningar. (стр. 123)	5 апреля все столичные газеты сообщали о выходе в свет новой книги.
---	---

Övning 33

Översätt följande satser till ryska:

1. Den första polisen stod lutad över Olle och Fido som förklarade stammande sammanhanget för honom. 2. Mannen stod hårt tryckt mot väggen. 3. Encyklopedier och vissa allmänna uppslagsverk får ej medtagas till arbetsplatserna utan måste användas vid de hyllor, där de står uppställda.

г) Конструкция «дополнение с зависимым причастием II»

В шведском языке широко распространено употребление конструкции «сказуемое+дополнение+причастие II», где дополнение к сказуемому является одновременно объектом, на который направлено и действие, обозначаемое причастием II. На русский язык такие конструкции пере-

водятся, как правило, придаточными предложениями, а также причастными или деепричастными оборотами:

Falk ansåg audiensen slutad. Фальк считал, что аудиенция была окончена.
(стр. 128) (Фальк считал аудиенцию оконченной.)

Övning 34

Översätt följande satser till ryska:

1. Manne köpte en röd skjorta på lördagseftermiddagen. Det kom för honom som en blix, han hade sett den utlagd i ett fönster i Arbetarboden. 2. Mellan rader av storvästar och skinnjackor och blåbyxor såg han sig suddigt avtecknad i glasets djup. 3. Alla hade de den där hårknuten i nacken, håret benat mitt uppe i huvudet och struket åt båda sidorna, samlat i en tung knut i nacken. 4. Hon höll händerna tryckta mot bröstet för att undgå stänket.

КОСВЕННЫЕ НАКЛОНЕНИЯ

Вопрос о косвенных наклонениях в современном шведском языке окончательно не решен. Разные авторы выделяют различное число косвенных наклонений. Дело в том, что имевшиеся ранее в шведском языке две временные формы одного сослагательного наклонения разошлись в своем значении. Кроме того, каждая из этих форм имеет свою особую сферу употребления.

Вопрос также осложняется тем, что ряд функций бывшего сослагательного наклонения взяли на себя модальные глаголы, которые в сочетании с инфинитивом приближаются часто к аналитическим формам наклонения. Представляется, однако, что об аналитической форме наклонения можно говорить лишь тогда, когда мы имеем дело с утратой модальным глаголом своего лексического значения не в отдельных случаях, а в порядке нормы употребления.

Руководствуясь вышеизложенными соображениями, можно выделить в шведском языке три косвенных наклонения.

СОСЛАГАТЕЛЬНОЕ I

Образуется прибавлением окончания *-e* к основе инфинитива: *läsa* — *läse*, *leva* — *leve*. Сослагательное I очень редко употребляется в современном шведском языке, синтаксически ограничено простым или главным предложением. Кроме того, эта форма ограничена стилистически — она встречается чаще всего в поэзии, в лозунгах или в научных текстах. Основное значение этого наклонения — пожелание, предположение, осуществле-

ние которого возможно. Чаще всего такое пожелание или предположение относится к ближайшему будущему:

Leve den stora socialistiska Да здравствует Великая
Oktoberrevolutionen! Октябрьская социали-
стическая революция!
Man lägge märke till detta. На это следовало бы об-
ратить внимание.

Сослагательное I, в отличие от других косвенных наклонений, не имеет ни залоговых, ни перфектных форм.

СОСЛАГАТЕЛЬНОЕ II

Образуется прибавлением окончания *-e* к основе прошедшего времени множественного числа сильных глаголов: *fingo* — *finge*, *funno* — *funne*; у слабых глаголов совпадает по форме с претеритом изъявительного наклонения: *läste* — *läste*.

По аналогии со слабыми глаголами сослагательное II сильных глаголов также часто по форме совпадает с претеритом. Кроме того, в связи с тем, что форма множественного числа прошедшего времени глаголов в шведском языке отмирает, сослагательное II сильных глаголов совпадает по форме с единственным числом претерита, как это имеет место у слабых глаголов, которые не различают в претерите единственного и множественного числа. Поэтому часто имеет место колебание в употреблении форм сослагательного II: *finge* — *fick*. Наиболее устойчивой из форм сослагательного II сильных глаголов оказалась форма *vore*.

На усиление этого процесса оказывает влияние также тот факт, что перфектные формы сослагательного II у сильных и у слабых глаголов совпадают.

Сослагательное II указывает, что говорящий относит действие к действительности как нереальное или маловероятное.

Сослагательное II употребляется, в основном, в условном, сравнительном и дополнительном придаточных предложениях. Сослагательное II имеет простую (неперфектную) и перфектную формы, а также залоговые формы.

А. Простая форма сослагательного II

Простая форма сослагательного II относит маловероятное или нереальное действие во временной план, одновременный с моментом высказывания или непосредственно следующий за ним. Чаще всего это план настоящего или будущего, хотя план прошедшего тоже возможен (сравнительные предложения).

Условное предложение

Om jag **finge (fick)** pengarna skulle vi åka till butiken. Если бы я получил деньги, мы бы поехали в магазин (сегодня, завтра).

Сравнительное предложение (после *som om¹, liksom*)

Vänern verkar i många fall på sin omgivning **som om den vore** ett litet hav.¹ (стр. 68) Озеро Венерн во многих отношениях оказывает такое же влияние на окружающую местность, как маленькое море.

Дополнительное предложение

Hon skyggar för de öppna fälten och önskar säkert att det **stod** tät skog omkring. (стр. 103) Она стесняется появляться на открытом месте, и поэтому ей хочется, чтобы кругом был густой лес.

Se till att ingen ostyrig tjuvarlock **kröp** fram under schafterna. (стр. 56) Следи за тем, чтобы ни один непослушный локон не выбился из-под косынки.

Б. Перфектная форма сослагательного II

Перфектная форма сослагательного II обозначает нереальное действие, которое могло бы предшествовать

¹ После союза *som om* возможно иногда употребление и изъявительного наклонения, как показывает следующий пример:

Nu verkar det plötsligt **som om** han får allas blickar riktade på sig. И вдруг кажется, что все взгляды как бы устремляются на него.

описываемым событиям в настоящем или прошлом, но не имело места, употребляется в тех же типах придаточных предложений, что и простая форма:

Hade hon inte **gjort** det, **skulle** vi aldrig fått se boken igen. Если бы она этого не сделала, мы никогда больше не увидели бы эту книгу.

Han önskade att han på ett självklart sätt **kommit** sig för att säga: Ja, tack (då han var hos direktören). (стр. 94) Ему хотелось, чтобы он все-таки заставил себя отчетливо произнести «Да, спасибо» (когда он был у директора).

Если простые формы сослагательного II могут обозначать действия как нереальные, так и маловероятные, то перфектные формы обычно обозначают только те действия, которые относятся к действительности как нереальные. Таким образом, перфектным формам присуща более сильная степень нереальной модальности. Они все время противопоставляются реальной действительности, которая является постоянным фоном для перфектных форм сослагательного наклонения:

Если мы говорим **hade** hon inte **gjort** det (если бы она этого не сделала), значит мы имеем в виду, что она это сделала (hon hade gjort det).

Благодаря этой особенности перфектные формы сослагательного II имеют более широкий круг употребления. Они встречаются также и в простых предложениях, там, где речь идет о событиях, которые могли бы совершаться (но не совершались) в прошлом:

Vi gick inte i procession av något slag. Då **hade** polisen **ingripit**. (стр. 98) Мы не устраивали никакого шествия. Иначе вмешалась бы полиция.

В. Формы пассива сослагательного II

Сослагательное II имеет формы пассива (простые и перфектные), употребление и значение которых не отличается от соответствующих форм действительного залога:

Korsordsmannen sätter upp en vresig min som om han У человека, решающего кроссворд, на лице по-

blivit störd i en viktig
förrättning. (стр. 12)

является раздраженное
выражение, как будто
бы ему помешали осу-
ществить какое-то важ-
ное дело.

Och ändå kände han det som
om han liksom inte blev
insläppt. (стр 92)

И тем не менее, ему каза-
лось, будто бы его не
признают.

ПРЕДПОЛОЖИТЕЛЬНОЕ НАКЛОНЕНИЕ

Образуется при помощи вспомогательного глагола *skulle* и инфинитива смыслового глагола. Предположительное наклонение является самым распространенным из косвенных наклонений в современном шведском языке. Значение этого наклонения — предположение в широком смысле слова. Это наклонение обозначает действия, которые относятся говорящим к действительности как вероятные, возможные, предполагаемые.

Предположительное наклонение употребляется в самых разнообразных типах предложений. Помимо главного предложения сложноподчиненного целого с условным периодом (примеры см. выше в разделе «Сослагательное II»), предположительное наклонение употребляется:

В независимом предложении:

Genom att effektivisera ar-
betet och höja produktio-
nen **skulle** arbetarna få det
bättre. (стр. 96)

Благодаря росту произ-
водительности труда и
увеличению выпуска
продукции условия жиз-
ни рабочих, возможно,
улучшатся.

В условном придаточном:

Nåja, slå i en skvätt här så
kan jag ha den om jag
skulle bli krasslig.

Ну ладно, налей немного
вот сюда, чтобы у меня
это было под рукой в
случае, если я заболею.

В придаточном цели или следствия:

De tog gubben varligt i armarna, öppnade dörren till finkan och nästan bar in honom för att han skulle få sova ruset av sig på en av de hårda träbänkarna. (стр. 29)

Они бережно подхватили старика под руки, открыли дверь полицейского участка и почти внесли его туда, чтобы он мог проспать на жестких деревянных скамейках и прийти в себя.

В придаточном причины:

Förskräckelsen över ett misslyckande hjälpte henne underbart över avskedet från barnen — ett avsked, som hon tog med ögonen, ty smekningar skulle väckt deras undran. (стр. 53)

Боязнь потерпеть неудачу помогла ей проститься с детьми. Она попросилась глазами, потому что поцелуи вызвали бы у них удивление.

В сравнительном придаточном:

Dess stora vattenmassor påverkar de kringliggande bygdernas klimat, så att det blir lite mera västkustbetonat än det annars skulle bli. (стр. 68)

Огромные запасы воды озера влияют на климат окружающих районов, и он больше напоминает климат западного побережья (чем можно было бы ожидать).

В дополнительном придаточном:

Och försiktigt som han varit rädd för att det skulle bli märken lät han knogarna snudda vid dörren. (стр. 93)

И осторожно, как будто бы опасаясь, что останутся следы, он коснулся двери косточками пальцев.

В определительном придаточном:

De sökte att provocera till uttalanden, som skulle ge

Их целью было спровоцировать на такие выска-

dem någon täckning för
sina skrifterier.

звания, которые яви-
лись бы прикрытием для
всего того, что они пи-
шут.

Следует иметь в виду, что предположительное накло-
нение значительно шире по своему значению, чем сосла-
гательное наклонение в русском языке. Предположи-
тельное наклонение можно встретить в шведском язы-
ке там, где в русском употребляется изъявительное на-
клонение. Это имеет место:

а) в вопросе:

Vad skulle dom förresten an- В чем, впрочем, они его
klaga honom för? (стр 92) обвиняют?

б) при обозначении действий типичных, неоднократно
повторявшихся в прошлом:

De gjorde våldsamt mot- Они оказывали бешеное
stånd, när poliserna skulle сопротивление, когда
anhålla dem. полицейские задержива-
ли их.

в) при обозначении будущего в прошедшем:

Hon hade vunnit sin seger. Она одержала победу.
Dom andra skulle aldrig få Другие никогда не уви-
se henne stämpa. Dom andra дят, как она отбивает
skulle stå där i väntan карточку прихода и ухо-
med korten i hand. Men hon да. Другие будут сто-
skulle svepa förbi med hån ять, ожидая своей оче-
eller ömkan i blicken. реди с карточкой в ру-
(стр. 62) ке. Она же будет про-
ходить мимо, и взгляд
ее будет выражать пре-
зрение или сожаление.

Hon visste också att de flesta Она знала также, что
skulle lyda order. (стр. 59) большинство подчинит-
ся приказу.

Предположительное наклонение имеет так же, как и
сослагательное II, залоговые и перфектные формы.

Перфектная форма предположительного наклонения
образуется при помощи вспомогательного глагола *skulle*

и перфектного инфинитива смыслового глагола. Если простая форма предположительного наклонения в большинстве случаев соотносится с временным планом, одновременным с моментом высказывания или следующим за ним, то перфектная форма обозначает действие, как правило, предшествующее данному контексту:

Utan Mälaren skulle hela vårt lands historia ha utvecklats sig på ett annat sätt. (стр. 71)

Если бы не было озера Меларен, то вся история нашей страны сложилась бы иначе.

Vi hade slaf, värme och mat och kanske skulle vi ha blivit kvar på kursen så länge den varade om inte Sven brutit sönder sitt sågblad en dag. (стр. 137)

Мы были обеспечены теплым помещением для ночлега и питанием, и, может быть, мы бы и остались на курсах до самого конца, если бы в один прекрасный день Свен не сломал свою пилу.

Формы пассивного залога предположительного наклонения образуются при помощи вспомогательного глагола *skulle* и пассивных инфинитивов (инфинитива на -s; *bliva* + *супин*, *ha blivit* + *супин*). По значению и употреблению пассивные формы ничем не отличаются от простых:

Det såg inte ut, som om ens denna lilla glädje skulle beviljas. (стр. 49)

Не было надежды, что будет позволено даже эта маленькая радость.

Om vi tänker oss, att vi aldrig förr betraktat en karta över de nordiska länderna och så plötsligt finge se en sådan, då skulle vi bli mycket överraskade av den skandinaviska halvöns egendomliga och originella kartbild. (стр. 65)

Если представить себе, что мы никогда раньше не видели карты северных стран и вдруг увидели бы ее, то мы были бы крайне поражены своеобразием и оригинальностью скандинавского полуострова.

Övning 35

Öppna parentes och ställ verbet i den nödvändiga konjunktionformen:

Se i texten om Ni gjort det riktigt: 1—crp. 35; 2—33; 3—137; 4—33; 5—40; 6—106; 7—53; 8—60; 9—61; 10—137; 11—39; 12—34; 13—131.

1. Han fortsatte att läsa, precis som om han genast (att glömma) att de kommit. 2. Modern satt på hans sängkant och höll handen på hans panna precis som om han (att ha) feber. 3. Han skulle ha önskat att mer ved (att bli huggen) och färre rapporter skrivna. 4. Vad får det lov att vara, säger de så fint som (att tala) de ett utländskt språk. 5. Han rodnade när han köpte kuvertet, precis som om han (att göra) något oanständigt. 6. Janne säger ingenting om strumporna, som om han inte (att lägga) märke till det. 7. Då dörren slog igen om honom kved hon till, som om hon (att bli) slagen. 8. Eller stod dom och hoppades att hon . . . hon ensam (att våga) bryta mot alla påbud? 9. Hon sa orden så tyst och tungt som om det (att gälla) livet och de hänger kvar i tystnaden. 10. Han var också en smula naiv ty han hoppades på fullt allvar att det förr eller senare (att komma) en verklig överdängare till baracken, en huggare som träget (att samla) bolagets risbuskar till kubik efter kubik. 11. Om hon var vacker också när hon vände sig om, visste han att han (att älska) henne. 12. Hela kvällen satt hon och talade om hur han skött sig och vilken överraskning det (att bli) för farfadern, när hon vevade upp grammo-fonen och satte på skivan. 13. Gråtande föll de i varand-ras armar och svor, att de hädanefter alltid (att sjöför-säkra) sina saker.

МОДАЛЬНЫЕ ГЛАГОЛЫ

Модальные глаголы в шведском языке не представляют строгого единства ни с точки зрения формальных признаков, ни с точки зрения их функций.

Прежде всего, это весьма разнородная группа по частотности употребления. Чаще всего употребляются формы *kunde, kan, ska, måste, skulle, vilja, vill*, значительно реже встречаются *borde, bör, må, måtte, torde*¹. Количество практически употребляемых в языке форм различно у всех модальных глаголов:

Инфинитив	kunna *	skola *	vilja *
Имперфект	kunde	skulle	ville
Презенс	kan	ska	vill
Презенс перфект	har kunnat *	—	har velat *
Плюсквамперфект	hade kunnat *	—	hade velat *
Простое будущее	ska kunna *	—	ska vilja *
Предположительное наклонение	skulle kunna *	—	skulle vilja *

* Звездочкой помечены формы, которые употребляются сравнительно редко.

¹ Кроме указанных выше к модальным глаголам обычно относится глагол *lär*, который используется для передачи чужой речи. Например:

Han lär vara sjuk. — Говорят, что он болен.

Однако, поскольку *lär* встречается крайне редко (в данном пособии не встретилось ни одного примера) и отличается от модальных глаголов по своей морфологической и синтаксической характеристике, глагол *lär* не рассматривается в данном разделе.

Инфинитив	—	—	—	—
Имперфект	mätte	måste	borde	torde *
Презенс	må	—	bör	tör *
Презенс перфект	—	har måst *	—	—
Плюсквамперфект	—	—	—	—
Простое будущее	—	—	—	—
Предположительное наклонение	—	—	—	—

Тем не менее, все эти глаголы имеют общие специфические черты, отличающие их от других глаголов, в частности от их синонимов (напр. *vilja* — *att önska*; *kunna* — *att orka*, *att vara i stånd* и т. д.)

Основными специфическими чертами модальных глаголов являются следующие:

1. Лексические значения модальных глаголов близки к грамматическим, и поэтому их грамматические формы по своему значению отличаются от других глаголов:

а) Так называемая форма *Presens* модальных глаголов может относиться к настоящему и будущему времени, а часто не соотносится с моментом речи вообще. Поэтому даже те глаголы, которые имеют форму будущего (*ska kunna*, *ska vilja*), чрезвычайно редко употребляются в этих формах и, как правило, не в своем основном значении.

б) *Preteritum* модальных глаголов может относиться к любому временному плану и отличается от *Presens* не только по временной, но и по модальной линии. Скорее можно считать, что *Presens* модальных глаголов — это их изъявительное наклонение, *Preteritum* — сослагательное.

в) В отличие от остальных глаголов, модальные глаголы в форме *Preteritum* используются для обозначения будущего в прошедшем даже в тех случаях, когда имеется соответствующая форма (*skulle kunna*, *skulle vilja*).

2. *Preteritum* модальных глаголов употребляется с перфектным инфинитивом значительно чаще по сравнению с другими глаголами. Причем образуются специфические конструкции с особым модальным значением, которые указывают не столько на отнесенность в план

прошлого, сколько на нереальность, неосуществимость данного действия. Сравните, например, значение таких форм, как *har velat göra — ville ha gjort, har kunnat göra — kunde ha gjort*.

3. Сама форма Perfekt модальных глаголов употребляется редко.

4. Модальные глаголы не имеют залоговых форм. Они также не входят в состав видовых оборотов (*hålla + инфинитив; låta + инфинитив* и др.), так как вообще безразличны к виду.

5. Модальные глаголы не имеют четкой системы наклонений, характерных для остальных глаголов (повелительное, изъявительное, 3 косвенных).

6. Модальные глаголы в соединении с *man, det* и инфинитивом на -s образуют самые разнообразные специфические безлично-модальные конструкции, чрезвычайно типичные для современного шведского языка.

7. Сочетания модальных глаголов с инфинитивом очень часто теряют свое лексическое значение, приближаясь в определенных синтаксических условиях к аналитическим формам косвенных наклонений.

1. böra

Bör передает оттенки значения долженствования как следствие опыта, указывая, что именно в тех или иных обстоятельствах следует делать. На русский язык переводится обычно словами «следует», «нужно».

Denna bok handlar om att varje människa bör försäkra sina saker, innan han skickar dem över sjön. (стр. 127)	Эта книга рассказывает о том, что каждый должен застраховать свои вещи, прежде чем он отправит их морем.
---	--

Borde, как правило, указывает на желаемое следствие каких-либо событий, безотносительно к временному контексту. *Borde* может быть связан как с контекстом настоящего, так и с контекстом прошедшего времени:

Strömmen har också en vild, våldsamt kraft, som borde inspirera någon verklig	Пролив Стрёммен — дикая необузданная стихия — должен был бы вдохно-
--	---

skald till en ny tids frihets-
sång.

вить какого-нибудь на-
стоящего поэта на со-
здание нового гимна
свободе.

Han ansåg mig som ogräs,
sått på hälleberget, som i
rättvisans namn **borde** för-
vissna och dö. (стр. 115).

Он считал меня сорной
травой, посеянной на
голой скале, которая
во имя справедливости
должна засохнуть и по-
гибнуть.

2. kunna

Обозначает:

а) объективно существующую возможность соверше-
ния какого-либо действия вообще:

Dem **kan** vi läsa om i böcker
eller se på teatern, (стр. 38)

О них мы можем прочи-
тать в книгах или по-
смотреть пьесу в теат-
ре.

б) физическую возможность совершения какого-либо
действия, быть в состоянии:

Hon **kan** inte förmå sig att
gå ens över gårdsplanen i
dagsljus. (стр. 110)

Она не может заставить
себя пройти даже через
двор при дневном све-
те.

в) уметь делать что-либо, знать:¹

Han **kan** svenska utmärkt.

Он прекрасно владеет
шведским языком.

Hon **kan** inte åka skidor.

Она не умеет ходить на
лыжах.

г) потенциальную возможность осуществления дей-
ствия, безотносительно к временному контексту. С таким
значением *kunde* и *kan* встречаются как в контексте
настоящего, так и в контексте прошедшего времени и по
отношению к будущему в прошедшем:

Det finns fler än ni som **kun-**
de ha lust att prata med
direktören.

Кое-кто еще помимо вас
хотел бы поговорить с
директором.

¹ См. также «Практический курс шведского языка», стр. 168.

»O land, du tusen sjöarnas land» — dessa Runebergs ord om Finland kunde (kan) i lika hög grad vara riktade till Sverige. (стр. 66)

Vi äldre arbetare visste vad det kunde (kan) betyda för alla. (стр. 97)

д) типичное действие, которое могло повторяться при определенных условиях:

Fick hon en anmärkning i arbetet, kunde hon rödnä av förbittring. (стр. 59)

Han kunde gå långa vägar runt kvarteren och leta efter någon stackare, sökte hjälpa honom hem. (стр. 23)

kunna, skulle (ska) kunna, har (hade) kunnat — встречаются в шведском языке значительно реже (приблизительно в десять раз), чем *kan* и *kunde*, и только в значениях «быть в состоянии», «уметь», «иметь возможность»:

Ingen konstnär skulle kunna måla en tavla och säga: detta är Sverige. (стр. 63)

«О страна, страна тысячи озер» — эти слова Runeberga о Финляндии в такой же степени могут относиться и к Швеции.

Мы, старые рабочие, знали, что это могло бы означать для всех.

Если она получала замечание по работе, она краснела от огорчения.

Он мог бродить по всей округе в поисках какого-нибудь несчастного, старался помочь ему добраться домой.

Ни один художник не мог бы нарисовать одну картину и сказать: «Это и есть Швеция».

3. må¹

Глагол *må* (*måtte*) в шведском языке имеет значения:

а) позволения, разрешения:

Om du kan, så må du göra det. Если сможешь, то сделай это.

б) пожелания (на грани повеления):

Må han svara på denna fråga. Пусть он ответит на этот вопрос.

¹ См. также «Практический курс шведского языка», стр. 306—307.

в) долженствования:

Du **må** gå dit och hjälpa henne. Ты должен пойти туда и помочь ей.

г) допущения:

De tropiska skogarna **må** vara hur rika som helst på frukt. Тропические леса, должно быть, очень богаты фруктами.

Måtte чаще всего употребляется для выражения предположения со значительной степенью уверенности:

Det **måtte** vara ett misstag. Это, должно быть, ошибка.

Кроме того, как *må*, так и *måtte* в сочетании с инфинитивом в целом ряде случаев в значительной степени теряют свое модальное значение и приближаются к аналитическим формам косвенных наклонений. Происходит это, как правило, в придаточных предложениях:

Vissa djur samlar födoämnen om sommaren på det de **må** ha något att leva under vintern. Некоторые животные собирают пищу летом для того, чтобы у них была пища на зиму.

В таких случаях *må* отличается от *måtte* большей степенью вероятности.

4. *måste*

Глагол *måste* имеет также форму *har måst*, которая, однако, употребляется редко. Основное значение глагола *måste* — значение необходимости, неизбежности, долженствования.

Men Ivar vet, att alltsammans är spel, instuderad restaurangteater, som alla servitriser **måste** lära sig. Но Ивар знает, что все это лишь игра, заученные ресторанные манеры, которыми должны владеть все официантки.

Кроме того, глагол *måste* часто употребляется для выражения предположения, в правильности которого говорящий не сомневается.

Ett land, där skogen måste spela en avgörande roll för näringslivet.

Страна, где лес безусловно играет решающую роль в экономике.

5. skola ¹

Ska(ll) имеет значения:

а) долженствования:

Namnet »Triton» skall förekomma två gånger. (стр. 127)

Имя «Тритон» должно встретиться два раза.

б) типичного предположения:

Rätt ska vara rätt.

Что верно, то верно.

В определенных синтаксических условиях глагол *ska* теряет в значительной степени свое модальное значение. В таких случаях сочетание глагола *ska* с инфинитивом приближается к аналитической форме наклонения. Это происходит обычно в дополнительных и целевых придаточных предложениях:

Pojken i hörnet ler tillbaka. Lite försiktigt och generat så att vi andra ingenting ska märka.

Юноша в углу улыбается в ответ. Несколько осторожно и смущенно так, чтобы мы, остальные, ничего не заметили.

Du vill väl inte att jag ska ta livet av mig heller? (стр. 50)

Ты что же, хочешь, чтобы я лишила себя жизни?

Jag ger mitt liv för att det ska gå dem väl. (стр. 53)

Я отдаю свою жизнь за то, чтобы им жилось хорошо.

в) Кроме того, как вспомогательный глагол *ska* используется для образования аналитической формы будущего времени. Эта форма большей частью имеет модальную окраску, особенно, если ее сравнить с формой настоящего времени, которое также широко используется в шведском языке для обозначения действий, относящихся к плану будущего ².

¹ См. «Практический курс шведского языка», стр. 251, 252.

² Подробнее об этом см. «Практический курс шведского языка», стр. 151, 168 и 294.

Дополнительным модальным оттенком будущего времени является значение обязательности, неизбежности совершения действия:

Denne råkar tycka om första kapitlet — mera läste han aldrig — och han besluter att världen ska ha en ny författare. (стр. 123)

Случилось так, что ему (издателю) понравилась первая глава — дальше он никогда не читал — и он решает, что мир непременно получит нового писателя.

Skulle имеет значения:

а) долженствования в плане прошлого или в плане будущего по отношению к прошедшим событиям (так называемое будущее в прошедшем):

Men han skulle vara på sin vakt till en annan gång. (стр. 94)

Но в следующий раз он должен быть насто-роже.

б) совета, безотносительно к временному плану:

Han skulle ha en cigarrett eller en pipa i munnen. (стр. 117)

Ему бы следовало курить сигареты или трубку.

в) долженствования, безотносительно к временной отнесенности. Употребляется в высказываниях, справедливых вообще, вне зависимости от времени:

Det svenska sjöterritoriet skulle alltså sträcka sig 7.408 m från de yttersta skär. (стр. 66)

Таким образом, морская граница Швеции проходит на расстоянии 7408 м от самых крайних шхер.

г) уверенности в неизбежности совершения действия будущего по отношению к прошлому:

Snart skulle andra kumpaner stöta till.

Скоро присоединятся и другие компаньоны.

6. *tör*

Глагол *tör* практически употребляется в языке только в одной форме *torde*, которая встречается очень редко.

Torde имеет значения:

а) вероятности:

Hon **torde** vara sjuk. Она, по-видимому, больна.
Det **torde** hända ibland. Иногда это случается.

б) долженствования:

Han **torde** veta det. Он должен знать это.

в) вежливой просьбы:

Ni **torde** ursäkta. Прошу прощения.
Ni **torde** bemärka. Прошу обратить внимание.

7. *vilja*

Vilja имеет значения:

а) желания:

Du **vill** bli någonting, sa du. Ты говорил, что хочешь
(стр. 99) кем-то стать.

б) вежливой просьбы:

Vill herr Falk antaga den saken? (стр. 126) Господин Фальк, не возьмете ли Вы на себя это дело?

в) некатегоричного желания, безотносительно к временному контексту (прошедшее, будущее, настоящее, будущее в прошедшем):

Jag ville vara en trappa, en hög trappa, tänkte han. — Я хотел бы быть лестницей, высокой лестницей, — подумал он.
(стр. 39)

har (hade) velat встречаются довольно редко и употребляются только с одним значением — простого желания:

Berg **hade** ingenting **velat** säga. (стр. 92) Берг ничего не хотел сказать.

ska(skulle) vilja употребляется только со значением некатегоричного желания и функционирует в языке параллельно с *ville* (см. пункт «в»):

— **Jag skulle vilja gå upp för trappan, sa han.** (стр. 39) — Я хотел бы подняться по лестнице, — сказал он.

Модальные глаголы с перфектным инфинитивом

1. Модальные глаголы *bör* и *må* в сочетании с перфектным инфинитивом обозначают действие, которое с большой долей вероятности имело место в прошлом (а не должно было совершиться):

De vackra vattenfallen bör alltså ha uppstått långt före istiden. Таким образом, эти прекрасные водопады, очевидно, образовались задолго до ледникового периода.

Модальные глаголы *kunde*, *skulle*, *borde* в сочетании с перфектным инфинитивом выражают точку зрения говорящего на события, которые могли бы произойти в прошлом, но не имели места:

Hon kunde ha vant honom av med snus. (стр. 117) Она могла бы отучить его употреблять нюхательный табак (но не отучила).

— **Andra takter var det på min tid, sa han. Då skulle ni ha varit med.** — В мое время были другие манеры, — сказал он. Тебе бы следовало жить тогда (но тебя тогда не было).

Модальные глаголы в сочетании с инфинитивом на -s

Модальные глаголы в сочетании с инфинитивом на -s образуют часто безличные (но не пассивные) конструкции, которые на русский язык переводятся безличными оборотами:

Lån från tidskriftsläsesalen kan undantagsvis medgivas, varvid hänvändelse В исключительных случаях литературу из зала периодики можно полу-

ska göras till låneexpeditionen. (стр. 152)

Böckerna måste användas vid de hyllor, där de står uppställda. (стр. 151)

Och detta skulle nu lokaliseras och tillämpas på svenska förhållanden, göras läsbart till en novell. (стр. 131)

Vidare må nämnas, att till hedersledamöter kunna kallas framstående personer, vilka på något sätt ha anknytning till nationen. (стр. 149)

Иногда в таких оборотах модальное значение глагола усиливается и все сочетание по значению приближается к косвенным наклонениям:

Det moderna varuhuset kan sägas vara ett antal detaljaffärer.

Sverige har inga floder, som kan kallas stora. (стр. 71)

Vårt eget språk uttrycker dessa rika variationer med många olika ord som knappast kan översättas till något annat språk. (стр. 71)

чать на дом, причем обращаться по этому вопросу следует в отдел выдачи книг на дом.

Книгами следует пользоваться только около полок, на которых они расставлены.

И теперь эту рукопись нужно было переделать применительно к шведской действительности и превратить в новеллу, которую можно было бы читать.

Далее следует упомянуть, что в почетные члены можно выдвигать выдающихся деятелей, которые тем или иным образом связаны с землячеством.

Можно было бы сказать, что современный универмаг представляет собой объединение целого ряда специализированных магазинов.

В Швеции нет рек, которые можно было бы назвать большими.

Наш родной язык передает все эти варианты с помощью большого количества разнообразных слов, которые едва ли можно было бы перевести на какой-нибудь другой язык.

Модальные глаголы в конструкции с местоимением *man*

В шведском языке чрезвычайно широко распространена конструкция *man* + *модальный глагол* + *инфинитив*, которая имеет в основном два значения:

а) *безличное*: в таких случаях высказывание содержит обобщение определенного опыта, представляя нечто типичное, без отнесенности к конкретному действующему лицу:

Vid deras strand kan man se
vatten och himmel smälta
samman i fjärran. (стр. 67)

С (их) берегов видно, как
небо сливается с водою
в отдалении.

Man måste ringa på dörren.
Handens anatomiska bygg-
nad sa att man skulle göra
så i stället. (стр. 97)

Нужно позвонить.
Анатомическое строение
руки показывает, что
это движение следует
делать не так, а иначе.

б) *неопределенно-личное*; в таких случаях действующее лицо не называется, но оно неизменно присутствует.

1. Иногда это — сам говорящий:

Och man kanske borde ha
tvättat sig om händerna
innan man gick in. (стр. 94)

Все же следовало помыть
руки, прежде чем войти.

2. В некоторых случаях это люди вообще:

Vidare vill man utröna om
det lönar sig att plantera
ut gäddor. (стр. 86)

И, наконец, хотят выяс-
нить, стоит ли разво-
дить шук.

Часто в значение лица вкладывается содержание типичности, обобщенности: «каждый», «всякий», «любой»:

Vill man finna några väsent-
ligt större halvöar, får man
gå till Arabien, Indien . . .

Если хочешь найти более
крупные полуострова,
надо отправиться на
Аравийский полуостров,
в Индию . . .

I en vanlig svensk bygd vill
man gärna tänka sig en
sjö med gårdar kring strän-
derna. (стр. 67)

Типичную шведскую де-
ревню, как правило,
представляешь себе рас-
положенной на берегу
озера.

Конструкция *det* + модальный глагол + инфинитив

Параллельно с конструкцией *man*+модальный глагол+инфинитив в шведском языке существует конструкция *det*+модальный глагол+инфинитив, которая также имеет широкое распространение. По значению такие конструкции являются безличными. Тем не менее от конструкций с *man* данная конструкция отличается присутствием ей эмфатическим значением; эта конструкция выделяет, подчеркивает ту или иную мысль. Как правило, *det*+модальный глагол+инфинитив стоит в начале предложения. Кроме того, в отличие от конструкции с *man* данная конструкция, как правило, не может употребляться самостоятельно, а требует обязательного продолжения мысли в последующем предложении, которое, по сути дела, и заключает основную мысль сообщения, в то время как сама конструкция является своеобразным комментарием к высказанной мысли:

Det kan sägas till flodens ära, att den bildar Norrbottens viktigaste flotted.	Эта река знаменита тем, что она является важнейшим водным путем Норботтена.
Men också på annat sätt kan det märkas att staden växt.	Но еще и по другим признакам можно заметить, что город вырос.

Övning 36

Fyll i de nödvändiga verben i stället för streck:

Se i texten om Ni gjort det riktigt: 1—срп. 65; 2—51; 3—41; 4—111; 5—145; 6—150; 7—56; 8—37; 9—79; 10—66; 11—48; 12—118; 13—128; 14—50; 15—144; 16—49; 17—127; 18—122; 19—64; 20—98; 21—110; 22—115; 23—128; 24—89; 25—60; 26—94; 27—128; 28—46; 29—135.

1. En gammal folkrättsregel säger, att en stats territorium... räknas så långt ut i havet som en kanonkula... nå. 2. Hon låg vaken hela natten med brännande kinder och utmålade för sig hur härligt det... bli för dem om bara detta låte sig göra — hur Olle då... kunna få medicin och alla barnen bättre föda. 3. Det var en gammal man av det slag som vet allting och gärna... att alla...

få reda på det. 4. De rusar upp och tittar ut, undrande vad det . . . vara. 5. Att staden har växt mycket kraftigt . . . man lätt konstatera vid några strövtåg i ytterområdena. 6. Här . . . man samlas efter dagens måltider för att diskutera dagshändelser och läsa tidningen. 7. Vackra Karin var skrumpen och ful; hade gått där med sitt bittra gumansikte och sin krumrygg så länge dom flesta . . . minnas. 8. Inte . . . du gråta, pojken, viskade hon, inte . . . du gråta. 9. Om vi . . . undersöka de skeppslaster som detta år kom in till de svenska hamnarna, vad . . . vi finna? 10. Vart . . . jag fara för att få se ett typiskt svenskt kustlandskap? 11. Underbjöd hon de andra hjälphustrurna, . . . hon nog få mera arbete. 12. Damer . . . inte bjuda karlar på cigaretter, sa han. 13. Han bad mig göra något som jag inte . . . tala om. 14. . . du säga mig varför jag . . . leva, när jag inte . . . få arbete nog för att försörja er med? 15. En främling, som kommer till Uppsala för första gången och »gör» staden efter det vedertagna programmet, . . . mycket väl lämna staden utan något intryck av att ha besökt en betydande industristad. 16. Men det värsta var, att han icke . . . skaffa sig något arbete bredvid. 17. . . herrn säga mig vem den där damen är? Den . . . vara en drottning! 18. Arvid Falk . . . börja sina försök hos den mäktige Smith, vilken . . . göra en författare på tolv månader av ganska dåligt virke till och med. 19. Den som . . . se Sverige . . . själv välja mellan att besöka en jordbruksbygd eller ströva igenom någon av de stora skogarna. 20. Ingen . . . neka oss att gå på gatan. 21. Säg det! Jag . . . få veta det! 22. Kurortreglementet bestämde att man . . . ha en del kläder i reserv. 23. Falk, som till en början icke . . . se annat än en svart trälapp, upptäckte omsider några mänskliga drag. 24. Om man brytt sig om att jämföra hans deklARATIONER med hans verkliga inkomster, då blir donationerna säkert bara en liten avbetalning på det som han . . . ha betalat. 25. Den nya tidklockan hängde svart och hotande vid stora ingången där alla . . . förbi. 26. Ja, det var en sak jag . . . tala med er om. 27. Falks fint utbildade samvete . . . icke finna något egentligt orätt häri. 28. Hjärtat slog som en hammare i bröstet av ängslan för skatten som . . . erläggas nästa vecka. 29. På kortare tid än tio minuter fick jag en tågbiljett till Dalarna och alla upplysningar jag . . . behöva för att hitta fram dit jag skulle.

КОНСТРУКЦИЯ С ПРЕДЛОГОМ *med*

В современном шведском языке широко распространена конструкция с предлогом *med*, которая используется в основном при описании, а поэтому является принадлежностью исключительно авторской речи. Основу этой конструкции составляет существительное с предлогом *med*. Однако, как правило, существительное имеет при себе распространенное определение, состав которого может быть расширен за счет многочисленных определений, обстоятельств и дополнений. Конструкция с *med* имеет обычно значительную протяженность и представляет серьезные трудности при переводе на русский язык: она может соответствовать придаточным предложениям, причастным и деепричастным оборотам, различным предложным оборотам, а иногда самостоятельным предложениям:

Slutligen kom 1800-talet med en stigande svensk trävaruexport. (стр. 77)	Наконец наступил XIX век, когда шведский экспорт изделий из де- рева возрос (начал воз- растать).
Hon betvingar sin panik, med darrande knän och eldrött ansikte. (стр. 105)	Она справляется со своим волнением, хотя колени у нее дрожат и лицо горит.
Med sina egna hus och med sina olikartade traditioner färgar de studentliv och stadsbild. (стр. 147)	Их дома и различные обы- чай вносят разнообра- зие в студенческую жизнь, придавая городу своеобразный колорит.
Där finner de henne med krossad skalle, utsträckt, med blodet rinnande ut i mörka flikar mot den vita kroppen. (стр. 111)	Здесь они и находят ее, распростертую на зем- ле, с разбитым черепом; темные струйки крови чернеют на белой коже.

Övning 37

Översätt följande satser till ryska:

1. Med sin stora utsträckning i norr och söder gör denna kartbild ett betydligt starkare intryck. 2. En älv

som rinner den långa vägen från källorna till havet blir gärna för den mänskliga fantasin en bild av människans eget liv, med en vild och yster ungdom som spränger alla hinder och banar sig väg i obruten vildmark, med en mannaålder som sätter hjul och armar i gång och skapar ny bygd och nytt liv, och med en ålderdom som stilla glider i världshavet. 3. Den gamla mannen stod med sin kraftiga rygg i krum. 4. Ingen annanstans får man en sådan stark känsla av att Stockholm verkligen blivit en storstad, med en doft av nöd och nöjen, ångest och resignation, vild och yra och slö stillhet. 5. Sittande i en låg soffa, nickade han vänligt på sitt gråskäggiga med en blå mössa försedda huvud. 6. Med sina tre biografer brukar Trädgårdsgatan annars ibland av studenthumorn benämnas Uppsala Broadway. 7. De mest fruktade av Hornstullsdistriktets konstaplar kom ut, bredbenta och barhuvade, med uppknäppta uniformsrockar och sablarna dinglande vid sidorna.

**Тексты, использованные для учебного пособия,
печатаются по следующим изданиям:**

1. Asklund E., Röd skjorta. Stockholm, 1951.
Se min stad. Stockholm, 1953.
2. Dagerman S., Vårt behov av tröst. Stockholm, 1955.
3. Elgström A. L., Fattigfolk. Stockholm, 1912.
4. Fridell F., Bönsöndag. Stockholm, 1956.
5. Furuskog H., Vårt land. Stockholm, 1944.
6. Johansson G., Vanartiga barn. Stockholm, 1955.
7. Lohrätten G., Hämnden, Ny Dag, den 14 januari, 1955.
8. Lundkvist A., Vidingevalsen. Stockholm, 1957.
9. Martinson M., Bakom svenskvallen. Stockholm, 1944.
10. Strindberg A., Röda rummet. Stockholm, 1916.
11. Vikström B., Gyllene tider. Stockholm, 1948.
12. Studenthandbok för Uppsala, 1953. Rundvandring i Uppsala.

Материалы, использованные при составлении комментариев:

1. Alving—Hasselberg, Svensk litteraturhistoria. Stockholm, 1957.
2. Runnquist A., Moderna svenska författare. Forum, 1959.
3. "Swedish Literature 1956—1960". The Swedish Institute. Uppsala, 1960.
4. Håstad E., Partierna i regering och riksdag. Stockholm, 1952.
5. Norrman D., Gunnar Boalt. Det svenska samhället. Del I. Stockholm, 1957.
6. »Tidens Lexikon». Stockholm, 1957.

7. Андерссон И., История Швеции. М., 1951.
  8. «Большая Советская Энциклопедия». М.
  9. Жибицкая Э. Д., Швеция. М., 1953.
  10. «Зарубежные страны». М., 1957.
  11. Маслова-Лашанская С. С., Шведский язык. Л., 1953.
  12. «Рассказы скандинавских писателей». М., 1957.
  13. «Скандинавские сборники» I, II, III, IV. Таллин, 1956—1959.
  14. «Скандинавские страны», М., 1945.
  15. Соколов М. Н., Швеция. М., 1953.
  16. «Страны Европы (Швеция, Норвегия, Дания, Исландия)». М., 1956.
  17. Страшунский Д., Швеция. М., 1940.
  18. «Шведско-русский словарь». М., 1959.
-

Предисловие	3
E. Askund	7
Skuggor över Riddarfjärden	8
Kväll på Centralen	11
Julgatan	15
Gänget	20
S. Dagerman	31
Överraskningen	—
En mindre tragedi	38
A. L. Elgström	45
Livförsäkringen	46
F. Fridell	55
Plåga mej inte	56
H. Furuskog	63
Inledning	—
Sverige, det mångskiftande	—
Läge, form, gränser	65
Det svenska sjöterritoriet	—
Den svenska kusten	66
De svenska sjöarna	—
Vänern	67
Vättern	69
Mälaren	70
De svenska floderna	71
De tolv stora norrlandsälvarna	72
Döda fallet	73
Svenska vattenfall	74
Vår stjärnenatt, vårt sommarljus	75
En fisklägesbygd	76
Skogen och vad den ger	—

Malmberget och Kiruna	77
Handel	78
Skeppen kommer lastade	79
Till främmande hamnar	81
G. Johansson	83
Si Människan!	—
Gammelgäddorna	85
Champagnen sjunker!	86
Avbetalning på skatteskoj	88
G. Lohbråten	91
Hämnden	—
A. Lundkvist	101
Vidingevalsen	102
Den skygga Doris	—
Doris har svans!	108
M. Martinson	113
Hans snälla mamma	114
A. Strindberg	121
Hos förläggaren	122
B. Vikström	133
Gyllene tider	134
Studenthandbok för Uppsala	141
Rundvandring i Uppsala	—
Uppsala universitet	145
Nationerna	147
Universitetsbibliotek	151
ГРАММАТИЧЕСКОЕ ПРИЛОЖЕНИЕ	155
Местоимение <i>det</i>	—
Инфинитив	159
Инфинитивные конструкции с предлогом	—
Инфинитив — определение при существительном	166
Конструкция «подлежащее с инфинитивом»	168
Конструкция «дополнение с инфинитивом»	—
Расщепленный инфинитив	170
Причастие	171
Конструкция с причастием I	—
Конструкция с причастием II	176
Косвенные наклонения	179
Сослагательное I	—
Сослагательное II	180
Предположительное наклонение	183

Модальные глаголы	188
<i>böra</i>	190
<i>kunna</i>	191
<i>må</i>	192
<i>måste</i>	193
<i>skola</i>	194
<i>tör</i>	196
<i>vilja</i>	—
Модальные глаголы с перфектным инфинитивом.	197
Модальные глаголы в сочетании с инфинитивом на -s.	—
Модальные глаголы в конструкции с местоимением <i>man</i>	199
Конструкция <i>det</i> + модальный глагол + инфинитив	200
Конструкция с предлогом <i>med</i>	202

Замеченные опечатки

Страницы	Строка	Напечатано	Следует читать
стр. 17	4 сверху	shan	stan
стр. 20	10 сверху	görflutna	förflutna
стр. 31	5 снизу	Aymquist	Almquist
стр. 47	20 сверху	släkt	släkt ³
»	»	genertionen	generationen
стр. 78	18 сверху	va	var
стр. 80	6 снизу	råvavor	råvaror

45 коп.